1856. DRIE EN DERTIGSTE JAARGANG. No. 53.

PROVINCIALE DRENTSCHE EN ASSER COURANT.

uitgave dezer COURANT geschiedt Woensdag en Zaturdag. De s per drie maanden te Assen f 1.85, n Assen franco per post f 2.00.

WOENSDAG 2 JULIJ.

De prijs der Advertentien is van 1 tot 5 regels f 1.00 en voor elken regel meer 15 cent, behalve 35 cent zegelregt.

ij deze Courant worden drie BIJBLADEN egeven no. 1, 2 en 3, bevattende een zake- doch zeer uitvoerig uittreksel uit het Verslag Ged. Staten aan de Staten over 1855.

COMMISSARIS DES KONINGS in de provincie Drenthe rinnert den belanghebbenden:

volgens eene door Zijne Excellentie den Minister van eien, den 23n Februarij 1844 gearresteerde Instructie de behandeling der reclamatien wegens de personele ing en het regt van Patent.

et uitzondering der reclamatien, in §§ 3 en 4 van 45 der Wet van 29n Maart 1833, (Staatsblad no. 4), eld, waaromtrent bij dat artikel bijzondere termijnen bepaald, die stiptelijk, moeten worden in acht geno-, geene reclamatien mogen worden aangenomen, in- zij niet zijn ingediend, *binnen den tijd van drie anden, na afkondiging der executoir-verklaring van het ier,"* — en dat de dagteekening van die afkondiging rug van het aanslag-biljet moet zijn aangewezen. — ssen, den 27 Junij 1856.

De Commissaris des Konings voornoemd,
DE VOS VAN STEENWIJK.

BURGEMEESTER der Gemeente Assen, brengt ter ken- van het algemeen, dat Z. M. Commissaris bij besluit van 13 Junij j.l. tot Veldwachter dezer gemeente heeft be- *Jan Benink*, die heden zijne functien als zoodanig aanvaard.

en, den 1 Julij 1856.

De Burgemeester, H. J. OOSTING.

VERZIGT DER BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN.

1 Julij.

krijk geeft weer eenige bewijzen, dat het nog niet parlementair dood is.

eerst openbaart zich in de Wetgevende Magt een vrij verzet tegen eene herziening van het handels-systeem achten velen een zeer onaangenaam teeken van leven. rijk, vooruit op den weg des roems en gaarne de eer- lende zijn op die der Europeesche beschaving, hinkt groote veld van handel en nijverheid achteraan en niet her- of derwaarts te gaan.

tweede gaf het een bewijs van eenige kracht bij de ling van het Wetsontwerp op de pensioenen. Dat , geeft, zoo als onze lezers weten, den Keizer het , om tot zeker bedrag buitengewone pensioenen te ver- en, voor uitstekende diensten, 't zij aan hen die ze be- en, 't zij aan hunne nagelaten betrekkingen. De Com- ie, door de Wetgevende Magt benoemd, om dat ont- te beoordeelen, bragt er een ongunstig rapport over en wel in bewoordingen, die indruk, ja verwondering en, en waaraan het keizerlijk oor niet gewoon is. Men dat de keizer, zeer verstandig, zich zal houden, als ij die zelfstandigheid met genoegen opmerkt, het ont- eenigzins wijzigen en dan op nieuw aanbieden. Hij zal us "laten afdingen," met de gedachte: ik erlang toch regt dan ik had!

andere zaak, die thans te Parijs op veler tongen , is die der dotatien aan de Prinsessen van Orleans, hare erfgenamen. Wij vermoedden wel dat de Vorsten leans, prat op de eer van hun geslacht, geen vrede hebben met de beweegredenen, die den Keizer tot sluit leidden, en begrepen onmiddelijk, dat het woord- *willend* door hen zou worden verworpen.

zich iets onwettig ontnomen ziet, kan het niet, als rakter heeft, *welwillend* noemen, wanneer men hem of ander daarvan teruggeeft. Genoemde Prinsen pro- den dan ook onmiddelijk tegen het besluit des Keizers, verre het de motieven gold, die hem daartoe leidden, traden met kracht op voor de eer huns Vaders.

feesten te Parijs zijn geëindigd en de Keizer, dus niet door de pligt der gastvrijheid gehouden, vertrekt naar esten des Rijks.

verzekert, dat de Engelsche en Fransche Regeringen en hebben, om voor goed een einde te maken aan de jen, die thans Griekenland, zoo wel bij zonnelicht aneschijn, verontrusten. Een gedeelte der terugkee- Krim-troepen zullen met de rooversjagt worden be- en dat zal hoogstwaarschijnlijk wel het gewenschte re- t hebben. Als de guiten maar niet wegloopen, om te- keeren, als de Krim-helden de hielen hebben geligt, alzoo eene soort van "krijg Antje spel" wordt, dat ld kost en slechts tijdelijke verademing geeft.

eizer en de Keizerin hebben de twaalf maires van de arrondissementen van Parijs, die zich belast hadden inschrijving voor een nationaal geschenk, het hooge ar aan te bieden, in een gehoor ontvangen. Zij wer- er goed gerecipieerd, en de "zoon van Frankrijk" lag nde die officieele visitie in moeders armen.

dagen heeft de Sultan van Turkije een besluit uit- digd, 't welk de verspreiding van valsche tijdingen zal aan, en hen, die zich daaraan schuldig maken, straft. erdachte nieuws-fabriek is een gevolg van de Euro- e beschaving, in Turkije overgebragt. De groote zwa- , daar even als hier, is te ontdekken, waar de fa- nten van die tijdingen zijn en dan nog, welke motie- ij hadden, om te verhalen wat onwaar was. Deze toch bepalen het strafbare van het feit. Maar de Sul- eft zich niet te beklagen over de valsche tijdingen, onder de regt geloovige Musulmannen worden ver- als hij maar de moeite wil of kan nemen, om da- een half dozijn Europeesche bladen te lezen. Wij maudeeren hem daartoe de Engelsche bij voorkeur aan, verschee bewijzen te leveren, die, welke het voorval eelen, 't welk onlangs op een "lever" van Koningin ia plaats had.

Engelsch-Amerikaansch geschil geraakte in slaap, en onmiddelijk in betrokken waren, waren zeer blijde, eesden als 't ware, om het weder wakker te maken.

Maar ziet, daar gebeurt iets, 't welk de wereld in rep en roer dreigt te brengen, dat twee magtige Staten in 't harnas zou hebben kunnen roepen, dat Europa's handel en scheepvaart ten verderve kon worden, dat de wateren des Oceaans in bloed kon doen veranderen . . . . . een ondergeschikt diplomatiek beambte, een attaché van legatie wilde op het "lever" van Koningin Victoria verschijnen, dat is: wilde de Koningin zijn compliment maken en wordt afgewezen, omdat hij niet gekleed was in het daartoe voorgeschreven kleed.

Was het een gezant geweest van zijne zwarte Majesteit Soulouque, of van Koning Otto, of van den kleinen Grooten Heer, of zelfs van Keizer Alexander II — geen nood, maar het was een zoon van Amerika, een diplomatische Jonathan, een van die stervelingen, voor welke de gewone eerbare zwarte rok het deftigste en het eenigste tenu is, waarin een republikein zich, zelfs voor den magtigsten Monarch, heeft te vertoonen.

Maar laten wij, want de zaak is curieus, en groot politiek nieuws is er niet, de Engelsche bladen zelve over dat ontzettend feit hier sprekende invoeren.

"Wanneer — roept de *Times* — zullen de Amerikanen toch eens manieren leeren? Wie zal aan onze transatlantische buren leeren hoe zich te gedragen? Zoo kwam er een, met verachting zelfs der etiquette, die aanmerkelijk voor de Amerikanen gewijzigd is, met een zwarte das en geel vest. De zaak op zich zelve is onbeduidend, maar het doel is gemakkelijk te begrijpen. Hij wenschte zich te kunnen beroemen de Koningin genoodzaakt te hebben van hare gewoonte afgeweken te zijn. Hij heeft het beproefd, onder bescherming van den heer Dallas, die hem ondersteunde en in een oogenblik van wrevel het paleis verlaten heeft. Maar hoe het ook zij, de Koningin kan, niettegenstaande den wrevel van den heer Dallas, hare levers blijven houden, en het is de moeite niet waard, de belagchelijke verwaandheid van een volk, dat in de hoogste mate ligt geraakt is, wat hen zelf betreft en de meeste verachting aan den dag legt omtrent oplettendheden, die zij jegens anderen niet uit het oog mogen verliezen, te wederleggen.

"Engeland's Koningin zegt tot hare onderdanen en de vreemdelingen, die haar bezoeken in haar paleis: "het doet mij genoegen u de ceremonien naauwkeurig te zien volgen, en gij zult, komt gij mij bezoeken, mij prachtig gekleed zien, om u eer aan te doen; bewijs mij dezelfde beleefdheid en doe uwe fraaiste kleederen aan." Zij zegt tot hare gasten, zooals honderde dames: "ik geef heden avond eene gekleede soirée, hen, die den regel niet volgen willen, uitnoodigende te huis te blijven."

Wat zouden wij in het dagelijksch leven van iemand wel denken, die, na eene uitnoodiging tot een diner aangenomen te hebben, met een jagtcostuum en geruite broek aan tafel wilde gaan? Volgens alle waarschijnlijkheid zou zulk een gast ongetwijfeld door den bediende de deur gewezen worden.

"Hetzelfde heeft de ceremoniemeester met den Amerikaan gedaan, die zeer goed wist hoe het behoorde, maar liever wegging dan beleefd wilde zijn. Onze buren aan de overzijde van den Oceaan mogen waarlijk het oude spreekwoord wel leeren: "men moet met de wolven huilen daar men mede in het bosch is;" en al kunnen zij zich ten hunnent de meeste vrijheid in kleeding veroorloven, zij moeten, ons bezoekende, niet vergeten, dat zij zich in een voegzaam costuum moeten vertoonen."

"Bij het "lever" van de Koningin — zoo spreekt de *Daily News* — heeft zich een attaché van de Amerikaansche legatie bevonden met een *zwarten das*. De ceremoniemeester ontstelde op het zien van dit tenu geweldig, en beweerde, dat men zoo iemand niet tot de Koningin kon toelaten. De Amerikaansche gezant daarover ondervraagd, verklaarde, dat hij niet voorbereid was op de beantwoording van zulk eene gewigtige vraag, de etiquette betreffende, maar dat hij zonder zijn attaché in geen diplomatiek gezelschap kon komen. De ceremoniemeester weigerde de toelating en de heer Dallas was niet bij het "lever" tegenwoordig. Hoe men nu de zaak ook neme, zij is van beide zijden kleingeestig.

"Kwam die attaché met voorbedachten rade met een zwarte das — zijne collega's hadden allen witten om — zoo heeft hij zich niets minder dan onbeschaamd en belagchelijk aangesteld. Was het eene vergeetachtigheid, dan had de heer Dallas wel zonder hem zijne opwachting bij de Koningin kunnen maken, want er waren geene discussien te houden, die de tegenwoordigheid van dien heer vereischten.

"Hoe het ook wezen moge, zegt de *Daily News*, ons komt de prijs van belagchelijkheid regtmatig toe, want de stijfhoodigheid, waarmede de Amerikanen zich aan hun afschuw voor onze gebruiken vasthouden, is te goed bekend, sedert het schandaal door den heer Buchanan bij de opening eener parlementaire zitting verwekt.

"Die rol, die ons hof in deze dwaze zaak gespeeld heeft, kan slechts vergeleken worden met den schrik der bedienden van Lodewijk XVI, toen zij den Minister Roland aan het hof zagen met linten in plaats van gespen op zijne schoenen."

"Wij trekken — roept de *Sun* en in boozen luim — geen partij voor de bespottelijke en ouderwetsche costumes waarin ieder Engelschman zich aan zijn Souverein moet vertoonen. Het zou zeer nuttig zijn in die kleederdragt eene algeheele verandering te brengen; maar men is toch achting aan een Souverein verschuldigd, en de fierste burger van de meest trotsche natie, kan zich niet geregtigd achten, om de Koningin van Engeland opzettelijk te beleedigen.

"Een attaché van de Amerikaansche legatie — zoo onwaardig gehandhaafd, want men had hem moeten afzetten — meende bij het "lever" der Koningin tegenwoordig te kunnen zijn, gekleed met een jas, geel vest en zwarte das. Men bragt hem beleefd onder het oog, dat hij, zóó gekleed, niet voor de Koningin kon komen. De heer Dallas mengde zich ongeroepen in deze zaak, en omdat zijn attaché werd uitgesloten, verwijderde hij zich met hem in een oogenblik van toorn, Wij veronderstellen, dat er eene hevige en lange zamenspreking gehouden zal zijn over de zwarte jas, het geele vest en de zwarte das.

"De Amerikaansche burgers zullen het als eene groote vernedering aanmerken, dat men hun niet veroorlooft, al de gewoonten van beschaafdheid met voeten te treden en hen met hunne ruwheden uitsluit uit die kringen, waar zij zich willen indringen. Indien een Engelschman het waagde de vooroordeelen der Yankees te trotseren, zou hij zich gelukkig mogen rekenen heen te kunnen gaan, zonder een geteerde rok met veeren bestoken, en de Yankee, die H. Britsche Majesteit beleedigde, moest zeer dankbaar zijn, dat men hem liet gaan met eene scherpe vermaning."

Nadat de bladen, ook de *Daily News*, hun publiek zoo bij de gebeurtenis in de salons van Koningin Victoria tegenwoordig hadden doen zijn, en menig Engelschman zich het hoofd warm maakte over de onbescheidenheid en aanmatiging van neef Jonathan, komt het zooeven genoemd blad op 27 Junij bij zijne lezers en zegt: "de heer Dallas en zijne diplomatieke beambten waren in het vereischte costuum, maar hij zag zich ook vergezeld van een landgenoot, professor in militaire wetenschappen, en deze had zich, meenende in geen geschikter tenu bij Engeland's Vorstin te kunnen worden toegelaten, gekleed in zijn militair ambtsgewaad. De ceremoniemeester echter kon hem zóó niet toelaten, en hij vertrok met den gezant. De heer Dallas was evenmin als de Professor vertoornd, maar het speet den gezant, dat zijn landgenoot dat incident overkwam. Toen de Koningin hoorde wat er was geschied, gaf zij onmiddelijk last, om den geleerden Jonathan binnen te roepen, doch deze was reeds vertrokken.

Is het *bovenstaande* nu waarheid? Wij weten het niet, maar blijkt het dat te zijn, wat eene beweging dan over eene nietige zaak, wat drift zonder oorzaak en dat zelfs bij de mannen, die vertrouwd heeten met de geheimen van salon en kabinet!

De Sultan heeft groot gelijk, als hij doen *kan* wat hij wenscht — in Engeland is dit niet mogelijk Daar is de pers eene Koningin, die bot mag vieren aan al hare luimen, goede of booze, ernstige of bespottelijke.

Het Huis der Lords heeft op 27 jl. ten tweedemale de bill, betreffende den parlements-eed, hooren lezen, door Lord Derbey voorgesteld, en die, hoewel het eeds-formulier veranderende, toch de toelating van de Israelieten zal beletten. Lord Lyndhurst heeft de bill ernstig bestreden, en zal bij de derde lezing op nieuw voor de Israelieten in de bres springen, maar hoogstwaarschijnlijk vergeefs. Of de wet echter, zooals zij door het Huis der Lords zal worden goedgekeurd, ook aangenomen zal worden door het Lagerhuis, mag men betwijfelen.

Nopens het Engelsch-Amerikaansch geschil is er veel officieels medegedeeld, maar weinig, dat Engeland's eer bevredigt. Ieder is verheugd, dat de vrede zal bewaard blijven, maar de de prijs, waartoe zij gekocht is, acht menigeen te duur, en sommigen erkennen zelfs in de bitterheid des harten, dat John Bull door neef Jonathan uit 't zadel is geligt. Eene poging in 't Lagerhuis ondernomen, om het Ministerie door interpellatien te doen zeggen wat men ten aanzien der grondgebiedskwestie gaarne zou weten, mislukte. Lord Palmerston zeide, dat alle discussien daarover schadelijk konden zijn en de lust of de moed tot interpellatie verdween.

De Koningin heeft dezer dagen een bal bijgewoond, gegegeven door een Markies van Westminster. Zij trad de danszaal in aan den arm van den gastheer en gevolgd door Prins Frederik van Pruissen met de Markiezin en Prins Albert, geleidende de Hertogin van Sutherland De Pruissische Prins en Prins Oscar dansten onophoudelijk, vooral de laatste, die bijzonder elegant danst, en dat zegt wat in Engeland. Ook de heer Dallas toonde, dat hij geen pruiler was en om den Amerikaanschen professor niet met het Hof in onmin wil leven. Hij verscheen op het bal met vrouw en kind.

Dingsdag j.l. was de oudste Eng. Prinses, omstreeks twaalf uur des middags, alleen in haar boudoir. Zij wilde eene waskaars aansteken, toen een vonk op de mouw van haar gazen kleed, dat zij aanhad, viel en dat in brand stak. Spoedig was de vlam reeds tot aan den schouder genaderd, toen de Prinses, die al hare tegenwoordigheid van geest behield, er in slaagde dezelve uit te dooven. Niettegenstaande de spoedige blussching, heeft de Prinses eene belangrijke brandwonde aan den arm bekomen, die haar noodzaakt hare appartementen te houden.

In Spanje is het weer onrustig. De onlusten te Valladolid zijn ernstiger geweest dan men vermoedde, en later zijn er ook ongeregeldheden uitgebroken te Badajoz. Gebrek aan werk en bijgevolg aan brood, is het voorwendsel. Het middel althans, om dat te verkrijgen, is slecht gekozen. Oproer opent geen enkele bron van volks-welvaart.

Den 17 jl. is Pius IX het 11de jaar zijner regering ingetreden. De artillerie van het kasteel St. Angelo heeft dien verjaardag met vreugdeschoten begroet en werd er vervolgens in de Sixtus-kapel eene plegtige mis en te Deum gevierd.

Hoe die jaardag onder het Volk en in de huisgezinnen is gevierd, wordt niet gemeld. Het kanon van St Angelo sprak officieel — wat het hart in stilte wenschte, is slechts Eén bekend.

In Florence zou een komplot gesmeed zijn, om den minister Baldasseroni, de groote tegenstander van het concordaat, te vermoorden. Reeds zijn verscheidene arrestatiën bewerkstelligd, maar er is nog niets met zekerheid bekend, zooals altijd het geval is in landen waar de drukpers-vrijheid een onbekend geluk is.

Iets wat met meer zekerheid gezegd kan worden is: dat de magt der geestelijkheid in Florence van dag tot dag meer veld wint. De aartsbisschop van Pisa lag reeds sedert meer dan anderhalf jaar met het gouvernement overhoop en weigerde volstrekt zijn stoel te bekleeden, en ofschoon het slechts een verschil gold over eene geringe som gelds, had

bij zijn diocees ter verdediging zijner regten verlaten. Men heeft hem voldoening gegeven en hij is weder teruggekeerd.

In den Kerkelijken Staat wil de Minister-Secretaris van Staat beweren, dat de administratie der priesters verre te verkiezen is boven die der leeken; hij heeft zelfs manifestatien van burgerlijke overheden, ten gunste de geestelijken, die met het bestuur der provincie belast waren, uitgelokt.

Ferrara, tot nu toe door een leek bestuurd, zal weder onder het gezag van een geestelijke komen, die, bij zijne aankomst de gevangenissen moet openzetten, iets dat natuurlijk het bestuur van een geestelijke in zegenend aandenken moet doen blijven en dat de bevolking moet overtuigen van hun pogen, om wel te doen.

Nu eerst is het nut gebleken van eene broederschap, bekend onder den naam van *Sacconi*.

Onze lezers zullen zich de roeping dier broederschap nog wel herinneren. Zij bestaat daarin, om onder het volk rond te drentelen en bij voorkeur in de keukens, ten einde te hooren, of er op vastendag ook iets pruttelt of sniştert, dat op dien dag het gehemelte des stervelings niet mag kittelen. Het is dus eene broederschap van *potkijkers of potgluipers*. Verhevene betrekking! Men begrijpt hoe die broeders gezien zijn bij de koks en keukenmeiden en bij de liefhebbers van eene goede tafel.

Maar, zien wij hen in de uitoefening van hun ambt.

De graaf Mosturi en eenige zijner vrienden hadden, om de sluiting van het tooneeljaar te vieren, den impressario, benevens een zanger en den directeur van het orchest genoodigd op een diner, te geven aan den oever der zee, op een eilandje.

Een diner? en het was een Vrijdag! De Sacconi, die hiervan bewust waren, hielden nauwkeurig de keuken in het oog en merkten, dat er, behalve spijzen voor den vasten-dag bestemd, ook nog andere waren, welke men zich zoude moeten schamen, een waar Catholiek in de vasten voor te zetten.

De Bisschop van Ancona, op wiens grondgebied dat diner gegeven werd, was weldra, dank zij de ijver der Sacconi, van dien vastenschendenden maaltijd onderrigt, en het duurde ook niet lang, of alle aanzittenden werden tot eene boete van vijf kroonen en eene gevangenisstraf van 5 dagen veroordeeld, en hoe goed de gastronomen ook hunne zaak trachtten te verdedigen, met te zeggen, dat de impressario Israeliet was, en voor hem die spijzen, den Catholieken op dien dag verboden, bestemd waren, het mogt niet baten, en toen men, niets verder van de zaak hoorende, daar het vonnis niet onmiddelijk werd toegepast, meende, dat de opgelegde straf reeds lang vergeten was, werden de schuldigen op het onverwachtst des nachts van hun bed geligt en naar het fort Lazaro gezonden, waar zij hun straftijd zouden doorbrengen. Na verloop dier vijf dagen echter, meende men weder gerust naar huis te kunnen gaan; maar neen, een dier heeren had zijne vrouw en schoonzuster en een ander zijne vrouw medegenomen naar dat diner, en die vrienden, als verantwoordelijk voor de vrouwen, moesten voor haar gevangen zitten en dubbele boete betalen.

De bekeurden en gestraften zijn gewis vijanden geworden van de Regering, want die de maag plaagt, plaagt den geheelen mensch. Maar scherts ter zijde — hoe weinig verstaat het Italiaansch bestuur de kunst van regeren. Hoe oefent het vooral een tergend toezigt uit en hoe hevige vijanden maakt het zich, om niets-beduidende redenen!

Terwijl men de gewigtigste belangen des volks verwaarloost, zendt het zijne trawanten in de keukens der burgers, ten einde onder de deksels te loeren of er ook een onschuldig snapje of boutje is te vinden, dat een uur of wat vroeger of later *wel*, maar op den tijd der inspectie *niet* opgepeuzeld mag worden. En welke verdienste zou het hebben, welk nut, als de Christen het op zeker uur niet eet, omdat er een potkijker in de buurt is? Hij zou vastende alleen aan geestelijke dingen behooren te denken, en hij peinst er alleen op, hoe hij eens zal smullen, zonder weten der inspecterende broederschap!

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

Bij de droogmaking van het Dokkumer-Grootdiep zijn dezer dagen gevonden de geraamten van twee menschen, op eene diepte van 1 el boven zomerpeil, waarvan het eene voorover liggende, het andere staande was. Volgens verklaring van een hoog bejaard man moeten, 50 a 60 jaren geleden, daar ter plaatse twee Duitsche kooplieden vermoord zijn geworden, zoodat zeer waarschijnlijk de gedane ontdekking met de bedoelde misdaad in verband staat.

— Prins *Oskar* van Zweden, die reeds geruimen tijd in Frankrijk en Engeland heeft vertoefd, wordt dezer dagen ook in den Haag verwacht.

— In de doorgaans goed onderrigte kringen meent men het er voor te mogen houden, dat de gedragslijn, welke door het nieuw benoemde ministerie zal worden in acht genomen, zal worden gekenmerkt door matiging, gepaard met eene wenschelijke standvastigheid: — dat het zich zal beijveren om de gemoederen dergenen gerust te stellen, die zich bekommeren over eene wet op het onderwijs, waarin het woord christelijk was gespaard, en zulks met het doel om eens ieders regten te eerbiedigen, — dat zelfs in de verte aan geene terugwerking wordt gedacht, en dat, zoodra het Kabinet in de gelegenheid zal zijn gesteld om zich deswege te verklaren, daarvan zal kunnen blijken. *Haarl. Ct.*

— Den 25ste is het XI landhuishoudkundig Congres te Maastricht geopend met eene rede van den Voorzitter, Mr. *van Gcusau*. Hij sprak daarin over het nut van dit Congres, en ging daarbij de klimmende belangstelling na, welke de vorige vergaderingen van dit Congres kenschetsten. Daarna werd besloten de vergadering van het Congres een volgend jaar te doen plaats hebben te Deventer, en wel in de tweede helft van Junij. Den volgenden dag werd de tentoonstelling gehouden en zijn de medailles voor het best aangebragte vee uitgereikt. Des avonds was het park geillumineerd.

— Als een blijk der tegenwoordig bespoedigde reisgelegenheid kan worden medegedeeld, dat in de badinrigting van de Zwaan, te Katwijk aan Zee, zich Donderdag ten 5¾ ure een heer tot het nemen van een bad heeft aangemeld, die voigens zijne opgave, eerst des avonds te voren ten 8 ure, Parijs had verlaten.

— De Delftsche studenten hebben de regering verzocht dat de nieuw benoemde minister van binnenlandsche zaken, de heer *G. Simons*, tevens de directie over de Delftsche akademie mogt blijven waarnemen, en alzoo geen opvolger direkteur bekomen.

— Te 's Hage loopt het gerucht, dat de Tweede Kamer in de aanstaande week, en wel met aanstaanden donderdag over het jaar 1855—1856 zal worden gesloten.

— De *Arnh. Ct.* van heden bevat, dat de Aartshertog *Albert* van Oostenrijk vergisteren met den trein van Arnhem is teruggekeerd en van daar naar Utrecht is vertrokken, om de reis naar Scheveningen te vervolgen.

— De kommissie, benoemd om rapport uit te brengen en voorstellen te doen omtrent de slavernij in onze west-indische bezittingen, en die reeds een geruimen tijd geleden een uitvoerig verslag heeft uitgebragt ten aanzien van de slaven in Suriname, heeft nu haren arbeid voltooid door het opmaken van haar tweede verslag, betreffende de slaven op de west-indische eilanden. Dit stuk is dezer dagen den Koning aangeboden.

— Men schrijft uit Holland, Michigan (Vereenigde Staten) van den 21 Mei: „Vrijdag namiddag kwam hier aan een gezelschap landverhuizers, van 29 personen, die allen, na eenige rust en verkwikking genoten te hebben, hunne reis voortzetten naar het onlangs aangelegde dorp Noordeloos, in het noordoostelijk gedeelte onzer town. De eerw. heer *van den Bosch*, met vrouw en kinderen, van Noordeloos, provincie Zuid-Holland, vergezelde ze derwaarts. Algemeen waren zij gezond. Een man en twee kinderen had dit gezelschap op zee verloren. Twee andere gezelschappen, waarvan het eene naar Illinois en het andere naar Pella ging, kwamen met hem over zee. Op de zeereis, welke 44 dagen duurde, had men een man, eene vrouw en dertien kinderen verloren."

— Naar men verneemt, zal de pruissische minister-president *von Manteuffel* waarschijnlijk te Scheveningen de zeebaden komen gebruiken, en alsdan zijn intrek nemen bij den Pruissischen gezant aan ons hof, graaf *Königsmarck*, die hem daartoe heeft uitgenoodigd.

's Hage, 28 Junij. H. M. de Koningin-moeder zal zich aanstaanden Zondag uit de residentie naar Soestdijk begeven.

H. D. H. de gravin *van Neipperg*, zuster van H. M. de Koningin, vergezeld van hare kinderen, wordt aanstaanden Maandag op het paleis *het huis ten Bosch* bij H. M. de Koningin verwacht.

HH. DD. HH. de hertog en de hertogin *Herman* van Saksen-Weimar (zoon van Z. D. H. den hertog *Bernard* van Saksen-Weimar-Eisenach,) worden den 4 Julij in de residentie verwacht. HH. DD. HH. zullen het hotel van HD. vader betrekken.

H. K. H. de Kroonprinses van Zweden en Noorwegen (dochter van HH. KK. HH. Prins en Prinses *Frederik*) wordt den 2 Julij op het buitengoed *Bakkershage*, gelegen aan den Leidschen Straatweg, verwacht.

29 Junij. De nieuw benoemde ministers van justitie, van binnen- en buitenl. zaken, de heeren *van der Brugghen*, *Simons* en *Gevers van Endegeest*, hebben gisteren op het Loo, in handen des Konings, de gevorderde eeden afgelegd. Zoo als men weet, aanvaarden zij aanstaanden dingsdag hunne functien.

Steenwijk, 27 Junij. Gisteren is alhier voor de vierde maal in één jaar, proces-verbaal opgemaakt tegen *H. van Essen*, wegens onbevoegd geven van onderwijs. Genoemde persoon geeft onderwijs aan kinderen van sommige leden der christelijke afgescheidene gemeente, welke kinderen, als niet gevaccineerd zijnde, van de scholen worden geweerd, en wier ouders het onderwijs op de stadsscholen te ongodsdienstig is. Deze man, schoenmaker van beroep, waant eene roeping te hebben om de zoo nuttige verordeningen der regering op dit onderwerp krachteloos te maken: van daar dat hij zich door geene straf van de uitvoering van zijn voornemen laat afschrikken en zich als een martelaar van eene „onregtvaardige" verordening beschouwt. Eerst voor 8 dagen is bedoelde persoon uit een arrest van drie maanden ontslagen, wegens het niet betalen der boete en kosten op eene vorige veroordeeling gevallen.

Utrecht, 25 Junij. De voorstelling van ons volk in zijn eigenaardig karakter omstreeks het midden der 17de eeuw, geschetst in 4 tafereelen, te weten: 1o. de eigenaardigheden van ons volksleven, 2o. de regering; 3o. de natuurlijke rijkdom; en 4o. de vermaken, is door de studenten-vereeniging *Mutua Fides* met de meeste orde ten uitvoer gebragt. Inzonderheid trokken de aandacht de kostumen van de overheid, van den gouverneur-generaal van Ned. Indie, de raden en krijgsbevelhebbers; de voorstelling van een hollandsch huis met al wat daartoe behoort, de wieg en vuurmand niet te vergeten, was eene levende schilderij uit het huisselijk leven onzer voorouders.

Amsterdam, 29 Junij. Het prov. geregtshof heeft de vier personen, beschuldigd van den reeds vroeger door ons vermelden aanval op de eerbaarheid en de mishandeling eener vrouw, voor eenigen tijd, waarschijnlijk onder den invloed van den noodlottigen sterken drank te Weesp gepleegd, veroordeeld tot 1 jaar cellulaire gevangenis en de kosten.

Hulst, 27 Junij. Sedert eenige dagen is alhier het gerucht verspreid, dat in de naburige gemeente St. Jansteen een paar wolven zijn gezien. Thans verneemt men, dat de provinciale inspecteur over de jagt en visscherij derwaarts gezonden, en dat eene algemeene jagt op voormelde dieren gehouden is, doch dat het tot dusverre niet gelukt is hen te ontmoeten.

Delft, 26 Junij. Gisteren avond werd door den heer *Simons*, directeur der academie, nieuw benoemd minister van binnenlandsche zaken, eene luisterrijke afscheids-soirée gegeven aan ongeveer 500 genoodigden, grootendeels autoriteiten en ingezetenen van verschillenden rang en stand dezer stad. De groote modelzaal der academie, hebbende eene oppervlakte van 800 vierkante ellen, was voor die gelegenheid in een uiterst kort tijdsbestek als door een tooverslag in eene vorstelijke receptiezaal herschapen, en leverde met hare uitgangen op den statig verlichten tuin een bekoorlijk geheel, bevallig afgewisseld door de schakering van uniformen en toiletten tusschen de meer strenge costumes der overige genoodigden. Eene ministeriële receptie in de residentie kon waarlijk niet schooner en zeer zeker niet guller en ongedwongener zijn dan deze. Reeds vroeg in den avond gaf de heer *Simons* te kennen, dat het eene behoefte voor hem was een hartelijk afscheid te nemen van deze stad, die hij door een tienjarig verblijf lief had gekregen, en van hare ingezetenen, van wie hij onder alle standen de ondubbelzinnigste blijken van sympathie had mogen ondervinden; hij verklaarde met diepen weemoed hoe ontzettend veel het hem kostte deze stad, die hem dierbaar was en dat immer zou blijven, te verlaten, doch tot ruimer werkkring geroepen zijnde, zijne diensten niet te hebben mogen onthouden aan het vaderland, in de *moeijelijke* omstandigheden waarin het verkeert; geen moeijelijke omstandigheden van stoffelijken aard, maar dezulken waarin het er op aankomt, om, *met eerbiediging van ieders meeningen*, vast te houden aan beginselen, die naar zijne overtuiging alleen, onder Gods hulp, het vaderland weer konden doen worden wat het eenmaal was, „het gelukkigste land van de wereld." Daartoe verklaarde hij echter, dat hij en zijne ambtgenooten de ondersteuning behoefden van zijne vrienden, ook in deze stad, in wier voortdurende vriendschap hij zich bleef aanbevelen met een heildronk, gewijd „aan de stad Delft."

Ane, 24 Junij. Men verneemt, dat de laatste spoturf uit de veenen alhier, deze week verkocht is voor ƒ 4-½ de duizend; waarlijk een ongehoorde prijs in het midden der veenen. Het baggeren van nieuwe turf is met deze week afgeloopen. Hier wordt dit jaar veel meer turf gemaakt, dan het vorige jaar heeft plaats gehad, indien het weder gunstig is en de nieuwe turf droog wordt, dan ziet men tegen den herfst eene belangrijke daling in de prijzen te gemoet. *Prov. Ov. Ct.*

BUITENLANDSCHE BERIGTEN

FRANKRIJK.

Men schrijft uit Parijs: Dezer dagen bevonden zich alhier in den tuin van het Palais-Roijal onder de wandelaars twee dames, in de kleeding der mode, doch in zoo overdreven mate, dat aller aandacht daardoor getrokken werd. Eensklaps ging uit de menigte de kreet op: „Ziet de luchtbal van het Hippodrôme!" Hierdoor werd de aandacht nog meer gevestigd en ieder trachtte haar van meer nabij te [...] waarop zij de voorwerpen werden van algemeen gela[...] bespotting. Hierdoor in verlegenheid gebragt, wilden d[...] dus den tuin verlaten, doch werden door de menigte ge[...] onder een luid geschreeuw en gefluit, in weerwil der pog[...] om de menigte tot bedaren te brengen, welke werden aa[...] wend door de heeren, die de dames begeleidden. „Dit [...] val met de kleeding van de mode", zegt een dagblad, [...] de dames wellígt doen inzien, dat het tijd is om hare [...] ding geen meer wijderen omvang te geven."

— Volgens den *Moniteur* zijn er van de terugkeerende K[...] armee reeds 93 826 man ingescheept en zullen er nog 2[...] ingescheept worden hetwelk met de 4351 officieren ee[...] heel van 121 119 man uitmaakt. Er wordt berekend[...] sedert het begin van den oorlog 260,000 man naar de [...] g zonden zijn; de officieele opgaven stellen als minim[...] getal van 200,000. Frankrijk heeft in het gunstigste [...] 80,000, in het ongunstige 140,000 van zijne krachtige [...] nen in de Krim begraven. Voorwaar geen geringe prij[...] het doel dat bereikt is.

— De Graaf *van Chambord* heeft 20,000 fr. en de [...] kunstenares *Ristori* 1000 fr. gezonden ten behoeve der [...] lukkigen door den watersnood. Het bedrag der te [...] voor deze noodlijdenden bijeengebragte gelden is [...] 20,000 pd. st.. Aan den Keizer is magtiging gevraagd [...] oprigting eener loterij van 12 millioen fr. tot hetzelfd[...] dadige doel. Het adres deswege aan den Keizer is in [...] maat gesteld, en het werk van *Méry*.

— Men verneemt, dat de Keizerin eerstdaags naar [...] zal vertrekken, om de Grootherzogin-weduwe, tante de[...] zers, te bezoeken.

— De heer *Emile de Girardin* heeft een nieuw staat[...] houdkundig-financieel plan openbaar gemaakt, dat aa[...] thans in Frankrijk sedert 1789 bestaande belastingstels[...] heel den bodem inslaat. Volgens hem moet de belasting [...] *willig zijn, en is de staat de universele verzekeraar*.

ENGELAND.

Sir W. *Williams of Kars*, de dappere verdediger van [...] heeft tot belooning van zijn moedig gedrag de gewigti[...] zeer vereerende betrekking van kommandant van Wool[...] bekomen.

— Dr. *Rae*, dien men de ontdekking van de meeste [...] blijfselen van de expeditie van sir *John Franklin* versch[...] is, heeft met zijne reisgenooten 10,000 pd. st. van de [...] raliteit bekomen, welke belooning dengene toegezegd [...] het eerst over het lot van de expeditie van sir *John Fr*[...] nauwkeurige opgaven wist te geven.

— Een dagblad meldt, dat Lord *Keath*, die sedert [...] aan eene tot dusver ongeneeslijk geachte kwaal, de[...] leed, door een zeer eenvoudig middel daarvan gene[...] Deze lord heeft zich tot dat einde in een vat laten [...] De zieke heeft zijn ligchaam in een groot oxhoofd, [...] dert jaren gediend had om een krachtigen Spaansche[...] te bewaren, verborgen, doch zoodanig, dat zijn h[...] boven uitstak. In dit vat is die persoon zoodanig b[...] geworden door den sterken damp, dien de reten van [...] uitwasemden door het stoken van een vuur op een[...] stand, dat hij er geheel dronken werd uitgehaald. [...] is hij in een warm bed gebragt en na daar veel gez[...] hebben, is hij den volgenden dag geheel zonder jicht[...] staan.

— Volgens eene opgaaf in de dagbladen, bedraa[...] 1851 tot 1854 het getal landverhuizers uit Ierland, d[...] naar de Vereenigde Staten, naar Britsch Noord-A[...] Canada en naar Australië begeven hebben, niet minde[...] 832,335. In 1855 is het getal wat verminderd en b[...] slechts 78,854, terwijl het in 1854 150,000 beliep. In [...] ren, sedert 1841, zijn meer dan twee millioen persone[...] Ierland weggetrokken. Merkwaardig is het, dat het getal [...] verhuizers in de oorlogsjaren steeds aanzienlijk geble[...] en 239,000 bedragen heeft. De achtergeblevenen betrek[...] der verhuisden hebben gewoonlijk neiging om hunne [...] stappen te volgen, hetwelk hun meermalen door goudzen[...] gen uit de Overzeesche gewesten gemakkelijk ge[...] wordt.

DUITSCHLAND.

In de bisschopsconferentiën is, naar men verneemt, [...] gesteld, dat ook gemengde huwelijken aan het for[...] het catholisch-clericaal huwelijksgeregt onderworpen [...] zijn. Of de regering dit zal beamen weet men niet, [...] ligt zoude het in dergelijke gevallen verkieslijk zijn, [...] ken aan een gemengd geregt over te laten. De bissch[...] ferentie heeft ook, naar men verzekert, zich het re[...] gematigd eener soort van clericale censuur of kerkel[...] waking der pers, en der bezetting niet alleen van [...] stoelen in de godsdienstige, maar ook in andere vak[...] alle Catholieke middelbare scholen, der benoeming de[...] aars in de godsdienst in de kerk bij het concordaat g[...] borgd, maar voor het overige zal wel weinig kans [...]

— Ter gelegenheid van de discussien over den Sond[...] de Noord-Duitsche dagbladen het plan op, om de [...] met de Noordzee door middel van een kanaal te verb[...] waaraan de noodige breedte en diepte zou worden ge[...] om voor zeeschepen bevaarbaar te zijn. Hierdoor zou [...] de lange en gevaarlijke vaart door den Sond en langs [...] ten van Jutland kunnen vermeden worden. Dit plan [...] Pruissen veel bijval en verdient ook inderdaad door [...] langhebbende staten in ernstige overweging te word[...] nomen.

DENEMARKEN.

Dezer dagen hebben de studenten der vier Noordsche [...] scholen, Christiania, Kopenhagen, Lund en Upsala [...] een broederfeest te Upsala vereenigd. Dit gaf aan[...] dat de Koning van Zweden hen een luisterrijk feest [...] het slot Drottningholm, terwijl de jonge lieden eenige [...] tater ook te Kopenhagen feestelijk onthaald werde[...] al deze feesten was de strekking dezelfde: vereenig[...] geheel Scandinavie, verheerlijking van den roem der [...] oplossing van den ouden haat der verwante volken [...] Noorden, in eene broederlijke, innige gemeenschap, [...] waarborg voor de verhevene toekomst des lands en d[...] Het was vooral op de feesten in Zweden, dat deze [...] len werden verkondigd en weerklank vonden. Int[...] heeft deze gebeurtenis ook hare schaduwzijde. De p[...] den vermoedelijken troonopvolger in Denemarken, [...] deze Scandinavische demonstratie, wier leus is: Sca[...] van de pool tot aan de Eider, eene kwalijk verbo[...] dreiging tegen den staat van zaken, zoo als die [...] protocollen van Londen geregeld is, en zoo is deze [...] tische beweging een nieuw element van oneenigheid [...] trouwen, te midden van de verwikkelingen, die op dit [...] blik in Denemarken bestaan.

TURKIJE.

De berigten van Constantinopel van den 20 Junij [...] dat de Porte, voor nieuwe onlusten in haar rijk vre[...] besloten heeft den *hatti-humaijoun* niet te doen alk[...] en dus den toestand der Christenen in Turkije te [...] lijk die is.

Drie regementen Engelsche dragonders, die zich [...] stantinopel bevonden, hebben order ontvangen zi[...] Athene in te schepen, ten einde de bezettingstroepe[...] te versterken.

ASSEN, 2 Julij.

Heden ontvangen wij de navolgende Telegrafische berigten.

's Hage, 2 Julij. De heer *Borret*, Gouverneur van Noord-Brabant, is op zijn verzoek als zoodanig eervol ontslagen. Lord *Palmerston* heeft in het Engelsche Lagerhuis vruchteloos gepoogd, de beraadslaging over het Amerikaansche verschil weder te verdagen.

Amsterdam. Dingsdag, 1 Julij. Op de beurs van heden was de slotkoers der **effecten** als volgt:

Nederl. $2\frac{1}{2}$ pCt. $64\frac{1}{2}$ percent. Dito 4 pCt. $94\frac{1}{2}$ percent. *Rusland* bij Hope en comp. 1798 en 1816 5 pCt. $103\frac{3}{4}$ percent. *Oostenrijk* Metalliek 5 pCt. $79\frac{1}{8}$ percent.

J. l. Zondag avond, omstreeks 10 uur, nam alhier een jong heer, zeggende te Groningen woonachtig te zijn, bij den logementhouder *Schuiten* zijn intrek; den volgenden morgen wilde men hem wekken, doch kon hem niet wakker krijgen; men heeft geneeskundige hulp ingeroepen: er zijn spaansche vliegen gelegd; hij is ader gelaten, doch niets mogt baten, ten drie uur 's namiddags is hij overleden.

— Eergisteren is *Zwaantje Bremer*, wonende te Kloosterveen, in deze gemeente, terwijl zij haar kind van zes maanden oud op den arm had, in de Asserwijk gevallen; hare moeder en twee zusters zijn in het water gesprongen, om haar en haar kind te redden; allen zijn weder op het drooge geraakt, doch het kind was bezweken.

— Bij Z. M. besluit van den 19 Junij 1856, No. 59, is benoemd tot ontvanger der In- en Uitgaande Regten te Babberik (Gelderland) de heer *W. de Vroome*, thans ontvanger der Directe Belastingen en Accijnsen te Smilde.

— De werken aan het Oranje-kanaal worden met ijver voortgezet; dit kanaal wordt meer en meer door belangstellenden bezocht; behalve dat zich vele particulieren derwaarts begeven, is het dezer dagen ook vereerd met een bezoek van den heer Commissaris des Konings in dit gewest en van het Gemeente-bestuur van Rolde.

— Ter waarschuwing voor anderen deelt men ons mede, dat voor een paar dagen een gezin alhier meel uit een winkel heeft gehaald, om daarvan pannekoeken te bakken: dat echter bij het bakken deze pannekoeken eene blaauwe kleur hadden en men bij onderzoek onder in de beslagpot een bezinksel vond van krijt- of loodwit of eene andere stof.

— Aan de hoogeschool te Groningen is, na het verdedigen van een proefschrift, tot doctor in de letteren bevorderd de heer *J. Homan* van Kolderveen.

— Bij Kon besluit van 23 dezer is de heer Mr. *P. W. Alstorphius Grevelink*, hoofd-Inspecteur der Rijks-politie en inspecteur der gevangenissen, verbonden aan het Departement van Justitie, benoemd tot ridder der orde van den Ned. Leeuw.

— Tegen den 8en dezer zijn de leden van de Prov. Staten van dit gewest door den heer Commissaris des Konings uitgenoodigd tot het bijwonen van een diner.

∴ In de laatste vergadering van de klassis Assen zijn gekozen: tot lid van het Provinciaal Kerkbestuur Ds. *J. B. F. Heerspink* te Gieten, tot diens secundus Ds. *H. Doornbos* te Smilde en tot diens tertius Ds. *J. G. B. Hemmes* te Eext; tot ouderling Mr. *H. Vos* te Assen en tot diens secundus Mr *J. H. Westra* te Assen; tot lid van het klassicaal bestuur Ds. *A. Maagh Meijer* te Vries en tot diens secundus Ds. *H. W. Jansen* te Veenhuizen; tot ouderlingen Mr. *A. Homan* te Vries en Mr. *J. H. Westra* te Assen, en tot diens secundi de heer *H. J. Oosting* te Assen en Mr *J. Rengers Hora Siccama* te Eelde.

In de vergadering van de klassis van Meppel zijn herkozen als præses Ds *B. Ansingh* en als secundus Ds. *C. L. de Jonquière*; in plaats van Ds. *H. W. C. Ilcken* is bij eene derde stemming als assessor gekozen Ds. *J. W. E. Ebbinge*, terwijl herkozen zijn als secundus van den assessor Ds. *H. R. de Holl*, als ouderling de heer *J. van Veen Jr.*, als diens secundus de heer *N. A. Blom* en als klassicale quæstor Ds. *A. W. Kamp*

In de vergadering van de klassis Coevorden zijn gekozen tot præses Ds. *J. W. Lieftinck*, tot diens secundus Ds. *P. P. Mulder*; tot assessor Ds. *H. van Ingen*, tot diens secundus Ds. *H. Niemeijer*; tot gecommitteerde Ds. *H. Niemeijer* en tot diens secundus Ds. *J. J. Strating*, terwijl, in plaats van den heer *G. H. Woltersom*, die als primus was opgetreden voor wijlen den heer *J. Slingenberg*, tot secundus de heer *A. C. Timan* te Coevorden is benoemd.

* **Noordlaren, 28 Junij.** Als een bewijs, dat ook hier enorm hooge prijzen voor **koeijen** worden bedongen kan dienen, dat dezer dagen door de wed. *Kluiving* eene koe, die in Augustus het derde kalf moet brengen is verkocht voor f 200, zegge *tweehonderd gulden*.

* **Coevorden, 29 Junij.** Gister wilde *J. S. Scholten* wonende te Dalen, met zijn paard naar den hengst; in Wachtum gekomen schrikte het paard, steigerde, en de ongelukkige, die onvoorzigtig dwars op het paard was gaan zitten, sloeg achterover met het noodlottig gevolg, dat de ruggegraad brak en hij in weerwil der spoedig aangebragte geneeskundige hulp heden is overleden.

** **30 Junij.** Voor eenige dagen had in de Buurschap Volsel, gemeente Emlenkamp, het navolgende ongeval plaats. Een paard van den landbouwer *Brinkhuis* stierf aan de zoogenaamde kwade droes, de hondslagter of zoogenaamde vilder, die in Hannover daartoe van Ambtswege is aangesteld, ontdeed dit paard van zijn huid; hij bekwam daarbij eene wonde aan de hand, en liet dezelve aan eenen bekwamen geneesheer zien, die hem raadde, onmiddelijk de hand te laten afzetten; deze raad werd door hem in de wind geslagen, ten gevolge waarvan hij acht dagen daarna overleed. Eenige dagen later kwam bevel van het Ambtsgerecht uit Nieuwenhuis, dat *Brinkhuis* zijn andere twee paarden onmiddelijk moest laten dooden.

* **Dwingelo, 17 Junij.** De godsdienstige en maatschappelijke Israëlitische school alhier werd heden bezocht door den heer *Mulder*, Generaal-Inspecteur der Israëlitische scholen in Nederland. Tot bijwoning van het examen waren uitgenoodigd de heer burgemeester dezer gemeente en de plaatselijke commissie van toezigt op het lager onderwijs, welke die uitnoodiging hebben opgevolgd. Hoogst verrassend waren de proeven, door de kinderen geleverd, zoowel wat het godsdienstige als het maatschappelijk onderwijs betrof, zoodat men niet behoefde te vragen, welke man aan het hoofd der school stond. De jeugdige *Hildesheim*, gesteund door den ijverigen schoolverzorger, den heer *S. de Vries*, leverde in zijne leerlingen het bewijs, dat het onderwijs hem meer dan toevertrouwd was en dat hij allezins waardig is, aan het hoofd eener grootere school te zijn. Wanneer men het onderwijs vergelijkt met dat, hetwelk nu twee jaren geleden aldaar gegeven werd, dan mogen wij de Israëlietische gemeente alhier gelukkig rekenen, in het bezit van zulk een onderwijzer te zijn, en alle de leden dier gemeente zouden wij toegeroepen willen hebben, den verdienstelijken *Hildesheim* met raad en daad te ondersteunen, opdat hij lust en moed moge houden alzoo voort te gaan. Van den heer *S. de Vries* weten wij zulks, wiens bemoeijingen ter bevordering van het heil der Israëlietische jeugd, schoone vruchten dragen. — Nadat het examen twee uren geduurd had, verlieten allen hoogst voldaan het kleine doch nette schoolgebouw.

* **Hoogeveen, 30 Junij.** Tengevolge het aan Ds. *R. Middendorp* verleende emeritaat is gisteren door Ds. *Kamp* van Meppel, namens Z.Weleerw., bij eene door laatstgemelden opgestelde redevoering, afscheid van zijne gemeente (het Hollandsche Veld) genomen. Z.Weleerw. voelde zich door zijn zwakken toestand persoonlijk niet in staat zulks te kunnen doen.

* **Schingen,** (prov. Friesland) **22 Junij.** Heden nam onze herder en leeraar Ds. *J. M. Doorenbos*, vertrekkende naar Garshuizen, prov. Groningen, een hartelijk afscheid van ons, sprekende naar aanleiding van 1 Cor. 13, vs. 13. De talrijke opkomst, ook van elders, getuigde van de belangstelling in deze, voor leeraar en Gemeente, zoo gewigtige gebeurtenis. Mogten de indrukken van deze afscheidsure blijvende vruchten voortbrengen.

VERGADERING DER PROVINCIALE STATEN VAN DRENTHE.

Dingsdag 1 Julij.

Te elf uur opent de Voorzitter de vergadering.

De Voorzitter benoemt twee commissien tot het onderzoeken der geloofsbrieven van de nieuw gekozene leden, en wel voor die van de leden, gekozen in het Hoofdkiesdistrict Assen, de heeren *van Holthe tot Echten*, *W. L. Tonckens* en *L. Carsten*, en voor die in het Hoofdkiesdistrict Hoogeveen de heeren *J. T. Homan*, *Vos* en *Alingh*.

De vergadering wordt inmiddels eenigen tijd geschorscht. Te ruim 12 uur wordt de vergadering weder geopend.

De Commissie voor de geloofsbrieven der in het Hoofdkiesdistrict Assen nieuwgekozen leden brengt, bij monde van den heer *L. Carsten*, rapport uit. Zij adviseert tot toelating van alle die leden. Dienovereenkomstig wordt besloten en leidt de Griffier de heeren *Oosting*, *A. Homan*, *J. Tonckens*, *A. Prins*, *Kok*, *C. W. E. Kijmell*, *L. Homan*, *Nijenhuis* en *Hoendrikx* binnen, die de bij de wet voorgeschrevene eeden afleggen en daarna zitting nemen.

Nadat de in het Hoofdkiesdistrict Hoogeveen nieuw gekozene leden de vergadering hadden verlaten, brengt de Commissie, tot onderzoek hunner geloofsbrieven benoemd, bij monde van den heer *Alingh* rapport uit. Zij heeft geene overwegende bezwaren daarin gevonden en adviseert tot toelating. Aldus besloten zijnde, worden de heeren *van Echten van Holthe*, *Caspers*, *Slingenberg*, *Denning*, *Willinge*, *H. J. Carsten*, *Blom* en *de Jonge* binnengeleid, worden beëedigd en nemen zitting.

Alsnu zijn alle leden tegenwoordig.

De vergadering gaat daarop over tot het trekken der Afdeelingen.

De Voorzitter deelt mede, dat de presentie-lijst van de vergaderingen van Ged. Staten ter inzage der leden voorligt.

Naar aanleiding van een brief van den Minister van Binn. Zaken wordt bepaald, dat de verkiezing van een lid van de 1e Kamer, in plaats van den heer Mr. *W. J. Tonckens*, die als zoodanig aftreedt, op de tweede Dingsdag dezer maand zal plaats hebben.

De dag van morgen wordt aangewezen als de dag, waarop de verkiezing van leden van Ged. Staten zal geschieden, in plaats van de heeren *Meursing* en *Tonckens*, die, ingevolge de rooster aftreden, en den heer *van Echten van Holthe*, die opgehouden heeft lid te zijn, door zijne aftreding als lid der Staten.

Worden **gelezen** en **opvolgelijk voor informatie** aangenomen.

a) een Kon. besluit, houdende goedkeuring van de enkel Provinciale en huishoudelijke begrooting voor 1856;

b) een Kon. besluit, houdende goedkeuring van de verhooging van eenige posten op de enkel Provinciale en huishoudelijke begrooting voor 1855;

c) een Kon. besluit, houdende goedkeuring der intrekking van het in 1836 vastgesteld Reglement op de schoolgelden in deze Provincie;

d) de kennisgeving van HH. Ged. Staten van de benoeming van den heer *P. Gasinjet* tot adjunct-commies der 2e klasse bij het Prov. Bestuur van Drenthe op een tractement van *f* 125-//;

e) Een Kon. besluit, houdende goedkeuring van het besluit der Staten, waarbij aan *T. Boering* te Steendijk, gemeente Assen, weder over is gedaan een stukje grond, in der tijd van hem aangekocht, doch waarvan de Provincie later geen gebruik heeft behoeven te maken;

Worden **gelezen**, ter **visie gelegd** en **Donderdag aan de orde gesteld:**

a) eene missive van Ged. Staten, houdende voorstel tot goedkeuring van eene voorloopig door hen aan Jhr. *E. J. van Holthe* te Dwingelo verleende vergunning, om in den stouwdijk der Hoofdvaart boven het Hareschut eene pomp te leggen, ter beëming zijner landerijen, ter breedte van 50 dm. en ter hoogte van 15 dm., in plaats van ter breedte van 25 dm. en ter hoogte van 15 dm., gelijk aan hem door de Staten bij resolutie van 21 November jl. no. 4 was toegestaan.

b. eene missive van dezelfden, houdende mededeeling van den uitslag hunner bemoeijingen, ter voorziening in de moeijelijkheden, welke van wege de administratie der belastingen aan landbouwers over het mennen ter bee met hunne niet in de personele belasting aangegevene paarden werden aangedaan; ongeacht eene door Z. Exc. den Minister van Financien toegezegde milde toepassing der in dezen betrekkelijke verordeningen zijn in het laatst van het vorige jaar te dier zake weder onderscheidene landbouwers te Een, gemeente Norg, bekeurd geworden. Na kennisgeving van het gemeentebestuur van Norg deswege en op verzoek van belanghebbenden, hebben Ged. Staten ten dezen voorziening van den Minister van Financien gevraagd. De Minister heeft daarop geantwoord, dat de toepassing der wet, zooals de Administratie die ten dezen mogelijk acht, zich er niet tegen verzet, om de betrokkene landbouwers, ter zake van de onderwerpelijke bekeuringen, ongemoeid te laten, en dat dan ook de Provinciale Directeur der directe belastingen te Assen dienovereenkomstig was ingelicht.

c. Eene voordragt van Ged. Staten, om aan den heer *J. S. Magnin*, Archivarius der Provincie, eene gratificatie van f 200 toe te kennen, ter zake van het in het vorige jaar in het licht gegeven, door hem geschreven werk, getiteld: *Overzigt der Kerkelijke geschiedenis van Drenthe*;

d. eene missive van dezelfden, daarbij, naar aanleiding van het besluit der Staten, waarbij zij zijn gemagtigd tot het instellen eener regtsvordering tegen de Drentsche Kanaalmaatschappij, tot uitkeering van het dividend op de aandeelen der Provincie over het derde boekjaar, en, onder overlegging der betrekkelijke correspondentie, mededeelende, dat het bestuur der Maatschappij de uitbetaling van bedoeld dividend heeft geautoriseerd;

e. eene voordragt van dezelfden, om ter begrooting voor 1857 wederom eene toelage van f 100-// voor het Provinciaal Museum van Oudheden in dit gewest uit te trekken;

f. eene voordragt van dezelfden, om magtiging te verleenen tot overschrijving op de begrooting voor 1855 van eene som van f //-$22\frac{1}{2}$.

g. eene missive van dezelfden, daarbij overleggende de begrooting der kosten van het Provinciaal Bestuur, voor zoo veel het Rijksbestuur is, voor 1857.

h. eene voordragt van dezelfden, om, even als in Zeeland plaats heeft, voorloopig voor den tijd van twee jaren aan het Instituut voor doofstommen te Groningen eene toelage te verleenen van f 50-// voor iederen kweekeling, die gedurende die jaren kosteloos uit dit gewest in zijne gestichten zal zijn opgenomen en verpleegd.

Ged. Staten leggen over eene missive van Z. Exc. den Minister van Binn. Zaken, houdende kennisgeving, dat het Denzelven, op grond van uit andere Provincien ontvangene berigten, min raadzaam is voorgekomen, om op het stuk van den ijk der Honig- en Botervaten, voor het geheele Rijk werkende bepalingen te ontwerpen. Dienvolgens worden alsnu de vroegere stukken in deze zaak met de gemelde missive gesteld in handen eener commissie, bestaande uit de heeren *van Echten van Holthe*, *Vos*, *Blom*, *van Veen* en *Roelink*, om de vergadering te dienen van consideratien en advies.

De door Ged. Staten overgelegde Rekening wegens de enkel Provinciale inkomsten en uitgaven over 1854, waarvan de cijfers door de Algemeene Rekenkamer zijn goedgekeurd wordt ten fine van onderzoek en rapport gesteld in handen der heeren *Meursing*, *H. J. Carsten*, *Willinge*, *de Jonge* en *van der Wijck*.

In handen van de heeren *J. Tonckens*, *W. L. Tonckens*, *de Milly*, *Nijsingh* en *L. Carsten* wordt gesteld de door Ged. Staten overgelegde begrooting van de enkel Provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven voor 1857. De begrooting bedraagt in ontvangst en uitgaaf eene som van f 66150.37.

Wordt gelezen een adres van het gemeentebestuur van *Coevorden*, houdende nader verzoek om eene subsidie van f 25 000 uit de Prov. fondsen voor eene scheepvaart- en afwateringkanaal van Coevorden naar de groote Vecht. Met het betrekkelijk in de laatste wintervergadering aangehouden stuk in handen der heeren *Sluis*, *J. T. Homan*, *v. d. Vlies*, *Nijenhuis* en *Pelinck*.

In handen derzelfde Commissie wordt gesteld:

a. een gedrukte brief van Ged. Staten, houdende het voorstel, om voor de Provincie voor 225 nieuwe aandeelen deel te nemen in de kapitaalsverhooging der Drentsche Kanaal-Maatschappij, onder voorwaarde, dat minstens voor $\frac{4}{5}$e van het geheele bedrag dier aandeelen zal worden deelgenomen, en om Ged. Staten te magtigen ten dien einde f 120.000 te negotiëren tegen 4 pCt.

b. een adres van den Directeur der Drentsche Kanaal-Maatschappij, houdende verzoek, om alnog beschikbaar te stellen de over 1854 en 1855 niet uitbetaalde subsidien aan die Maatschappij.

In handen der Commissie voor den ijk der Honig- en Botervaten wordt gesteld het rapport van Ged. Staten op het aan hen in de laatste wintervergadering ten fine van instructie gerenvoijeerd adres van de onderhoudpligtigen der bruggen over de hoofdvaart bij de Jonkers- en Grietmanswijk te Smilde, daarbij vergunning verzoekende tot het afsluiten van de bedoelde bruggen en tot het heffen daarop van den gewonen tol van degenen, welke geen regt op dezelve hebben, en zulks omdat, tengevolge de afsluiting der bruggen bij de Meesters- en van Lierswijk over de Hoofdvaart de bruggen van adressanten, zeer ten hunnen nadeele, algemeen tot passage met rijtuigen dienen. Ged. Staten adviseren tot afwijzing, op grond, dat het verzoek niet zooals adressanten beweren, op de conditien van verkoop der veenen steunt, terwijl zij van oordeel zijn, dat de bruggen over de Hoofdvaart te Smilde, zoo ze niet bepaald voor bijzonder gebruik zijn gelegd, voor openbaar gebruik dienstbaar zijn en niet mogen worden afgesloten.

In handen van de heeren *van Holthe tot Echten*, *Kniphorst*, *Witsenborg*, *A. Homan* en *Denning* wordt gesteld eene door Ged. Staten overgelegde voordragt van den heer schoolopziener in het eerste district, tevens waarnemend voorzitter der Provinciale Commissie van onderwijs in Drenthe, om aan den onderwijzer in de derde lagere school te Assen voor het onderwijs in de wis- en zeevaartkunde, eene jaarlijksche toelage van *f* 150-// uit de Prov. fondsen te verleenen.

Wordt gelezen, ter visie gelegd en donderdag aan de orde gesteld een voorstel van Ged. Staten, om eenige wijzigingen te maken in de Instructie van den Administrateur van de kas ad pios usus.

Ter visie gelegd:

a). eene mededeeling van den Directeur der Drentsche Kanaal-Maatschappij van de besluiten in de laatste buitengewone vergadering van de deelhebbers dier Maatschappij genomen;

b). eene door genoemden Directeur ingezondene begrooting van kosten van de nog door de Maatschappij uit te voerene werken, bestaande in Lijn B en de waterleiding naar Beilen.

In handen van de Commissie voor de begrooting wordt gesteld een adres van A. W. *Vennik*, gedurende 40 jaren sluiswachter aan het Paradijsschut bij Meppel, houdende verzoek om pensioen of eenige andere tegemoetkoming.

In handen van de Commissie voor de zaken der Drentsche Kanaal-Maatschappij wordt gesteld een adres van de Christelijke Afgescheidene gemeente te Smilde, daarbij te kennen gevende, dat bij onderzoek is gebleken, dat hare kerk niet voor herstel vatbaar is en dezelve dus geheel en al herbouwd zal moeten worden, en verzoekende 50 % der kosten voor dien herbouw uit de kas ad pios usus te bekomen.

Wordt gelezen eene missive van Ged. Staten, waarbij zij, naar aanleiding van de hun gedane opdragt, om, ten aanzien van het zoogenaamde *Hunenkerkhof* bij *Oosterhesselen* en zoovele andere antiquiteiten, als verdienen mogten bewaard te blijven, een onderzoek in te stellen, ten einde later aan de vergadering een voorstel te doen ten aanzien van de voorwerpen, welke men mogt waardig oordeelen, om voor de Provincie te worden aangekocht, te kennen geven, dat zij zoodanig onderzoek aan den heer *J. S. Magnin*, commies ter Griffie, hebben opgedragen, die, na in onderscheidene gemeenten eene plaatselijke opneming en bezigtiging van daar aanwezige gedenkteekenen te hebben gedaan, een uitvoerig rapport deswege heeft uitgebragt, hetwelk echter te laat bij hen is ontvangen, om deswege een grondig advies uit te brengen, weshalve zij aan de Staten voorstellen, om of zelve eene keuze te doen of hen tot het uitbrengen van een bepaald advies tot de eerstvolgende vergadering te houden voor diligent.

De Commissie, in wier handen in de vorige Vergadering het Reglement van orde is gesteld, om na te gaan, op welke punten hetzelve wijziging zou behoeven, brengt bij monde van den heer *J. T. Homan* rapport uit. Zij stelt voor een aantal artikelen te wijzigen. Ter visie.

De Commissie, die zich, ingevolge de opdragt, in de vorige Vergadering gedaan, naar 's Hage heeft begeven, om den heer Minister van Binn. Zaken te spreken over de zaken der Drentsche Kanaal-Maatschappij en bij Denzelven aan te dringen op afdoening van de plannen tot verbetering van het Meppeler diep, brengt bij monde van den heer *L. Carsten* rapport uit. Zij heeft haar taak volbragt en o. a., ten aanzien van het Meppeler diep, de verzekering ontvangen, dat deze zaak niet uit het oog werd verloren, maar dat de beeindiging daarvan wachtte op eene nadere regeling van de sluisgelden aan de Staphorster schutsluis te Zwartsluis, waarover met de eigenaren dier sluis onderhandelingen worden gevoerd.

Deze zitting wordt daarop gesloten en de volgende bepaald op morgen te 1 uur.

REGTSZAKEN.

Provinciaal Geregtshof van Drenthe.

27 Junij. Bij arrest van heden is *Johannes Wijndt*, kolonist te Veenhuizen, schuldig verklaard aan schriftelijke bedreiging met brandstichting onder voorwaarde, en mitsdien veroordeeld tot zes jaren tuchthuisstraf en de kosten.

28 Junij. Bij arrest van heden zijn *Johannes Krens* en *Jan van Beek*, kolonisten te Veenhuizen, schuldig verklaard aan diefstal bij nacht in een bewoond huis door in eenen laten avond uit den winkel van de weduwe *H. J. Drenthen*, te Smilde, arglistig te hebben weggenomen een bakje met centen en een tinnen kan, en zijn, met toepassing van verschoonende omstandigheden, veroordeeld ieder tot eene gevangenisstraf van zes weken, terwijl *Lodewijk Sickler* bij datzelfde arrest is vrijgesproken.

RAADSVERGADERINGEN.

Meppel, 27 Junij. In de heden avond gehoudene raadsvergadering is vastgesteld eene verordening op de heffing en op de invordering van waaggeld of of weegloonen aan de stadswaag, nadat de algemeene strekking daarvan goedgekeurd en hetzelve daarna artikelsgewijze behandeld was. — Voor kennisgeving is aangenomen eene resolutie van HH. Gedeputeerde Staten, betreffende de hoegrootheid der som van de te betalene bedelaarskosten over het eerste half jaar 1856. — Omtrent eene ministeriele missive, betrekkelijk den opbrengst van het telegraafkantoor alhier over het dienstjaar 185⁵⁄₆, welke had bedragen de som van ƒ 511.31, is besloten, om, voor en aleer het jaarlijksche subsidie ter gedeeltelijke dekking van het tekort ad ƒ 1500-″ toe te staan, Zijne Excellentie ten onderwerpe om eenige inlichtingen te vragen; van het dienaangaande in te zenden stuk is de redactie aan het dagelijksch bestuur opgedragen, en zal hetzelve ter visie van den raad ter secretarie eenige dagen voorliggen. — Nog is ingekomen eene missive van het burgerlijk armbestuur alhier, houdende verzoek, dat door den raad worde bijgedragen in de kosten van verpleging van zekeren *Reinder Brinkman*, ook genaamd *Platser*, in een krankzinnigen gesticht. De vergadering heeft besloten, daarvoor uit de gemeentekas ƒ 40-″ toe te staan, met bevordering en in de hoop, dat ook het Rijk en de Provincie gelijke som zullen verstrekken. — Op een adres van den lijkenbezorger *Puddinge*, verzoekende om verhooging van jaarwedde, is afwijzend beschikt, als voor geene gunstige beschikking vatbaar. — Hierna is de openbare vergadering in eene met geslotene deuren veranderd.

INGEZONDEN STUKKEN.

In de *″Gegenwart″* is een artikel geplaatst, onder den titel van ″die *Industrieausstellungen, ihre geschichte und ihr ″Einflusf auf die Culturentwickelung.*

Onder het vele daarin verhandelde vinden wij eene periode, door den aankomenden jongen handwerksman te behartigen, vooral in onzen tijd, nu verschillende takken van industrie overal aangemoedigd worden, en hoe langer hoe meer eenen hoogen trap van volmaaktheid te gemoet gaan.

Daarin wordt gezegd:

″De fabrikant en de werkman in de verschillende bedrij- ″ven hebben in het algemeen in den tegenwoordigen tijd be- ″hoefte aan menigvuldige nieuwe vormen en monsters, zul- ″len zij aan den afwisselenden smaak van het publiek vol- ″doen. Kunst en handwerk moeten meer aan elkander slui- ″ten. Oorspronkelijk is de kunst door het handwerk ont- ″staan. Het laatste verhief zich in het bijzonder door verdere ″kunstontwikkeling tot eene scheppende kracht en werd ″daardoor in staat gesteld om aan zijne werkstukken beval- ″lige en van tijd tot tijd verschillende vormen te geven, zon- ″der daarbij den handwerksman uit het oog te verliezen. ″Zoo was in vroegere eeuwen handwerksman en kunstenaar ″onafgescheiden; tevens lag in de vereeniging de oorzaak ″van het ontstaan van voortreffelijke werken, die wij nog ″met bewondering aanschouwen. Toen in latere tijden de ″kunst eene meer ideale rigting verkreeg en met een zeker ″hoogmoedig zelfbewustzijn zich van het handwerk scheidde, ″begon het laatste in verval te komen. Zal dus de hand- ″werksman zich weer meer aan de kunst aansluiten, dan ″legge hij zich in de vroege jeugd op de teekenkunde toe, ″opdat het gevoel voor zuiverheid en schoonheid der vor- ″men opgewekt, en de handwerksman vatbaar worde, om ″naderhand, bij verkregene bekwaamheid, in staat te zijn, ″door eigen vinding nieuwe vormen en sieraden van smaak ″op zijn werk toe te passen.

Assen. M.

ADVERTENTIEN.

Getrouwd:

J. J. VERWEIJ-MEJAN
en
S. BRANDLIGT.

Hoogeveen, 30 Junij 1856.

Strekkende deze tot eenige en algemeene kennisgeving.

De Directeur van het Postkantoor te Assen, heeft de eer het publiek te berigten, dat van af 1 Julij, Schoonoord, door eene dagelijksche dienst, met uitzondering des ZONDAGS, van uit Odoorn, aan de groote route zal worden verbonden.

Dat te Schoonoord eene bus zal worden geplaatst, en de bode van uit Odoorn des morgens 7 ure zal vertrekken.

Assen, 27 Junij 1856.

De Directeur voornoemd,
H. S. GRATAMA.

De DIRECTEUR DER REGISTRATIE en DOMEINEN voor de provincien Groningen en Drenthe, brengt ter kennis van de ambtenaren wien zulks aangaat, dat het Z. M. DEN KONING heeft behaagd, aan de Commissie door het Gemeente Bestuur van Haarlem aangesteld tot het regelen der feesten, die aldaar zullen gegeven worden, bij gelegenheid der onthulling van het metalen standbeeld van **LOURENS JANSZOON KOSTER**, op den 16 Julij aanstaande, krachtens art. 44 der Wet van 3 October 1843 Staatsblad no. 47, bij een besluit van den 19 Junij 1856 no. 55, **VRIJSTELLING VAN ZEGELREGT** te verleenen voor de gedrukte stukken, die van wege genoemde Commissie zullen worden verspreid.

Groningen den 30 Junij 1856.

De Directeur voornoemd,
KEISER.

2 KLEERMAKERSKNECHTEN

kunnen dadelijk **VAST WERK** bekomen, bij A. NENDORF, te Borger.

DE ASSURANTIEMAATSCHAPPIJ

TEGEN BRANDSCHADE

TE ZUTPHEN,

verzekert tegen **VASTE PREMIEN** alle ROERENDE en ONROERENDE **GOEDEREN** tegen schade, ontstaan door BRAND of HET INSLAAN van den BLIKSEM.

Zij wordt gewaarborgd door een kapitaal van ƒ 500.000 en door een RESERVEFONDS. De premien zijn uiterst matig gesteld, als: Van particuliere woonhuizen van steen en met pannen gedekt 80 cents van iedere ƒ 1000, van het meubilair daarin insgelijks 80 cents; van landbouwerswoningen van steen en met pannen gedekt ƒ 1 50, met riet of stroo gedekt ƒ 2 25; andere gebouwen enz. naar rato.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen te Assen bij de Agenten:

E. A. SMIDT en J. KLOEKERS.

TE KOOP

EEN BESTE WINDHOND,

te bevragen, bij den eigenaar J. COPINGA te Drouwen, gemeente Borger.

DE GEWONE JAARLIJKSCHE

Topgras Verkooping

van Jonkheer Mr. H. J. L. VAN DER WIJCK te Assen, zal plaats hebben op Woensdag den 9 Julij 1856, des voormiddags te 10 ure, te beginnen op de Lege-ma aan den Beiler weg te Assen.

Notaris H. H. VAN LIER.

BOELDAG

voor de Erven JANNES WINSINGH en HINDERKIEN AUKEMA, op de plaats *Zuidenveld* te Roden, van **drie PAARDEN, twintig stuks HOORNVEE, drie VARKENS**, voorts alle **VOERGEREEDSCHAPPEN** en alle **HUISRAAD.**

Zal worden gehouden op Maandag den 7 Julij 1856, des voormiddags te 10 uren precies.

Notaris H. H. VAN LIER.

Op WOENSDAG den 9 Julij 1856, des middags te 12 uren, zal te Wapserveen, gemeente Havelte, ten huize van ANDRIES KROL, kastelein aldaar, voor alsdan op te geven tijd, worden **VERHUURD of VERPACHT:**

HET JAGTREGT,

op nagenoeg alle onder Wapserveen voormeld gelegene **GRONDEN.**

Ten verzoeke van R. ZURING te Sleen, zal de Notaris SLINGENBERG, op Vrijdag den 18de Julij e. k. te Sleen, **PUBLIEK VERKOOPEN:**

EENE BOERENPLAATS,

gelegen te Sleen, bestaande uit een **HUIS en ERF**, met plus minus 20 MUDDEN **BOUWLAND**, 5 DAGWERK **HOOILAND**, 8 **KOEWEIDEN**, 8 PERCEELEN **VEEN en VELDGROND**, afkomstig uit de Markte van Noordsleen, ten deele gelegen in de nabijheid van het Oranje-Kanaal.

A. SLINGENBERG.

Bekendmaking.

GEDEPUTEERDE STATEN der provincie Drenthe

Brengen ter kennis van de belanghebbenden, dat, **ALLEEN EN UITSLUITEND OM TE HOOIJEN**, gedurende den Zomer en Herfst van 1856, aan de meestbiedenden

ZAL WORDEN VERPACHT:

het GRASGEWAS van acht perceelen van de stuw-dijken der DRENTSCHE HOOFDVAART,

omschreven in de voorwaarden van die verpachting, welke ter inzage van de gegadigden voorliggen, behalve aan het GOUVERNEMENTSHUIS te Assen, te Dieverbrug in het logement van DE VROOME, te Havelte in het Vallaatshuis van H. WESTRA en te Meppel bij H. BRUINTJES, en dat deze verpachting zal geschieden bij inschrijving door inlevering van gezegelde biljetten voor op den 10 Julij aanstaande zoo als in de voorwaarden van verpachting nader is aangeduid.

Assen, 30 Junij 1856.

Gedeputeerde Staten voornoemd:
De Voorzitter,
DE VOS VAN STEENWIJK.
De Griffier,
W. H. HOFSTEDE.

Fijne Genua- of Tafel-Olie.

HERMAN VAN DEVENTER, op den dijk te Zwolle, Hoofd-Dépôthouder voor het koningrijk der Nederlanden voor de HH. SERIJ PELZ en COMP. te Genua, adverteert door deze, dat de prijs der **GENUA-OLIE** van heden af is aan het Hoofd-Dépôt **65** ct. en aan de onderstaande Dépôts **70** ct. de Flesch.

Aanvrage om DEPOTS en CONDITIEN voor plaatsen waar die niet bestaan, franco aan het HOOFDDEPOT.

G. G. Lambers, te Assen.	E. F. Rost, te Groningen.
W. J. Berends, Harderwijk.	W. Tulp, Leeewarden.
L. Meijer, Sneek.	F. G. Rikkers, Harlingen.
E. D. Hulsink, te Wildervank en Veendam.	de Wed. A. de Haas, Francker.
N. E. Rost, Groningen.	J. de Vries Mz., Meppel.

OOGENBALSEM.

Deze voortreffelijke **BALSEM**, welks groot nut door een veeljarig gebruik ten sterkste bewezen is, wordt bij alle **Oogontstekingen, Zinkingachtige of klierachtige Aandoeningen der Oogen met het grootste nut gebruikt**, niet alleen bij het begin eener Oogziekte, maar ook bij eene meer verouderde; dezelve kan nooit en in eenig geval schaden en is in verzegelde Kristallen Vaasjes verkrijgbaar door TUSSCHENKOMST van onderstaande Heeren **APOTHEKERS**, bij wie gratis voor een ieder Biljetten, aanwijzende het gebruik, verkrijgbaar zijn, als te

Gorredijk. S. G. SWART.	Hoogeveen. C. H. RADIJS.
Deventer. L. G. SMEENK.	Tiel. M. L. POST.
Francker. J. H. ZIMMERMAN.	

SCHEERRIEMEN.

Mijne zeer gunstig bekende en in den laatsten tijd veel verbeterde **Scheerriemen,** waardoor aan het botste Scheermes in minder dan twee minuten de fijnste en zachtste snee kan gegeven worden, zijn voor Amsterdam en geheel het koningrijk der Nederlanden alleen in onderstaande Dépots te verkrijgen. De prijzen zijn door mij bepaald en uiterst matig berekend.

Ook de **zwarte** en **roode Compositie**, om de Scheerriemen te vernieuwen, is in genoemde Magazijnen voorhanden.

S. P. GOLDSCHMIDT, van Berlijn.

TYZAK'S bekende **Scheermessen — Ambrosial Shaving Soap, Crême d'Amande, Essence de Savon,** zijn alle artikelen, om het scheren te vergemakkelijken.

Paolo-Boni Cachou Di Bologna heeft een liefelijken, pikanten smaak en sterken geur, zoodra men een Schilfertje daarvan doorbijt; zij wordt gebruikt om den mond frisch te houden en den adem te zuiveren.

PRINCE'S **Violet Powder** is een welriekend poeder, dat door inwrijving de huid verfrischt en blank maakt en liefelijke geuren om zich heen verspreidt.

Eau de Florida, een aangenaam odeur, een fleschje van 3½ maatje voor slechts 1 Gulden.

Amsterdam, VERKOOPHUIS.
Assen, H. P. A. VAN GORCUM.
Meppel, A. JEULEN.
Gordijk, S. G. ZWART.
Steenwijk, K. TIMMERMANS.

en in de bekende Dépôts in de andere steden.

BURGERLIJKE STAND.

Hoogeveen, 22—29 Junij. Geh. G. J. Gerrits met G. Padding. — Bev. M. Banen geb. ter Loo, van d.; C. Kreeft geb. Winkel, van d. — Overl. K. G. Strijker, laatstelijk echtgenoote van K. O. Lip, 73 j.

Meppel, 20—27 Junij. Geh. D. J. van der Werp met H. Karsten. — Ondertr. J. H. Schuring met H. Banon. — Bev. A. Bootsma, van z., H. Veldhuis geb. Westerveen, van z. — Overl. A. M. Engels, 59 j., echtgenoote van H. Piel, G. W. de Ruiter, 55 j. en 5 m., weduwnaar van R. S. Woudstra; C. Kuiper, 60 j. en 10 m., weduwe van L. Lodewegen.

MARKTBERIGTEN.

GRONINGEN, 1 Julij.

Tarwe, Jarige	70	N.pd.	ƒ —.—	Boekweit, zand	64	N.pd.	ƒ	9.[illegible]
„ N. Oml.	68	„	„ 13.00	„ „	66	„	„	10.0[illegible]
dito.	70	„	„ 13.75	„ veen	64	„	„	0 0[illegible]
„ „ Old.	70	„	„ 13 35	„ „	66	„	„	0 0[illegible]
„ „ „	72	„	„ —.—	Paardeboonen..	ƒ	6 35	à	7.30
Rogge, N. Inl.	62	„	„ 8.80	Groene Erwten.	„	00.00	à	00.00
„ „ „	64	„	„ 9.40	Grauwe „	„	00.00	à	00.00
„ „ „	66	„	„ 9 90	Koolzaad ...	ƒ	00.00	à	00.00
Haver, N. dikke	40	„	„ 4.10	Gort, grove .	„	9.25	à	10.75
„ „	42	„	„ 4.30	Gort, parel ,	„	12.50	à	15.00
„ Voer	36	„	„ 3.60	Olie, raap per vat		47.00	à	00.00
„ „	40	„	„ 4.00	Raapkoeken.....			à	—.—
„ Zwarte	36	„	„ 3.55	Lijnkoeken		—.—	à	—.—
„ „	38	„	„ 3.75	Boter ¼ ton...		—.—	à	—.—
Garst, N. wint.	54	„	„ 6.30	Boter ⅛ „			à	—.—
„ „ „	56	„	„ 0.00					
„ „ zomer	56	„	„ 6 40					
„ „ knob.	60	„	„ 6.80					

Tarwe werd hooger gehouden, doch ging weinig in om. — Rogge en Boekweit meer begeerd en door schaarschheid 30 en 40 cents hooger verkocht. Garst weinig ter veil en mede hooger aan pelders gedaan. Haver minder begeerd en niet dan lager te verkoopen. Boonen en Gort prijshoudend.

ZWOLLE, 27 Junij. Tarwe ƒ 17,00 a ƒ 16,25. — Rogge ƒ 11,00 a ƒ 10,25. — Boekweit ƒ 10,40 a ƒ 8,80. — Aardappelen ƒ 4.00 a ƒ 3,00. — Boter per ⅛ ton ƒ 20,75 a ƒ 20,00; per ℔ ƒ 0,90 a ƒ 0,80.

OLDEMARKT, 28 Junij. Boter ¼ v. ƒ 42.50 a 00.00.

HEERENVEEN, 28 Junij. Rogge ƒ 00.00. Boter p. ¼ v ƒ 43.00.

NOORDWOLDE, 26 Junij. Rogge f 10,00 a f 10,55. — Boter per N. ℔ ƒ 0.80 a ƒ 1.05.

STEENWIJK, 30 Junij. Rogge ƒ 10,00 a ƒ 10,75 — Boekweit ƒ 10,00 a ƒ 10,25. — Boter per ⅛ ton ƒ 19.00 a ƒ 20,—.

AMSTERDAM, 30 Junij. TARWE tot verhoogde prijzen met goeden handel; 129 ℔ oude witb. Poolsche f 615; 127 ℔ oude en nieuwe bonte dito f 578; 127 ℔ geringe oude dito f 545; 127 ℔ oude bonte dito f 575, 580, 129 ℔ mindere dito f 598; 125, 127 ℔ Rijn f 440, 455, 125 ℔ geringere dito f 415; 155, 152 ℔ Bovenl. Ris f 490; 120 ℔ Norder f 400; 122, 124 ℔ dito f 410, 420; 128 ℔ Vriesche f 515; 123 ℔ dito f 485. — ROGGE tot vorige prijzen mede met goeden handel; 120 ℔ Pruissische f 306; 119 ℔ dito f 302; 124 ℔ Anclammer f 325; 121 ℔ oude Pommer f 304; 121 ℔ Donau f 304; 118 ℔ dito f 280; 115, 117 ℔ fijne Stokholmer f 290, 297; 116 ℔ grove Zweedsche f 270; 122 ℔ jarige Holsteinsche f 293; 118 ℔ Archangel f 307; 116, 122 ℔ nieuwe Inl f 290, 315; 117 ℔ dito f 295. — GARST iets hooger; 114 ℔ jarige Deensche f 240. — HAVER zonder handel. — BOEKWEIT hooger; 124 ℔ Amersfoortsche f 325 — Naar MAIS was veel vraag tot ruim vorige prijzen, doch zoo wel gele als witte werd vast op hoogere prijzen gehouden. — KOOLZAAD dadelijk zonder handel, op termijn £ ½ lager; op 9 v. Olie in Oct. en Nov. f 79½. — LIJNZAAD zonder handel. — RAAPOLIE met weinig handel niet williger; op 6w. f 47¼; Vliegend f 46; Najaar f 45¼, 44⅛. — LIJNOLIE vast; op 6w. f 37¼; Vlieg. f 36; lo. Sept. f 34, ¼; Oct. f 33¾, 34; Nov. f 33¼; Dec. f 33. — HENNEPOLIE op 6w. f 48½; Vliegend f 47. — RAAPKOEKEN per 1040 stuks f 87 a 92. — LIJNKOEKEN per 104 stuks f 9 a 13.

SCHIEDAM; 28 Junij. MOUTWIJN f 20½ per vat contant stil. — JENEVER 100 pct. Amst. proef f 25 a 25½ per vat contant.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, 30 Junij 1856.

			GEBLEVEN.				GEBLEVEN.
Nederl. W. S.	2½	pct.	64¾	*Polen.* Oblig.	4	pct.	79
„ „	3	„	75¾	*Spanje.* Oblig.	1¼	„	25¹⁄₁₆
„ „	4	„	94⅝	Obligatien	3	„	46¼
Amort. Synd.	3½	„	89½	Binnenl.	3	„	40¼
Handelm.	4½	„		Amortisable			6¹⁵⁄₁₆
O. I. Leening	4	„	94	Bewijz. Coup			6¾
Aand. Holl. Spoorw.				*Oostenrijk*,			
Aand. Rijn Sp.	4½	„		Oblig. Goll	5	„	81
Haarl. Meer	5	„		„ „	4	„	
Rusl. Ob. Hope	5	„	103¾	„ Metal.	5	„	79¹⁄₁₆
Dito 1828/29	5	„	102⅝	„ „ N.	5	„	85⅝
Cert. 1831/33	5	„	92¾	„ „	2½	„	40¹³⁄₁₆
Dito 1840	4	„	86⅛	*Belgie*, Cert.	2½	„	51¾
Dito Stieglitz	4	„	85¾	Rothschild	2½	„	51¾
Ins. in Assign.	6	„		*Portug.*, Oblig.	3	„	45⁷⁄₁₆
Cert. van dito	6	„	64¼	„	4		
				Amerika Bank-Act.			

GEDRUKT BIJ **GRATAMA** TE ASSEN.

BIJBLAD behoorende bij de Provinciale Drentsche en Asser Courant van Woensdag den Julij 1856.

UITVOERIG UITTREKSEL

uit het Verslag van GEDEPUTEERDE STATEN aan de STATEN der Provincie Drenthe, in hunne Zomervergadering van Julij 1856.

HOOFDSTUK I.

Bevolking.

In de steden beliep de wettige bevolking op ultimo December 1854: 6857 mann., 7144 vr., totaal 14001; op ultimo December 1855, 6850 mann., 7182 vr., totaal 14032.

De mannelijke bevolking der steden verminderde dus in 1855 met 7, terwijl die der vrouwen met 38 vermeerderde. Te Assen vermeerderde de bevolking slechts met 4 mannen en 7 vrouwen. Hoezeer ook door het heerschen der mazelziekte de sterfte buitengewoon groot is geweest, als hebbende bedragen in de maand November alleen 36, terwijl die in de overige maanden gemiddeld slechts ruim 11 heeft beloopen, werd die door de geboorte toch nog met 22 mannen en 26 vrouwen overtroffen; doch daarentegen hebben 18 mannen en 19 vrouwen meer de Gemeente verlaten, dan er zich hebben gevestigd. Te Coevorden vermeerderde de bevolking met 22 mannen en 25 vrouwen. De geboorten overtroffen de sterften met 17 mannen en 26 vrouwen, terwijl er zich 5 mannen meer en 1 vrouw minder hebben gevestigd, dan de Gemeente verlieten. Te Meppel was de loop der bevolking over 1855, evenals in 1854, weder de minst gunstige. De mannelijke bevolking verminderde met 33, terwijl die der vrouwen met 6 vermeerderde, dus in het geheel 27 terug ging. In 1854 verminderde de bevolking te Meppel met 17 mannen en 43 vrouwen, hetwelk moest worden toegeschreven aan de aldaar geheerscht hebbende cholera. Hoezeer in 1855 slechts van 3 personen, gestorven aan besmettelijke ziekten (1 aan de cholera en 2 aan zenuwkoortsen), opgave is gedaan, en hoezeer in 1855, 37 personen minder stierven dan in 1854, was toch ook de sterfte in dit jaar hier buitengewoon groot, hebbende de geboorten de sterften slechts met 4 overtroffen.

In de Gemeenten ten platten lande bestond de wettige bevolking op ultimo December 1855 uit 37153 mannen, 34918 vr., totaal 72071; op ultimo December 1854 uit 36348 mannen, 34203 vr., totaal 70551; zij vermeerderde derhalve met 805 mannen, 715 vr., totaal 1520; zijnde 356 meer dan in 1854.

De bevolking der Provincie vermeerderde in 1855 met 1551 of 1.83 ten honderd.

Deze vermeerdering van bevolking was in de Steden zeer gering, als beloopende niet meer dan 1 op de 451 zielen, doch aanmerkelijk grooter ten platten lande, waar zij 1 op de 47 zielen bedroeg, terwijl in de geheele Provincie de vermeerdering stond als 1 tot ruim 54.

De feitelijke bevolking op 31 December 1855 overtrof de wettige van dat jaar met 2560 mannen, 1915 vrouwen, totaal 4475.

Onder deze *meer aanwezige* dan afwezige bevolking bevonden zich: militairen te Assen 36 mannen, 6 vr., totaal 42; gevangenen 37 m., 16 vr., totaal 53; bestedel. in de Kolon. van Weld. 2249 m., 1658 vr., totaal 3907; krankzinnigen te Roden 3 vr.; te zamen uitmakende 2322 m., 1683 vr., totaal 4005.

Worden deze, ten aanzien der keuze van hun verblijf, niet vrije personen, afgetrokken van de in de verschillende Gemeenten verspreide meer aanwezigen dan afwezigen, dan zouden de meer aanwezigen slechts bedragen 248 mannen en 232 vrouwen, totaal 470, en het eigenlijke verschil, in meer, uitmaken tusschen de wettige en feitelijke bevolking. Met uitzondering van vier Gemeenten, waar het getal der afwezigen dat der aanwezigen overtreft, zijn de laatste over alle Gemeenten der Provincie verdeeld.

Geboorten.

Bij de wettige waren 35 en bij de onechte 1 tweelinggeboorte, bestaande uit 31 mannelijke en 41 vrouwelijke kinderen, waarvan 2 mannelijke en 3 vrouwelijke als levenloos zijn aangegeven.

De geboorten stonden tot de wettige bevolking der Provincie als 1 : 30.2; tot de feitelijke als 1 : 31.8;
in de steden „ 1 : 28.3; „ „ „ „ 1 : 28.7;
ten pl. lande „ 1 : 30.7; „ „ „ „ 1 : 32.5.

De vrouwelijke geboorten stonden tot de mannelijke als 1 : 1.08, de tweeling- tot de enkele geboorten als 1 : 89.5, en de levenloos tot de levend geboren in de Steden als 1 : 15.5; ten platten lande als 1 : 24.

Sterften.

De sterfte onder de wettige bevolking der Provincie beliep in 1855, de levenloos aangegevenen daaronder begrepen: in de steden 203 mannen, 197 vrouwen, totaal 400; ten platten lande 774 m., 756 vr., totaal 1530; in de Provincie 977 m., 953 m., totaal 1930.

Deze sterfte stond tot de wettige bevolking in de steden: als 1 : 35.08, in de Gemeenten 1 : 47.1, in de Provincie 1 : 44.6; de sterfte van de mannen tot die der vrouwen in de steden als 1 : 0.97, in de Gemeenten als 1 : 0.97, in de Provincie sls 1 : 0,97; de sterfte stond tot de geboorten in de steden als 1 : 1.23, in de Gemeenten als 1 : 1.54, in de Provincie als 1 : 1.49.

De sterfte onder de feitelijke bevolking, de levenloos aangegevenen daaronder begrepen, beliep: in de Steden 199 mannen, 195 vrouwen, totaal 394; ten platten lande 936 m., 869 vr., totaal 1805, in de Provincie 1135 m., 1064 vr., totaal 2199.

Deze sterfte stond tot de feitelijke bevolking in de Steden als: 1 : 36; in de Gemeenten als: 1 : 42.3; in de Provincie 1 : 41.2; de sterfte van de mannen tot die der vrouwen in de steden als 1 : 0.98; in de Gemeenten als: 1 : 0.93; in de Provincie als 1 : 0.937; de sterfte tot de geboorten in de Steden als: 1 : 1.25; in de Gemeenten als: 1 : 1.3; in de Provincie als: 1 : 1.29.

De sterften verdeelden zich naar den ouderdom aldus: beneden 1 jaar 157 mannen, 126 vrouwen, totaal 283; beneden 3 jaren 155 m., 129 vr., totaal 284; van 3—20 jaren 143 m., 167 vr., totaal 310; van 20—40 jaren 136 m., 174 vr., totaal 310; van 40—60 jaren 181 m., 145 vr., totaal 326; van 60—80 jaren 241 m., 207 vr., totaal 448, boven 80 jaren 53 m., 56 vr., totaal 109; van onbekenden ouderdom 2 m., 3 vr., totaal 5; levenloos aangegevenen 67 m., 57 vr., totaal 124, totaal 1135 m., 1064 vr., totaal 2199.

De sterften verdeelden zich in bijna gelijke getallen beneden en boven de 30 jaren (*). Beneden 30 jaren stierven 524 m., 499 vr., totaal 1023; boven 30 jaren stierven 542 m., 505 vr., totaal 1047.

Huwelijken en echtscheidingen.

Er werden in de geheele Provincie gesloten 729 huwelijken, waarvan in de Steden 114, in de Gemeenten 615; staande tot de bevolking der steden als 1 : 123 en van de Gemeenten als 1 : 117.

Echtscheidingen hebben er in 1855 niet plaats gehad.

Godsdienstige gezindten.

De belijders der verschillende godsdienstige gezindten stonden tot de wettige bevolking in verhouding als volgt: Hervormden, Doopsgezinden en Remonstranten, te zamen genomen 86.80 pct., Christelijke Afgescheidenen 6.90 pct., Roomsch-Catholijken 4.06 pct., Israëlieten 2.24 pct.

Landverhuizers.

Volgens de berigten der Plaatselijke Besturen, hebben in 1855 geene landverhuizingen plaats gehad dan alleen uit de Gemeente Dalen, vanwaar 10 personen, waaronder 5 kinderen, alle tot den mingegoeden stand behoorende en van de Roomsch-Catholijke gezindheid, naar Noord-America zijn vertrokken, met het doel, om hunne middelen van bestaan te verbeteren.

Bevolkingsregisters.

Naar het voorschrift van art. 12 van 's Konings besluit van 22 December 1849 (Staatsblad no. 64), moeten de bevolkingsregisters jaarlijks door of van wege den Commissaris des Konings worden onderzocht.

Volgens de mededeelingen, door Zijn Hoog Edel Gestrenge daarvan aan ons gedaan, zijn in de jaren 1853 en 1854 de bedoelde registers en bladwijzers van alle Gemeenten opgevraagd geweest en heeft het onderzoek daarvan destijds ter provinciale griffie plaats gehad.

Dat onderzoek heeft toen wel geleid tot verbetering van vele gebreken en onnaauwkeurigheden, doch alleen wat betreft de zoodanige, die bij eene bloote naziening der registers, zonder vergelijking met andere stukken, konden in het oog vallen.

Eene verificatie toch, ten aanzien der geboorten en sterften en der ingekomenen en vertrokkenen kon niet plaats hebben, dan met behulp der registers van den Burgerlijken Stand en der verhuisbiljetten, welke ter griffie ontbraken.

Bovendien waren aan de opzending zelve bezwaren bevonden, doordien van sommige afgelegene Gemeenten die opzending zeer moeijelijk was en de registers van het transport veel hadden te lijden, terwijl ook in de Gemeenten zelve door het gemis der registers gedurende eenige dagen ongerief konde ondervonden worden.

Om aan deze bezwaren te gemoet te komen en het onderzoek der registers meer volledig te kunnen doen plaats hebben is in 1855 een der Ambtenaren van de provinciale griffie door den Heer Commissaris des Konings gecommitteerd geworden, om in de Gemeenten zelve dat onderzoek te bewerkstelligen.

Volgens den uitslag van dat onderzoek, zou de bijhouding der registers thans met meer zorg en regelmatigheid dan vroeger geschieden.

HOOFDSTUK II.

Regeling en Bestuur van het Provinciaal Huishouden.

Bij de wet van 5 November 1852 (Staatsblad no. 197) is de Provincie, voor de verkiezing van Leden der Provinciale Staten, in twee hoofdkiesdistricten, Assen en Hoogeveen, verdeeld.

In de omschrijving dezer districten is sedert geene verandering gekomen.

Ook de onder-kiesdistricten zijn gebleven, zooals die vroeger door ons zijn aangewezen, in dier voege namelijk, dat elke Gemeente op zich zelve een onderkiesdistrict uitmaakt.

Getal kiezers.

Het getal kiezers van Leden der Provinciale Staten beliep in 1855 in elke Gemeente, als volgt:

Hoofdkiesdistrict *Assen:* Assen 151, Anlo 75, Smilde 92, Norg 54, Roden 56, Peize 38, Eelde 35, Zuidlaren 89; Vries 48, Gieten 40, Gasselte 46, Odoorn 23, Borger 62, Beilen 96, Rolde 44, Westerbork 56, Diever 45, Dwingelo 62, Vledder 35; Hoofdkiesdistrict *Hoogeveen:* Hoogeveen 137, Coevorden 101, Dalen 65, Emmen 57, Havelte 88, Meppel 187, Nijeveen 49, Oosterhesselen 18, Ruinen 58, Ruinerwold 96, Sleen 29, de Wijk 76, Zuidwolde 38, Zweelo 22, te zamen 2168; zijnde 56 meer dan in 1854.

(*) De sterften van onbekenden ouderdom en de levenloos aangegevenen zijn hierbij niet berekend.

Herziening der tabel van de verdeeling des Rijks in kiesdistricten.

Ofschoon de voorschriften omtrent de inrigting van ons verslag dit niet directelijk medebrengen, achten wij het evenwel niet ongepast, hier kortelijk te vermelden, dat de heer Minister van Binnenlandsche Zaken, naar aanleiding der omstandigheid, dat, volgens art. 99 der Kieswet, de daarbij vastgestelde tabel van verdeeling des Rijks in kiesdistricten, voor de benoeming van Leden der Tweede Kamer van de Staten Generaal, om de 5 jaren moet worden herzien, bij twee opvolgelijk ontvangen missives, ten aanzien van dit onderwerp de mededeeling onzer consideratien heeft verlangd.

Bij de éene dier missives heeft de Minister de volgende vragen aan ons voorgesteld:

1o. Of, en zoo ja, welke wijzigingen in de voormelde tabel, zooveel deze Provincie betreft, naar ons gevoelen zouden te brengen zijn;

2o. Welke leemten en gebreken de ondervinding ons in de Kieswet zelve mogt hebben aangetoond, met opgave tevens van de middelen van herstel;

3o. Of het ons wenschelijk voorkwam, dat, overeenkomstig den door onderscheidene Gemeentebesturen te kennen gegeven wensch, de termijn, bij art. 41 der Kieswet voor de inlevering der stembriefjes gesteld, althans voor de landelijke Gemeenten, werd bekort, en dat in die Gemeenten, wanneer het de verkiezing van Leden van den Raad gold, de opening van de stembriefjes onmiddellijk na het verstrijken van den voor de inlevering gestelden termijn plaats had.

Bij de andere missive heeft de Minister te kennen gegeven, dat, vermits door de toegenomene bevolking van het Rijk het getal Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal met 3 moest vermeerderd worden, daardoor eene wijziging van de tegenwoordige indeeling in kiesdistricten noodig werd. Met toezending van uittreksels uit twee bij Zijn Departement vervaardigde tabellen, nieuwe indeelingen, op tweeërlei wijze ontworpen, bevattende, de éene volgens het tegenwoordige stelsel van groote districten in den regel van 90,000 zielen, en de andere volgens het stelsel van kleine districten, in den regel van 45,000 zielen, heeft de Minister ons verzocht, om, zooveel deze Provincie daarbij is betrokken, de beschouwingen mede te deelen, waartoe deze ontworpene indeelingen aanleiding mogten geven. Volgens beide ontwerpen, zouden de Gemeenten Vlagtwedde, Wedde en Onstwedde, behoorende tot de Provincie Groningen, van Drenthe afgescheiden en vervangen worden door de Gemeente Leek, mede in die Provincie gelegen, en tellende eene bevolking van 4574 zielen.

Wat het eerste punt, de wijziging der bestaande verdeeling in kiesdistricten, betreft, hebben wij aan den heer Minister geantwoord, dat wij, in beginsel aannemende, dat de Staten-Generaal vertegenwoordigen het geheele Nederlandsche Volk, ons voor de grootere districten moesten verklaren, als welke wij meer geschikt achtten tot verwezenlijking daarvan; terwijl kleine districten, in het bijzonder ook voor Drenthe, door ons nadeelig werden beschouwd; dat overigens, wat de aan ons medegedeelde ontwerp-verdeelingen betrof, wij met het denkbeeld, om de Provincie Drenthe, met toevoeging van de Gemeente Leek, ter vervanging van de bovengenoemde drie Groninger Gemeenten, een groot district te doen uitmaken, in het bestaande stelsel ons zeer goed konden vereenigen, en dat, mogt het stelsel van kleine districten zegevieren, tegen de ontworpene onderverdeeling van het kiesdistrict in twee kleinere bij ons ook geene bedenkingen bestonden.

Aangaande de overige punten, betreffende de verbeteringen, die in de wet zelve zouden kunnen gebragt worden, hebben wij het volgende aan den Minister medegedeeld:

1o. dat wij het allezins wenschelijk achten, dat de termijn, bij art. 41 voor het inleveren der stembriefjes bepaald, bekort werd, omdat, zoo als die termijn thans is gesteld, aan de Raadsleden, die het Stembureau uitmaken, te veel tijd ontnomen wordt, dikwijls tot nadeel huuner particuliere zaken, zonder dat het algemeen belang of dat der kiezers dit direct noodzakelijk maakt, en dat, wat Drenthe betreft, het voldoend door ons werd geacht, dat de bedoelde termijn voor Assen, Hoogeveen en Meppel, waar het getal kiezers het grootste is, van des morgens 9 tot des namiddags 3 uur, en voor de overige Gemeenten van des morgens 9 tot des middags 1 uur werd bepaald, waardoor, behalve in het algemeen besparing van tijd, bovendien, in de gevallen, dat het de verkiezing van Leden der Tweede Kamer en van de Provinciale Staten gold, nog dit voordeel zou verkregen worden, dat er dan meer tijd zou zijn voor het overbrengen der stembussen naar de bureaux der hoofdkiesdistricten;

2o. dat het ons mede doelmatig voorkwam, dat de tijdsbepaling voor de opening der stembriefjes bij de verkiezingen van Gemeenteraadsleden in zoo ver gewijzigd werd, dat die nog op den dag der inlevering van de briefjes plaats had, en dat vastgesteld werd, dat de opening een aanvang zou nemen één uur na het verstrijken van den termijn, voor de inlevering der briefjes gesteld, waardoor dan de werkzaamheden der stembureaux in den regel in éene zitting zou len kunnen afloopen; terwijl het ook in het gemak zou strekken van de kiezers zelve, voor zooveel zij de zittingen der Stembureaux mogten verlangen bij te wonen.

Eindelijk hebben wij aan Zijne Excellentie den Minister, ten aanzien van art. 2 der Kieswet, nog te kennen gegeven, dat, om misbruiken tegen te gaan, die daarvan kunnen gemaakt worden en ook werkelijk gemaakt zijn, niet het *aangeslagen zijn*, gelijk dat artikel slechts vordert, maar *de betaling* der belasting behoort aan te geven, wie kiesbevoegd zij.

Kort begrip der werkzaamheden van Ged. Staten.

Elke week worden door Gedeputeerde Staten, overeenkomstig hunne instructie, in den regel twee ver-

gaderingen gehouden, die wegens de vele daarin te behandelen zaken, telkens eene vrij langdurige zitting vorderen. In 1855 beliep het getal der vergaderingen 93. Het is niet noodig geweest, het volgens art. 89 der Provinciale Wet benoemde Lid in de vergadering te roepen, om, bij het staken der stemmen, tot eene beslissing te komen.

Wat den gewonen loop der werkzaamheden betreft, meenen wij, om niet telkens in herhaling te treden van hetgeen vroeger gezegd is, te mogen verwijzen aan de opgaven in vorige verslagen, in het bijzonder in dat over 1854 voorkomende, waarbij uitvoerige mededeelingen dienaangaande zijn gedaan.

Tot de onderwerpen, welke in het afgeloopene jaar meer bijzonder onze bemoeijingen gevorderd hebben, behoorde vooral het voorbereidend onderzoek eener menigte voordragten tot het heffen van plaatselijke belastingen, ingediend tot naleving van art. 291 der Gemeentewet.

Aangaande den omvang onzer werkzaamheden, deelen wij nog mede, dat, behalve de verzendingen ter voorloopige instructie, welke 2811 beliepen, het aantal nummers, in de notulen onzer vergaderingen van 1855 voorkomende, heeft bedragen 3003.

Provinciale archieven.

De Archivarius heeft het maken van indices op de oude archieven voortgezet. Van zijnen wetenschappelijken arbeid leverde hij in 1855 wederom bewijs door de uitgifte van een *Overzigt der Kerkelijke Geschiedenis van Drenthe*, dat voor Nederland in 't algemeen en voor Drenthe in 't bijzonder niet onbelangrijk wordt geacht. Een aantal oude charters, tot deze Provincie betrekkelijk, is ten dienste der wetenschap in dat werk opgenomen en alzoo openbaar gemaakt.

Financien der Provincie.

De latere toevoeging van restanten en saldo's van vorige diensten aan de begrooting voor den dienst van 1855 heeft het gevolg gehad, dat de raming der *uitgaven* die van de *ontvangsten* met eene som van *f* 4580.34 te boven gaat.

Dit nadeelig saldo zal derhalve moeten worden gevonden uit hetgeen, waarmede de inkomsten de raming mogten overtreffen en uit de overschotten op po ten van uitgaaf, vóór dat de dienst van 1855 kan gezegd worden in hare eigene behoeften te voorzien.

De uitkomst van die dienst valt nog niet juist te berekenen, doch, naar een voorloopig overzigt te oordeelen, zou die, bij gemis van gemelde toevoeging, niet ongunstig zijn geweest; zoo als de zaken nu staan, kan echter op geen belangrijk overschot worden gerekend.

De rekening over het dienstjaar 1854, door ons opgemaakt in overeenstemming met het bepaalde bij art. 119 der wet van 6 Julij 1850 (Staatsblad no. 39), en waarvan de cijfers door de Algemeene Rekenkamer deugdelijk zijn verklaard, wordt U ter vaststelling aangeboden.

De verantwoording van den Arrondissements-Betaalmeester te Assen is tot en met 1853 door de Algemeene Rekenkamer opgenomen en goedgekeurd.

Om niet in herhaling te treden van hetgeen bij de verslagen over de laatste jaren gezegd is, gedragen wij ons aan de aangebodene begrooting voor den dienst van 1857.

HOOFDSTUK III.

Huishouding der Gemeenten.

In den loop van het jaar zijn de volgende veranderingen voorgevallen.

Onder de Wethouders.

Te Beilen is afgetreden J. R. Hunze, wegens het niet herbenoemen tot Wethouder, na als Raadslid te zijn afgetreden en op nieuw benoemd; in zijne plaats is benoemd W. Timmer. Te Coevorden is afgetreden B. Cock, wegens het niet herbenoemen tot Wethouder, na als Raadslid te zijn afgetreden en op nieuw benoemd; in zijne plaats is benoemd B. Dommers. Te Dwingelo is afgetreden J. J. Bloemerts, wegens overlijden; op ultimo December 1855 nog niet vervangen. Te Emmen is afgetreden G. Nijmanting, wegens overlijden; in zijne plaats is benoemd H. Frieling. Te Hoogeveen is afgetreden Mr. C. Steenbergen, ten gevolge van het aftreden als Raadslid; in zijne plaats is benoemd J. B. Slot Wz. Te Zweelo is afgetreden R. Mensing, wegens het niet herbenoemen tot Wethouder, na als Raadslid te zijn afgetreden en op nieuw benoemd; in zijne plaats is benoemd H. Koops. Voorts zijn, na hunne aftreding en wederbenoeming als Raadsleden, bij de herkiezing, waaraan zij als Wethouders dien ten gevolge waren onderworpen, als zoodanig weder ingekozen: Te Assen Mr. H. Vos; te Meppel J. Semler; te Zuidwolde W. R. Wemmenhove; te Eelde R. Kluiving; te Vries H. Davids; te Oosterhesselen H. Oldenbandring.

Onder de Raadsleden.

1°. Ten gevolge van buitengewone vacatures:

Te Assen zijn afgetreden C. Brunings, in 1854 naar elders vertrokken; benoemd Jhr. Mr. P. A. van Holthe tot Echten. Mr. J. Cohen, wegens vertrek naar elders; benoemd Mr. L. O. Gratama. H. C. W. Janson, wegens vertrek naar elders; op ultimo December 1855 nog niet vervangen. Te Dalen is afgetreden J. Uniken, wegens bedanken; benoemd H. Reimers. Te Emmen zijn afgetreden Mr. L. Kniphorst, wegens vertrek naar elders; benoemd L. Willinge. G. Nijmanting, overleden; op ultimo December 1855 nog niet vervangen. Te Hoogeveen is afgetreden J. van der Wolde, wegens bedanken; op ultimo December 1855 nog niet vervangen. Te Meppel is afgetreden J. Keus, in 1854 overleden; benoemd A. Meursinge. Te Norg is afgetreden S. van Veen, in 1854 overleden; benoemd S. P. Drijber. Te Peize zijn afgetreden A. H. Burchgraef, wegens overlijden; benoemd A. G. Ebbinge Az.; J. Ebbinge, wegens bedanken in 1854; benoemd W. L. Bakker. R. Brink, in 1854 overleden; benoemd A. Ebbinge Az. Te Rolde zijn afgetreden A. Wolters, wegens overlijden; op ultimo December 1854 nog niet vervangen. J. Homan, wegens overlijden; op ultimo December 1854 nog niet vervangen. Te Westerbork is afgetreden R. Mensingh, in 1854 overleden; benoemd G. Timmer. Te Zweelo is afgetreden L. Huizing, wegens overlijden; benoemd H. Nijhorring.

2°. Ten gevolge der gewone aftredіng in September 1855 van een derde der Raadsleden naar de daarvan bestaande roosters, hebben de mutatiën plaats gehad, in de volgende opgave vermeld:

Borger F. Dillingh, benoemd Jacob Meursing. Diever W. Mulder, benoemd R. H. Hessels. Te Hoogeveen Mr. C. Steenbergen, benoemd A. Zeper. Te Meppel C. Theunissen, benoemd A. G. de Vries. Te Nijeveen J. Gritters, benoemd T. van Urk. Te Peize W. L. Bakker, benoemd H. Kosters. Te Vries W. Buiting, benoemd T. Kiers. Te de Wijk K. J. Schiphorst, benoemd J. R. Linthorst. Te Zweelo A. Mensing, benoemd H. Lanning.

De overige aftredenden zijn alle herkozen.

Meest belangrijke verordeningen tot regeling van het huishouden der Gemeenten.

De verordeningen, in 1855 door de Gemeenteraden vastgesteld en tegen wier overtredingen straf is bedreigd, zijn de navolgende:

Assen. Reglement op het namiddag-trekschuitenveer tusschen Assen en Meppel.

Diever. Verordening op de tapperijen en daarmede gelijkstaande bedrijven.

Dwingelo. Verordening op de tapperijen en daarmede gelijkstaande bedrijven.

Emmen. Verordening op de tapperijen.

Gasselte. Verordening op het keuren van stieren; verordening op het bakken en verkoopen van brood.

Havelte. Verordening op de tapperijen.

Hoogeveen. Reglement op het marktschuitenveer tusschen Hoogeveen en Meppel.

Meppel. Reglement op het marktschuitenveer tusschen Meppel en Hoogeveen; Reglement op het namiddag-trekschuitenveer tusschen Meppel en Assen; Reglement voor het beurtveer tusschen Meppel en Groningen; Reglement op het marktschuitenveer tusschen Meppel en de Wijk; Verordening, houdende voorschriften omtrent de bediening van- en tarief der vracht loonen voor het beurtveer tusschen Meppel en Amsterdam; Reglement voor het beurtveer tusschen Meppel en Sneek.

Nijeveen. Verordening op het tappen na tien uur; Reglement op het burgerlijk armbestuur.

Odoorn. Verordening tot voorkoming en blussching van brand; Verordening op het doen van persoonlijke diensten door de ingezetenen.

Oosterhesselen. Verordening op het houden der nachtwachten.

Vledder. Verordening op de tapperijen en daarmede gelijkstaande bedrijven.

de Wijk. Verordening tot voorkoming en blussching van brand; Reglement op het marktschuitenveer tusschen de Wijk en Meppel.

Zuidlaren. Verordening op het bakken en verkoopen van brood en het werk der broodzetting; Verordening regelende den aard en duur der persoonlijke diensten.

Zuidwolde. Verordening op het doen van persoonlijke diensten; Verordening op het houden der nachtwacht; Verordening tot voorkoming en blussching van brand.

Zweelo. Verordening op het houden der nachtwachten;

Gemeenteambtenaren.

De veranderingen, onder de Gemeenteambtenaren voorgevallen, bepalen zich hoofdzakelijk tot de volgende:

Tot Secretarissen zijn benoemd te Dwingelo de heer *J. Eemten*, Burgemeester van die Gemeente, in plaats van Mr. *G. W. van der Feltz*, en te Peize de heer *H. J. Hulst*, mede Burgemeester aldaar, in plaats van wijlen den heer *A. H. Burchgraef*, welke benoemingen bij Koninklijke besluiten van 14 Junij en 20 October 1855 no's 72 en 60 zijn goedgekeurd.

In het personeel der Gemeenteontvangers zijn geene andere mutatiën voorgevallen, dan dat tot Gemeenteontvanger te Ruinen is benoemd de heer *H. Luinge*, in plaats van Jhr. *P. A. van Holthe tot Echten*, naar elders vertrokken.

Wegens gevorderden ouderdom zijn ontslagen en door anderen vervangen de Veldwachters der gemeenten Diever, Emmen, Odoorn, Vries en Zweelo en wegens wangedrag één van de Veldwachters te Hoogeveen, terwijl een tweede Veldwachter is aangesteld in de Gemeente Borger.

Loop van de dienst.

De dienst heeft een' geregelde loop gehad. Ten aanzien van den ijver en de belangstelling der Ambtenaren in de behandeling en afdoening van zaken, gedragen wij ons aan het daaromtrent medegedeelde in ons laatst voorgaande verslag, daar het toen gezegde ook nu van toepassing is.

Gemeentearchieven.

Ook omtrent de archieven kan worden herhaald hetgeen in dat verslag daaromtrent voorkomt.

Begraafplaatsen.

Volgens de gemeenteverslagen worden de begraafplaatsen in voldoenden toestand onderhouden. Omtrent de verordeningen en het toezigt daarop komt in die verslagen niets voor, dat aanleiding tot eenige bijzondere mededeeling zou kunnen geven.

Te Vries is tot uitbreiding van de gemeentelijke begraafplaats een stuk gronds ter grootte van nagenoeg 32 roeden aangekocht.

Door Kerkvoogden der Hervormde Gemeente te Annerveen is van Zijne Majesteit vergunning gevraagd tot het aanleggen van eene begraafplaats aldaar voor rekening van die Gemeente, op welk verzoek door ons gunstig is geadviseerd.

Voorts is aan Parnassijns der Nederlandsche Israëlische Hoofdsynagoge te Meppel door Zijne Majesteit vergunning verleend, om ten behoeve van hunne meente aan te koopen, ten einde tot eene nieuwe graafplaats te worden ingerigt, een stuk gronds de onmiddelijke nabijheid van hunne tegenwoor begraafplaats gelegen. Deze grond is vervolgens eene gracht en heg omringd.

HOOFDSTUK IV.

Medische Policie.

Gezondheidstoestand der ingezetenen.

Wij kunnen dit hoofdstuk weder met dezelfde g stige getuigenis als in het vorige jaar aanvang De gezondheidstoestand der Ingezetenen was ook 1855 in deze Provincie over het algemeen voldoen

Blijkens het verslag der Geneeskundige Commis aangevuld door die der Gemeentebesturen, hebben gemeld jaar de volgende contagieuze of epidemis ziekten geheerscht, of zich geopenbaard.

Te Meppel en te Zuidwolde de kinderpokken, evenwel zich er niet hebben verspreid.

In eerstgenoemde Gemeente de typhus, welke een kwaadaardig karakter was, en vele slagto eischte. Ook in de Gemeente Dwingelo heers deze ziekte, waar er mede eenigen aan bezweken.

Te Assen, Beilen, Hoogeveen, Meppel en Sm ontstond de cholera, die gelukkig overal zich slechts enkele of weinige ziektegevallen bepaalde, halve te Smilde, waar de ziekte zich openbaarde acht personen, die er alle aan overleden. Te As en Beilen werden in elke Gemeente slechts één, en Meppel en Hoogeveen in elke Gemeente drie person aangetast, die mede alle bezweken, behalve één Meppel, die herstelde.

Te Assen, Dalen, Meppel, Smilde en Vries heers ten de mazelen. In eerstgenoemde Gemeente werd niet alleen vele kinderen, maar ook volwassenen door ten grave gevoerd.

Te Smilde ontstond nog een geval van de roodvo ziekte.

Maatregelen tot voorkoming en genezing van ziekten.

Buitengewone maatregelen tot voorkoming en ge zing van ziekten hebben gelukkig niet behoeven ge men te worden, doch in sommige Gemeenten z voor het mogelijke geval van het ontstaan der chole bij voorzorg localen tot verpleging van lijders in reedheid gebragt.

Vaccine.

Onder de gewone maatregelen, om ziekte voo komen, verdient voorzeker genoemd te worden vaccine.

Het geheele getal der vaccinatiën, in 1855 in Provincie met gunstig gevolg verrigt, heeft beloo 1442, zijnde 192 minder dan in 1854 en 56 min dan in 1853. De meeste inëntingen hadden plaats de Gemeenten Assen, Hoogeveen en Norg; de min in Nijeveen, waar slechts vier en in Smilde, wa slechts acht inëntingen geschiedden; terwijl in zeve Gemeenten, zijnde die van Dwingelo, Eelde, Gieten Havelte, Vries, de Wijk en Zweelo, geheel geene. in twee, die van Diever en Roden, wel eenige, ma zonder goeden uitslag, werden verrigt. Als reden het geheel niet of van het in zoo geringe mate aa wenden van het middel, of ook van het niet slage daarvan, is door de Gemeentebesturen opgegeven:

Door dat van Eelde, dat de gemeenschappelijke v cinateur, ongeacht hij daaraan herinnerd was, ge inëntingen had gedaan;

Door dat van de Wijk, dat de geneesheer, volg diens verklaring, door gebrek aan goede koepoks daarin was verhinderd;

Door dat van Havelte, dat uithoofde van het he schen der mazelen, en door dat van Zweelo, dat hoofde van het heerschen der kinkhoest, de inent door de geneesheeren aldaar onraadzaam was geach

Door dat van Nijeveen, dat, niettegenstaande h haalde bekendmakingen, niet meer dan vier kinder ter vaccinering waren aangeboden.

Door dat van Roden, dat op onderscheidene tij stippen de inenting beproefd, doch zonder goed gevo gebleven was;

Door dat van Diever, dat de daar gedane vaccinati met pokstof, van de Provinciale Geneeskundige Com missie ontvangen, mede niet waren geslaagd, en

Door dat van Smilde, dat zorgeloosheid aan de een en godsdienstige begrippen aan de andere zijde vaccine daar gering deden schatten.

De overige Gemeentebesturen, die van Dwingel Gieten en Vries, hebben geen reden opgegeven.

Pharmacopoeä Pauperum.

Ten aanzien van de door de Provinciale Geneesku dige Commissie ontworpene *pharmacopoeä pauper* voor deze Provincie, waarop, blijkens ons verslag v het vorige jaar, de goedkeuring van den Heer Min ter van Binnenlandsche Zaken door ons werd aang vraagd, is tot hiertoe 's Ministers beschikking niet on vangen.

Door ons zijn vastgesteld de lijsten der voor 18 bevoegd erkende beoefenaren van de onderscheide takken der geneeskunde in deze Provincie; van geneesmiddelen, die door hen in voorraad en in schou baren staat moeten gehouden worden, en van de wer tuigen voor de Heelmeesters en Vroedmeesters, al mede van de voorwerpen, die de Droogisten niet ben den zekere bepaalde hoeveelheid mogen verkoopen.

Personeel der geneeskunstoefenaren.

Volgens die lijsten waren in 1855 bevoegd tot beoefening der verschillende takken van de geneeskund Medicinæ Doctores 32, Chirurgiæ Doctores 5, He meesters 2, Heelmeesters voor het platte land 1 Artis Obstetriciæ Doctores 26, Vroedmeesters 4, Vroe meesters voor het platte land 18, Apothekers 1 Droogisten 1, Tandmeesters 4, Vroedvrouwen vo eene stad 3, Vroedvrouwen voor het platte land 8, zamen 137.

Door velen hunner echter werden verschillende de opgegevene takken van geneeskunde tegelijk uitgeoefen

zoodat het getal personen, die in 1855 bevoegd waren de geneeskunde in deze Provincie uit te oefenen, heeft beloopen 84, zijnde 4 meer dan in 1854.

Veranderingen in het personeel der geneeskunstoefenaren.

In 1855 is het getal der Medicinæ Doctores met twee verminderd, de Heeren U. J. Huber te Norg en J. E. Ranneff te Frederiksoord, gemeente Vledder, beide tevens Artis Obstetriciæ Doctor, zoodat ook dat der laatsten gelijke vermindering heeft ondergaan.

Dat der Heelmeesters vermeerderde met vier, de heeren *W. H. Crull*, te Meppel, *M. A. van Leeuwen*, tevens Vroedmeester, te Norg, en *J. K. Prakken*, mede te Norg, terwijl de heer *J. S. van Marle*, als vroedmeester gevestigd te Vledder, tot Heelmeester werd bevorderd.

Als Heelmeester voor het platte land zette zich neder te Smilde de heer *J. Wijchgel*, tevens Vroedmeester voor het platte land, terwijl zich als Heelmeester voor het platte land van Anlo naar Smilde verplaatste de heer *J. C. Kuneke*.

Admissie als vroedmeester voor het platte land bekwamen de heeren *J. Th. de Haan*, Med. Dr., te Rolde, en *C. S. A. IJpma*, Heelmeester voor het platte land, te Diever; terwijl de heer *J. Wijgchel*, reeds boven genoemd, zich als zoodanig vestigde te Smilde.

Als Tandmeester vestigde zich te Meppel de heer *L. Koekenheim*.

Het getal Vroedvrouwen voor eene stad vermeerderde met twee: *M. Engers* geb. *Hiegentlich*, te Assen en *R. van der Velde*, geb. *Land*, te Roden; dat der vroedvrouwen voor het platte land verminderde met één, door het overlijden van *G. J. Koops*, gevestigd geweest te Roden.

Personeel der Provinciale Geneeskundige Commissie.

Het personeel der Provinciale Geneeskundige Commissie is onveranderd gebleven, zijnde tot President en Secretaris dezer Commissie op nieuw benoemd de heeren *P. Hofstede Crull* en *D. Cohen*, Med. Doctoren, te Meppel en Assen.

Gast- of ziekenhuizen en Krankzinnigengestichten.

Gast- of ziekenhuizen worden in de Provincie niet gevonden. Er bestaat slechts ééne bewaarplaats voor krankzinnigen, alleen voor vrouwen bestemd, en te Roden gevestigd. In 1855 werden daarin weder drie lijderessen verpleegd.

Van de behoeftige krankzinnigen uit Drenthe geschiedt de verpleging in het krankzinnigengesticht te Zutphen, op de voorwaarden van het contract, met de Bestuurders van dat gesticht door de Provincie aangegaan.

Op 1o Januarij 1855 bevonden zich daarin uit Drenthe 10 zoodanige lijders, zijnde 8 mannen en 2 vrouwen. In dat jaar werden opgenomen 2 man. en 4 vr. Totaal 10. man, en 4 vr. Hiervan zijn overleden 3 man. Hersteld ontslagen 1 man. Totaal 4. Zoodat de behoeftige krankzinnigen uit Drenthe, op ultimo December in het gesticht aanwezig, beliepen 6 man. en 4 vr.

Tot de kosten hunner verpleging werd bijgedragen door het Rijk, de Provincie, de Gemeenten en de verpleegden zelve of hunne familien, voor zoo ver zij daartoe in staat waren, of door de Armbesturen.

Over 1855 hebben deze kosten beloopen f 1602.46½. Daartoe is gecontribueerd door: het Rijk *f* 371.73; de Provincie *f* 371.73; de Gemeenten, de lijders zelve, hunne familiën en Armbesturen *f* 859.00½; totaal 1602.46½.

Volgens het verslag van den eersten Geneesheer in het Gesticht, bestond slechts voor 3 der uit Drenthe verpleegde behoeftige krankzinnigen nog eenige waarschijnlijkheid van herstel; terwijl de overigen voor onherstelbaar gehouden werden.

Behalve deze lijders, zijn uit Drenthe in 1855 mede in het gesticht te Zutphen nog verzorgd twee niet tot den behoeftigen stand behoorende krankzinnigen.

Het betrekking tot de niet in gestichten geplaatste, maar in de Gemeenten zelve verpleegde krankzinnigen, deelen wij het volgende mede.

Bij een algemeen onderzoek van wege het Departement van Binnenlandsche Zaken ingesteld in al de Provinciën des Rijks, was gebleken, dat op onderscheidene plaatsen sommige dezer ongelukkigen op ongepaste en eenigen zelfs op onmenschelijke wijze werden verpleegd, niet zoo zeer met slechte bedoelingen, als wel wegens volslagen onbekendheid met hetgeen bij die verpleging behoort in acht genomen te worden. Op verlangen van den Heer Minister, zijn ten gevolge de Gemeentebesturen uitgenoodigd, om dit onderwerp met de meeste belangstelling en ijver aan te trekken, door het uitoefenen van een gestreng toezigt, zoowel op hen, die nu reeds aan krankzinnigheid leden, als in het vervolg ook op allen, die verder door deze ziekte mogten worden aangetast, en om langs den weg der overreding, vooral wat de laatsten betreft, zooveel mogelijk te bevorderen, dat, onmiddelijk na het ontstaan der ziekte, geneeskundige hulp werd ingeroepen en de lijders, des noodzaam geacht, zoodra doenlijk in een geneeskundig gesticht werden geplaatst, om verergering der kwaal voor te komen; terwijl tevens eene opgave van de Besturen werd gevraagd van het getal en den toestand der in hunne Gemeenten aanwezige krankzinnigen.

Uit de berigten, hierop ontvangen, bleek, dat het getal der bedoelde niet in gestichten opgenomene lijders in de onderscheidene Gemeenten der Provincie in 1855 beliep 29, waaronder echter sommige meer onnozel dan krankzinnig, en dat allen, slechts één uitgezonderd, bij hunne bloedverwanten gehuisvest en verpleegd werden; terwijl overal hunne verzorging en behandeling, volgens de verzekering van genoemde Besturen, geschiedde op eene wijze, welke algemeen menschlievend en lofwaardig gepresen werd. Uit vier Gemeenten, die van Havelte, Ruinen, Zuidwolde en de Wijk, werden krankzinnigen, uit elk daarvan één, gedeeltelijk door overreding van de zijde der Gemeentebesturen, naar voor zoodanige lijders bestaande gestichten overgebragt.

Van deze ontvangene opgaven is, als resultaat van het ingestelde onderzoek, aan Zijne Excellentie den Minister mededeeling gedaan.

Personeel der Veeartsen.

Er bevinden zich in de Provincie 6 Rijksveeartsen, gevestigd te Assen, Dalen, Dwingelo, Gasselte, Meppel en Peize. Onder hen had in 1855 geene verandering van personeel plaats. Behalve dien werd in gemeld jaar nog door 7 personen als gepatenteerd Veearts de practijk uitgeoefend, welke waren gevestigd in de Gemeenten Anlo, Assen, Beilen, Dalen, Diever, Meppel en de Wijk.

Gezondheidstoestand van het Vee.

Over het geheel is de gezondheidstoestand van het vee voldoende geweest. Op vier plaatsen evenwel zijn weder gevallen van longziekte onder de runderen voorgekomen: te Hoogersmilde, te Ruinerwold, te Wapserveen en te Uffelte. Op geen dezer plaatsen echter werden meer dan twee stallen aangetast. Drie runderen zijn er aan gestorven en één is afgemaakt.

Vooral bij het heerschen dezer zoo vernielende ziekte in de aangrenzende Provinciën Overijssel en Friesland mag men zich gelukkig achten, dat zij niet in ergere mate naar hier is doorgedrongen, en waar zij ontstaan is, zich niet verder uitgebreid heeft.

Door den Veearts *Hubenet* te Dwingelo, die zich op de enenting van runderen met smetstof van long ziek vee, als voorbehoedmiddel tegen de ziekte, in het bijzonder blijft toeleggen, is, volgens zijne opgave, van Maart 1853 af tot aan ultimo December 1855 toe, deze kunstbewerking op ruim 1500 runderen toegepast, meerendeels evenwel in naburige Gemeenten van de Provincie Overijssel te huis behoorende. Die Veearts voegt in zijn verslag er bij, dat hij meer en meer zich overtuigd houdt, dat de inenting, tegen de longziekte aangewend, een voldoend middel is, om haar paal en perk te stellen, daar toch, volgens zijne verzekering, hoe erg de ziekte in sommige streken ook heerschte, hij ze nimmer zag ontstaan op stallen, waar al het vee was ingeënt, en daar, waar de kwaal eerst pas was uitgebroken en zich nog tot enkele gevallen bepaalde, het middel der inenting steeds voldoende was, om haar onmiddelijk tot staan te brengen.

Te Grootwateren, een der Koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid onder de Gemeente Diever, heeft de natuurlijke pokziekte zich bij eenige runderen vertoond. De Veearts *Hubenet* te Dwingelo, in de maand Augustus j.l. daar geroepen ter geneeskundige behandeling van eenige melkkoeijen, behebt met zwerende speenen aan de uijers, bevond, dat de puistjes, waarmede de speenen waren bezet alle kenteekenen van echte koepokken hadden, en gaf van deze zijne bevinding kennis.

De Heer President der Provinciale Geneeskundige Commissie, hierop uitgenoodigd zijnde, de zaak te onderzoeken, en dit onderzoek, vergezeld van den Heer Secretaris der Commissie en van genoemden Veearts, bewerkstelligd hebbende, bevond, dat van 9 melkkoeijen, alle van denzelfden stal, 8 door de ziekte waren aangetast, en verklaarde in zijn berigt, dat het aan geen den minsten twijfel onderhevig kon worden geacht, dat de uitslag, die zich aan de tepels der koeijen vertoonde, tot de natuurlijke pokken behoorde, doch dat het verloop der ziekte niet naauwkeurig was na te gaan, doordien door de huisgenooten er niet genoeg op gelet was, op welken dag elke koe was ziek geworden en door het dagelijks melken de pokken in hun geregelden loop verhinderd waren. Er werd intusschen eenige pokstof verzameld, met het doel, om met echte koepokstof te kunnen doen vaccineren en deze daarna te verspreiden; terwijl reeds dadelijk op de plaats zelve twee nog ongevaccineerde kinderen, alsmede de nog van de ziekte vrij geblevene koe, werden ingeënt en aan den Veearts opgedragen, om het beloop daarvan gade te slaan.

Bij het verslag, door den Veearts hierop ingezonden, werd echter berigt, dat hij bij een onderzoek, eenige dagen na de inenting gedaan, geen de minste uitwerking daarvan noch bij de kinderen noch bij de koe had bespeurd, en dat ook bij zes andere kinderen, mede met de stof door hem gevaccineerd, de uitslag even ongunstig geweest was, waarvan hij de oorzaak daaraan toeschreef, dat de stof bij het gebruik reeds te oud geworden was. Ook later nog gedane inentingen hebben geen beter effect gehad, en het is dus te bejammeren, dat het bestaan der ziekte niet vroeger bekend geworden is.

HOOFDSTUK V.

Nationale Militie en schutterijen.

Nationale Militie.

Ter loting voor de ligting der Nationale Militie van 1855, zijn in deze Provincie ingeschreven 847 personen.

Het contingent aan de Provincie opgelegd beliep: gewoon 230, buitengewoon 15 te zamen 245 manschappen.

Dat getal is ten volle geleverd, als zijnde ingelijfd: 195 lotelingen; 33 nummerwisselaars: 17 plaatsvervangers; te zamen 245.

Onder de ingelijfde manschappen zijn begrepen 39 dienstpligtige lotelingen van vorige klassen, die ten gevolge van het vervallen van hun regt op vrijstelling, voor de dienst zijn aangewezen.

Tegen 41 decisiën van den Militieraad, is aan het Collegie van Gedeputeerde Staten geappelleerd, waarvan 28 de maat, 8 ligchaamsgebreken, 4 broederdienst en 1 vrijstelling als kostwinner eener moederweduwe, ten onderwerp hadden.

Van de appellen zijn 29 als ongegrond afgewezen: de overige 12 daarentegen hebben tot reformatie der betrekkelijke beslissingen aanleiding gegeven, van welke 10 de lengtemaat, 1 ligchaamsgebrek en 1 broederdienst betroffen.

Schutterijen.

De werkzaamheden betrekkelijk het ontslag uit de schutterlijke dienst en het voltallig maken der gemeentelijke contingenten voor de Schutterij hebben weder geregeld en op de bepaalde tijden plaats gehad, zonder dat des aangaande bijzonderheden zijn te vermelden.

Dienstdoende Schutterijen.

De kompagnie dienstdoende Schutterij te Meppel bleef steeds in zeer goeden staat. Ze hield geregeld wapenoefeningen. Nieuwe excercitie-reglementen voor het wapen der Infanterie, door Zijne Majesteit goedgekeurd, zijn ook bij de dienstdoende Schutterijen ingevoerd, en de zoo lang gewenschte verandering der vuursteen- in slaggeweren is in het jongstverloopene jaar bij voormelde kompagnie tot stand gekomen. Bovendien werden de overtollige wapenen en wapenrustingen, welke, Rijks eigendom zijnde, bij de Schutterij te Meppel in gebruik waren aan 's Rijks wapenmagazijn te Delft weder ingeleverd.

Het kader van Officieren van deze kompagnie onderging geene verandering.

De schutterlijke tucht werd steeds naar eisch gehandhaafd. De gedane verantwoordingen van wapenen, ledergoed en munitiën leverden geene stof tot aanmerkingen op. De comptabiliteit dezer Schutterij is in voldoenden staat: op tijd levert de Schuttersraad zijne begrootingen en verantwoordingen van den comptabele in.

Rustende Schutterij.

De indeeling der rustende Schutterij in deze Provincie onderging geene veranderingen. Ze bleef bestaan uit ééne afdeeling, zamengesteld uit twee bataillons, ieder van zes kompagniën. Gedurende het vorige jaar had er tweemaal eene bevordering en benoeming van Officieren plaats, tot vervulling van ontstane vacatures. Op het einde van 1855 was het kader der Officieren, bijna voltallig. Alleen was niet voorzien in de benoeming van een' Majoor, Kommandant van het tweede bataillon, welke betrekking was opgevallen door het eervol ontslag, als zoodanig aan Jhr. Mr. *H. G. van Hollhe tot Echten*, op zijn verzoek, verleend. Bovendien heeft men zich met ijver onledig gehouden met het voltallig maken van 't kader der Onderofficieren, Korporaals en Tamboers van de beide bataillons. Bij het sluiten van den vorigen jaarkring was men daarmede nog niet ten einde.

Volgens de opgaven, door de Gemeentebesturen in dit Gewest aan het Provinciaal Bestuur gedaan, was de sterkte der Schutterijen op den 31sten December 1855, als volgt:

Dienstdoende Schutterij: Actief 134, Reserve 123, te zamen 257.

Rustende Schutterij: Actief 1122, Reserve 898, te zamen 2020.

Totaal der sterkte, zoo van de dienstdoende als van de rustende Schutterijen, 2277.

De eerste ban van de dienstdoende Schutterij bestaat uit 3 Officieren, 3 Onderofficieren, 8 Korporaals, 103 active- en 107 reserve-Schutters, te zamen 224.

Die der rustende Schutterij uit 36 Officieren, 9 Onderofficieren, 10 Korporaals, 1065 active- en 854 reserve-Schutters, te zamen 1974.

Totaal der sterkte van den eersten ban der dienstdoende en rustende Schutterijen 2198.

Slechts twee reclames tegen uitspraken van Commissien van onderzoek en designatie voor de dienst der Schutterij zijn ingediend, op bijziendheid gegrond. Aan beide reclamanten is éénjarige vrijstelling toegekend, nadat ze ten overstaan van ons Collegie geneeskundig waren onderzocht.

Beroepen van vonnissen, door Schuttersraden geslagen, zijn niet ingesteld.

HOOFDSTUK VI.

Kerkelijke Zaken.

Provinciaal Collegie van Toezigt over de kerkelijke administratie bij de Hervormden.

Bij Koninklijk besluit van 8 Januarij 1855 no. 46, werden tot Leden van het Provinciaal Collegie van Toezigt herbenoemd de heeren jhr. *R. A. van Echten van Hollhe* en Mr. *J. T. Homan*. Veranderingen van personeel vielen niet voor.

Getal Kerkgemeenten en Leeraren.

In het afgeloopene jaar bestonden in deze Provincie:

a. Protestantsche Gemeenten 2, met 3 dienstdoende Leeraren, bepaaldelijk voor de bevolking van de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid te Frederiksoord en te Veenhuizen.

b. Hervormde Gemeenten 46, met 52 dienstdoende Leeraren. Dit getal is één hooger dan in 1854, doordien de te Nieuwbuinen gevestigd geweest zijnde Hulpprediker in 1855 aldaar tot Predikant beroepen is.

c. Christelijke Afgescheiden Gemeenten 15, met 16 Leeraren. Die Gemeenten zijn die van Assen, Beilen, Borger, Coevorden, Diever, Dwingelo, Emmen, Hoogeveen, Hijken en Halen, Meppel, Nijeveen, Ruinerwold, Smilde, Westerbork en Zweelo.

d. Roomsch-Catholijke Gemeenten 6, met 7 Geestelijken, waaronder begrepen die voor de bevolking dezer gezindte in de kolonien Frederiksoord en Veenhuizen.

Deze Gemeenten worden gevonden, behalve die in genoemde kolonien, te Assen, te Coevorden, te Zandberg, Gemeente Odoorn en te Schoonebeek, Gemeente Dalen.

e. Israëlitische Gemeenten 8, te zamen 77.

Voor de Israëlitische Gemeenten bestaan:

1 Hoofdsynagoge, te Meppel;

3 Ringsynagogen, te Assen, Coevorden en Hoogeveen;

4 Bijkerken, te Beilen, Dwingelo, Sleen en Smilde.

Het getal der bijkerken is in 1855 met eene vermeerderd, door de erkenning, bij Koninklijk besluit

van den 2 Augustus 1855 no. 90, van het bestaan van eene Israëlietische Gemeente als bijkerk te Beilen.

Behalve deze Gemeenten bestaat er nog eene Israëlietische kerk te Veenhuizen, voor de koloniale bevolking van die gezindte aldaar. Deze kerk en de daaraan toegevoegde Leeraren behooren niet tot het rabbijnaal ressort van Drenthe.

In de hoofdsynagoge wordt de dienst gedaan door één Opperrabijn, in de zeven andere kerken door Voorlezers, tevens godsdienstonderwijzers.

Toestand der gebouwen en pastorijen.

Ten aanzien van deze gebouwen, voor zoo ver ze behooren aan Hervormde Gemeenten, valt het volgende te zeggen:

Te Emmen is de bouwing eener nieuwe kerk en het herstel van den toren voor eene som van *f* 16179-,, aanbesteed, met de leverancie van de benoodigde materialen, behalve den metselsteen, welke vroeger voor eigene rekening was aangekocht. De kosten dezer werken, waarvan de uitvoering in 1855 voor een groot gedeelte is geschied, worden bestreden door vrijwillige bijdragen van de leden der Gemeente, ter som van *f* 5000-,,; door eene negotiatie ten laste der Gemeente, en voorts uit kerkelijke fondsen.

De kerk te Nijeveen en de kerk en toren te Ruinen hebben belangrijke herstellingen en vertimmeringen ondergaan.

Te Borger is in de kerk een orgel aangebragt, waartoe de kosten ten deele bij negotiatie zijn gevonden.

Te Assen is het orgel in de kerk verbeterd.

De pastorij te Zweelo is door aanbouw aanzienlijk vergroot en overigens hersteld. Bij die te Eelde is eene nieuwe schuur gebouwd. De pastorij en schuur te Gieten zijn in 1855 door brand vernield. De herbouw heeft in hetzelfde jaar plaats gehad.

Te Smilde is een vroeger door particulieren te Bovensmilde tot het houden van godsdienstoefeningen gesticht gebouw door de Kerkvoogdij in eigendom overgenomen, ten einde tot bijkerk, bepaaldelijk voor dit gedeelte der Gemeente, te dienen.

Bedrag der subsidien, verleend aan elke gemeente.

Aan de Hervormde Gemeente te Smilde is tot herstel en onderhoud der kerk uit de kas ad pios usus een subsidie van *f* 100,, toegelegd, als alterum tantum van een gelijk bedrag, bij hoofdelijken omslag over de leden der Gemeente tot hetzelfde einde gevonden.

Door het Rijk en de Algemeene Synode zijn subsidien verleend:

1o. voor den bouw eener nieuwe Hervormde kerk te Odoorn, ieder ten bedrage van *f* 2000,,;

2o. voor den bouw eener nieuwe predikantswoning der Hervormde Gemeente te Schoonebeek, onder Dalen, ieder van *f* 1000,,;

zijnde mede door de Synode voor de vertimmering der kerk te Nijeveen uit het fonds voor noodlijdende kerken eene som van *f* 444,, toegelegd.

Door de Staten der Provincie is voor den bouw eener tweede predikantswoning bij de bijkerk te Bovensmilde toezegging gedaan van eene geldelijke bijdrage uit de kas ad pios usus van 60 pct. der kosten, indien namelijk vervuld worden zekere aan deze toezegging verbondene voorwaarden.

Aan de Christelijke Afgescheidene Gemeente te Smilde is, behalve eene vaste jaarlijksche toelage van *f* 200,, uit dezelfde kas voor het vertimmeren van haar kerkgebouw een subsidie verleend ten beloope van 50 pct. der aan te wenden vertimmeringskosten.

Aan Kerkmeesteren der Israëlietische Gemeente te Sleen is, op hun verzoek, voor de bouwing van eene kerk en school eene collecte in de onderscheidene Gemeenten der Provincie door ons toegestaan, welke eene som van 557.69 heeft opgebragt.

Bezoldiging der leeraren of geestelijken.

Op de rijksbegrooting 1855 was voor de geestelijken van alle gezindten in Drenthe voor dat jaar eene som van *f* 26.885.05 toegestaan.

De Predikanten der Hervormde Gemeenten ontvangen hunne inkomsten gedeeltelijk daaruit en gedeeltelijk uit opkomsten van pastorijgoederen en kerkelijke fondsen.

De Predikant te Smilde geniet daarenboven uit de kas ad pios usus eene jaarlijksche personele tractementstoelage van *f* 300,, waarvan *f* 150,, bepaaldelijk voor zoo lang hij de eenige Predikant der Gemeente is en als zoodanig tevens de dienst in de bijkerk te Bovensmilde zal waarnemen.

De Predikant te Roswinkel heeft over 1855 eene rijkstoelage van f 75,, ontvangen.

De Predikanten der Protestantsche Gemeenten genieten hunne bezoldiging, gezamenlijk ten bedrage van *f* 2400,, uit 's rijks kas.

De Roomsch Catholijke Geestelijken worden mede uit 's rijks kas bezoldigd, te zamen met een bedrag van *f* 5100,,.

De bezoldiging der Leeraren van de Christelijke Afgescheidene Gemeenten heeft plaats gehad buiten bezwaar van 's rijks schatkist.

Aan den Opperrabijn der Israëlieten te Meppel is uit 's rijks kas toegestaan *f* 500.,,; zijne overige bezoldiging geniet hij, even als de Voorgangers en Godsdienstonderwijzers, uit kerkelijke fondsen.

De Kerkleeraar der Israëlieten te Veenhuizen ontvangt eene rijksjaarwedde van *f* 600.,,.

Giften en legaten.

Giften en legaten tot godsdienstige doeleinden zijn in 1855 niet vermaakt. Bij Zijner Majesteits besluit van 30 Maart 1855 no. 30, is echter aan de Hervormde Gemeente te Roden vergunning verleend tot het aanvaarden der nalatenschap van wijlen J. C. Gerritse, waardig geschat *f* 200.,,, waarvan in ons vorig verslag is melding gemaakt.

Verleende autorisatien.

In 1855 zijn door ons aan de navolgende Kerkvoogdijen der Hervormden autorisatien verleend:

A. *Tot publieken verkoop van vaste en roerende goederen:*

Aan die te Diever van 2 bunder, 11 roeden water en heide te Hoogersmilde, behoorende tot de pastorijbezittingen, voor *f* 100,,,, omdat deze perceelen bijna geene opkomsten opleverden en ongelegen waren voor eigen gebruik;

te Peize van 80 stuks eikenboomen, behoorende tot de pastorijbezittingen, geraamd op *f* 1000.,,, omdat dit hout niet meer op gewin stond en schadelijk was voor de aangrenzende landen;

te Coevorden van 47 el bouwland, gelegen te Sleen, behoorende tot de pastorijbezittingen, voor *f* 275.,,, omdat dit land bij verhuring slechts *f* 5.,, kon opbrengen en uit de opbrengst meer rente verkregen kon worden;

te Nijeveen van zooveel aan inschrijvingen op het Grootboek der $2^1/_2$ pcts. Nationale Schuld, staande ten name der pastorij, als benoodigd zoude wezen voor de betaling van een aangekocht stuk land voor *f* 1675.,,, omdat men het bezit van land voordeeliger achtte, dan dat van inschrijvingen op 't grootboek;

te Roden van de roerende en onroerende goederen, gelegateerd aan de Gemeente door wijlen J. C. Gerritse, getaxeerd op *f* 200.,,;

te Gieten van $2^1/_2$ pct. inschrijvingen op het Grootboek der Nationale Schuld, nominaal groot *f* 3900.,,, behoorende tot de kerkelijke bezittingen, geraamd op *f* 2815,,, om mede te strekken tot betaling der kosten van opbouw der afgebrande predikantswoning.

B. *Tot ruiling van vaste goederen:*

Aan die te Gieten van 12 roeden bouwland, behoorende tot de bezittingen der Gemeente, tegen een perceel particulieren grond van gelijke hoegrootheid, omdat de ruiling strekte ten voordeele van de kerkelijke bezittingen;

te Diever van 2 roeden, 59 el pastorijgrond tegen een perceel particulieren grond, groot 3 roeden, 51 el, om over eigen grond eenen toegang tot de pastorijbehuizinge en den tuin te hebben;

van 9 roeden, 90 ellen pastorijgrond tegen 11 roeden en 79 el particulieren grond, om het pastorijland, uit twee perceelen bestaande, tot één grooter perceel te brengen;

van 13 roeden, 75 el pastorijgrond, bezwaard met het regt van overweg, tegen een perceel particulieren grond van gelijke hoegrootheid, ten einde van bedoeld bezwaar te worden ontheven;

van 44 roeden kosterijgrond tegen 46 roeden en 10 el particulieren grond, omdat het kosterijland, uit twee perceelen bestaande, daardoor tot één perceel werd gebragt.

C. *Tot vernietiging van pachten door afkoop.*

Aan die te Coevorden van eene geldpacht ten voordeele der pastorij groot *f* 14.,,, voor de som van *f* 350.,,;

te Diever van 1 mud 84 kop roggepachten voor *f* 211.20, en van geldpachten ter somma van *f* $19.73^3/_4$, beide ten voordeele der pastorij, voor *f* 344.75;

te Gasselte van 2 mud 84 kop roggepachten, ten voordeele der pastorij, voor *f* $251.12^1/_2$;

te Nijeveen van eene geldpacht groot $29^1/_2$ cent, ten voordeele der kerk, voor *f* 5.90, en van eene roggepacht van 3 mud $3^3/_4$ kop, ten voordeele der pastorij, voor *f* 360.42;

te Vledder van 96 kop roggepachten, ten voordeele der pastorij en kosterij, voor *f* 88.63.

Deze afkoopen hebben naar geen' vasten maatstaf kunnen plaats hebben, omdat de moeijelijkheden, aan het innen der pachten verbonden, daarop niet zonder invloed waren. De afkoopsgelden zijn voor aankoop van vaste goederen of inschrijvingen op eene der Grootboeken van de Nationale Schuld aangewend, om daardoor meer zekere inkomsten te erlangen.

D. *Tot geldopnemingen zonder eenig verband:*

Aan die te Zweelo, ter somma van *f* 1300.,,, tot gedeeltelijke bestrijding der kosten van verbouw der predikantswoning;

te Emmen, ter somma van *f* 15000.,,, tot gedeeltelijke bestrijding der kosten voor den bouw eener nieuwe kerk;

te Ruinen, ter somma van *f* 1000.,,, tot gedeeltelijke bestrijding der kosten voor de herstelling van den kerktoren;

te Borger, ter somma van *f* 1000.,,, tot gedeeltelijke bestrijding der kosten wegens de aanbrenging van een orgel in de kerk.

E. *Tot kosteloozen afstand van gronden:*

Aan die te Dalen van 46 roeden veen en grond, behoorende tot de kerkelijke bezittingen, tot verlenging van de hoofdwijk, door Lutten, in Overijssel, in de rigting van Coevorden: tot aan de grensscheiding van die Provincie en Drenthe.

Behalve de bovengenoemde autorisatiën is ook in 1855 aan het Israëlietisch Kerkbestuur te Assen magtiging verleend, om, tot bestrijding der kosten van opbouw eener nieuwe school en eene woning voor den godsdienst- tevens schoolonderwijzer aldaar, eene som van *f* 1600.,, te negotiëren.

HOOFDSTUK VII.

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

A. *Scholen voor lager onderwijs.*

Door de Provinciale Commissie van onderwijs in Drenthe is een uitvoerig beredeneerd verslag over het lager onderwijs in deze Provincie aan ons ingezonden. Dit stuk bevat al de bijzonderheden, die in het door ons te geven verslag, volgens het ontvangen voorschrift, behooren voor te komen en bovendien v[...] belangrijke opmerkingen en beschouwingen. Wij d[...] het hier woordelijk volgen, zoo als het door v[...] noemde Commissie aan ons is ingezonden:

„*Jaarlijksch Verslag der Provinciale Co[...] missie van Onderwijs in Drenthe over 18[...]*

„Ingevolge de ontvangen voorlichting van 't Minist[...] van Binnenlandsche Zaken, waren, door den Schoolo[...] ziener in 't eerste district, de overige Leden der Co[...] missie vooraf verwittigd, dat het wenschelijk was, d[...] even als elders, en voor jaren ook hier, 't algem[...] jaarlijksch verslag door de Commissie *zelve* in h[...] voorjaarsvergadering werd opgemaakt, en dit niet [...] laten voor rekening van den Secretaris *alleen*.

„Dan, de bouwstoffen waren op verre na niet v[...] handen; door 't groot getal examinandi was er, tijd[...] de vergadering, meer te doen dan men gerekend [...] Hiervan is 't gevolg geworden, dat de Schoolopzi[...] van 't eerste district, als Voorzitter, en de Secr[...] der Commissie zijn uitgenoodigd, zich met het opm[...] van 't verslag te belasten. Bij deze voldoen zij aa[...] uitnoodiging.

—

„Het geheele getal lagere scholen in de Provinci[...] 1855 bedroeg 146, waaronder 134 openbare, 7 [...] zondere der eerste en 5 bijzondere der tweede kla[...]

„De scholen van bijzonderen aard en strekking [...] stonden uit 3 bewaar- en 3 kleine kinderen of matress[...] scholen, 3 dag- en kostscholen (ook onder de lag[...] scholen geteld), waarvan 1 voor jongens en 2 v[...] meisjes, 5 herhalingscholen, 3 werk- en 13 volksza[...] scholen.

„Het getal leerlingen op alle lagere scholen, [...] openbare als bijzondere, bedroeg op 15 Januarij 18[...] 15,350 (8951 jongens en 6399 meisjes); op 15 Ju[...] 10180 (5384 jongens en 4796 meisjes). Hieron[...] zijn begrepen, zoowel de leerlingen, welke de dag[...] avondscholen tevens, als die, welke enkel de avo[...] scholen bezochten.

„Van deze leerlingen bezochten de dagscholen op [...] Januarij: 13,055, waaronder 7016 jongens en 6[...] meisjes; op 15 Julij: 9559, waaronder 4930 jon[...] en 4629 meisjes.

„De avondscholen werden bezocht, op 15 Janu[...] door 2295 leerlingen, waaronder 1935 jongens e[...] meisjes; op 15 Julij door 621 leerlingen, waar[...] 454 jongens en 167 meisjes. Onder deze avond[...] lieren zijn begrepen, op 15 Januarij 1414 leerli[...] (1240 jongens en 174 meisjes) en op 15 Julij [...] leerlingen (302 jongens en 54 meisjes), die teve[...] dagscholen bezochten.

„Van de 15350 leerlingen, die op 15 Januarij [...] de lagere scholen, zoowel openbare als bijzond[...] bezochten, ontvingen 3166 onderwijs *voor het* [...] *schoolgeld* en 2878 *kosteloos*, als: 711 kinderen [...] bedeelde ouders, 1976 kinderen van niet bedeelde [...] ders en 191 in arm- of werkhuizen opgenomen [...] zamen 6044.

„Overtuigd, gelijk de ontwerpers van dit versla[...] zijn, dat de waarde van statistique opgaven gehe[...] hangt van hare naauwkeurigheid, hebben zij *zich hi[...]* aan bijzonder laten gelegen liggen.

„Door de welwillende tusschenkomst van 's Kon[...] Commissaris in de Provincie, zoowel als door de[...] leende hulp van de betrokkene ambtenaren [...] Provinciaal Bureau, moeten bovenstaande opg[...] zoo ze nog niet volkomen juist zijn, der waarhei[...] meer nabij komen, dan dit vroeger, zonder die[...] schenkomst en hulp, mogelijk is geweest.

„Voor de groote zaak der algemeene volksbe[...] ving schijnt het van belang, dat men niet alleen [...] hoeveel leerlingen de scholen bezoeken, maar [...] aanteekening houde, in iedere school, hoeveel hu[...] *zoo lang* de school bezocht hebben, tot dat ze b[...] bare schoolkundigheden voor hun volgend leven [...] ben opgedaan; tot dat ze in een verstandigen zin [...] leerd waren.

„De gewone schoolëxamens ten overstaan [...] Commissie uit den Gemeenteraad, een doorloop[...] naamlijst van diergelijke leerlingen, waren voldo[...] voor deze niet onbelangrijke statistiek. Een eenvo[...] getuigschrift van wege de Gemeente van volein[...] lager onderwijs, aan zoodanige leerlingen af te g[...] kon welligt iets bijdragen, om de lagere standen [...] lijk op te beuren uit hunne onverschilligheid [...] schoolkennis.

STAAT VAN HET ONDERWIJS.

„'t Getal der bijzondere scholen in de Provin[...] betrekkelijk gering, en 't aantal der leerlingen [...] de schets van den staat van 't onderwijs moet [...] diensvolgens bijna geheel tot de *openbare* schole[...] perken.

„Alvorens nu hierbij stil te staan, is 't noodig [...] einde dien van 't ware standpunt te beoordeelen [...] omstandigheden en tijden te doen uitkomen, [...] 't schoolwezen verkeert.

„Deze zijn ongunstig.

„In de eerste plaats: na een langdurig besta[...] 't provinciaal schoolreglement opgeheven en zal [...] werking spoedig ophouden. Zooveel bekend [...] worden, is 't plan veler Gemeenten, de vroege[...] palingen over te nemen en toe te passen, en [...] het provinciale tot een gemeente-reglement te m[...] Gebeurt dit overal, dan is de overgang onmer[...] en ze geschiedt zonder eenigen schok.

„Hierdoor echter is de meerdere onzekerhei[...] 't lot der onderwijzers, die uit de nieuwe re[...] wordt geboren, niet tevens weggenomen, noch [...] door de vermeerderde afhankelijkheid van de Ge[...] tebesturen, 't uitzigt op eene betere toekomst geo[...] Aanmoedigend kan deze omstandigheid op de[...] van 't onderwijs niet werken; evenmin de [...] wekken, om onderwijzer te worden.

BIJBLAD No. 2, behoorende bij
e Provinciale Drentsche en Asser Cou-
ant van Woensdag 2 Julij.

„De Commissie van onderwijs zelve is niet gerust, de tegenwerking en partijschap, welke zich tegen nieuwe ontwerp van wet openbaart, omtrent het lot de inkomsten van de thans in functie zijnde onder-ijzers, zoo 't Gouvernement niet, ten minste voor-pig, tusschen beide komt. Zij heeft hierom aan oorzittend Lid en den Secretaris opgedragen, zich trent dit punt tot Zijne Excellentie den Minister van nenlandsche Zaken te wenden, en gunstige voor-ning in dezen te verzoeken.

„Nog nadeeliger is de staat van overgang tusschen ne schoolwetgeving, die sedert lang haar einde acht, en eene andere, die komen zal. Al eenige en lang, wanneer er over verbeteringen wordt ge-roken, die onderwijs en schoolwezen betreffen, is niet zelden, dat men eindigt met de opmerking: 't is het best, dit punt aan te houden tot dat er eene euwe wet is." En de belangstelling verflaauwt met eder jaar.

„'t Allernadeeligst is, dat een nieuw ontwerp van et sedert eenige maanden bekend is, terwijl de de nog voortwerkt. Waarheen men zich wendt keert, overal gevoelt men die ongunstige wer-g.

„De vacante scholen, met kleine inkomsten, zien de meentebesturen niet ongaarne, dat voorloopig on-vuld blijven — er zijn er drie in één district; ze en, ingevolge eene nieuwe wet, op eene toelage de Provincie of van het Rijk. De jonge meesters ben dezelfde verwachting; en, zonder van elkander weten, werken Gemeentebesturen en onderwijzers zamen, om den gewonen gang der zaken te strem-n.

„De tegenwoordige duurte der levensmiddelen is erop ook niet zonder invloed. Een bijschoolhou-er in een gehucht kon voorheen voor *f* 70—„ tot 80—„ een kosthuis vinden; nu vraagt men *f* 125-„ ot *f* 150—„.

„Ontginningen, de toepassing van wetenschap op n landbouw, straatwegen en kanalen nemen toe, te ijk onderling verkeer, vertier en welvaart. In ge-e mate moet bij 't algemeen bruikbare kennis toe-en, of de ingezetenen worden ongeschikt voor ruimeren werkkring en omvangrijker bedrijf en eer. Dat toenemen in bruikbare kennis vordert onderwijs en opleiding. Dit wederom bekwame erwijzers. En wil men die, dan moet men er toe komen, om de meesters beter te beloonen.

„Van den anderen kant, is de drang om een examen doen, bij de voorjaarsvergadering, buitengewoon eest, vooral, hier, voor den derden rang. Met oog op de nieuwe wet, moesten velen pogen dien g te verwerven, om ten minste hulponderwijzer te nen blijven of worden; en om niet, als bloot kwee-lingen, van hun klein inkomen te worden ontzet. is gebrek aan ondermeesters; ook bij de nieuwe moet de hulponderwijzer of bezitter van den rang, nog een nader examen ondergaan: eenige egevendheid kon dan, in deze omstandigheden, den naauwgezetten examinator niet verontrusten. ders was het met den tweeden rang. Wordt 't ont-rp wet, dan is iemand van den tweeden rang hoofd-derwijzer, en geeft, welligt zijn leven lang, nooit er eenige rekenschap van zijne schoolkundigheden. verwachte wet heeft geene terugwerkende kracht: , in 't onderhavige geval, de nieuwe eene voor-erkende kracht. Te meer verdient dit overweging ijl de nieuwe wet meer vordert dan de oude; of er, dan 't gebruik, dewijl de wet van 1806 geene chrijving van examen bevat, die dien naam ver-t. Vóór 't examen waren de gevoelens der leden eeld, of men, deze keer, niet meer de nieuwe dan wel de oude gewoonte tot rigtsnoer moest en. Gelukkig waren, over 't geheel, de examinan-oor den tweeden rang vrij wel toegerust.

Mogt echter 't ontwerp van wet nog hangende n tijdens de zomervergadering der commissie, dan vermoeden, dat de toeloop van bevoegden en voegden nog grooter zal worden — weshalve het 't hoogste belang schijnt, dat, of de zomerverga-g der commissiën dan worde verdaagd, of voor tijd van overgang eene nadere aanschrijving om-'t examen voor den tweeden rang, aan de com-iën worde gegeven.

Wordt dit alles in aanmerking genomen, dan is *de t van 't onderwijs op de openbare scholen* — en etal der overige is, zooals boven gezegd is, zeer , voldoende. Hij, die toestand, moet zelfs als tig en bemoedigend beschouwd worden, indien hem vergelijkt met dien van voor een tiental jaren. dien tijd is er niet alleen voor 't onderwijs vrij gedaan, wat gebouwen en regeling betreft, in voornaamste Gemeenten te Assen, Meppel, Coe-en en Hoogeveen; maar vooral ook wat het per-el der Onderwijzers aangaat, die sedert in die en zijn opgetreden . . . . . Tot de voornaam-emeenten is de vooruitgang niet bepaald gebleven. n in 't eerste district zijn, buiten de genoemde, scholen: Zuidlaren en Anlo, Annerveensche al, Annerveen, Spijkerboor, Gasselternijeveen, r — waaronder de vijf laatste, wat langer of n geleden, niets beteekenende winterbijscholen — in welke 't onderwijs aan alle redelijke vor-gen beantwoordt, en op de hoogte is van de be-en der algemeene volksbeschaving.

Deze vooruitgang zou men kunnen aanmerken als ijk, als voorbijgaande. Jonge onderwijzers hebben die scholen oude vervangen; vandaar de verbete-; eenmaal worden die jongen ook weder oud, minder bruikbaar, en de verbetering begint weder van meet af; 't is een cirkelloop. Doch dit is 't geval niet. Van vijf ten minste dier scholen is 't stellig dat de vorige onderwijzers *nooit*, zelfs niet in de kracht hunner jeugd, geschikt zijn geweest voor hun vak; 't waren nog late overblijfsels van den vroegeren toestand van 't Nederlandsche schoolwezen, en de mindere ontwikkeling der Provincie.

„Uit hetzelfde oogpunt zijn de drie vacante bijscholen Zuidlaarderveen, Gasteren en Anderen eene aanwinst voor 't onderwijs: de onbruikbare en onveranderbare meesters, die er waren, kunnen nu vervangen worden door andere, beter toegerust en beter gevormd. Één gevaar dreigt, zoo in dit opzigt, 't anders zoo gunstige ontwerp van schoolwet niet gewijzigd wordt: bekrompenheid, eigenbelang of eigenzin der Gemeentebesturen, aan zich zelve overgelaten, zal nog maar al te dikwijls den min geschikte kiezen, en voor eene reeks van generatiën 't onderwijs bederven, eenig om dezen of dien onderwijzer aan 't brood te helpen, of om andere bijredenen.

't Onderwijs zelve vertoont zich, in meer dan één opzigt, in geen ongunstig licht. 't Getal der scholen neemt toe, waar werkelijk klassikaal onderwijs wordt gegeven, dat is, waar de leerlingen *niet*, naar veler gewoonte, voor de leus, in drie klassen zijn verdeeld, doch deze weder in zóóvele afdeelingen zich scheiden, dat er bijna niets klassikaals overblijft, dan de naam: waar, in tegendeel, inderdaad alle leerlingen in niet meer dan drie of vier klassen, afdeelingen of groepen gesplist, onderwijs ontvangen, of anders bezig zijn. Er zijn scholen, in welke men een honderdtal kinderen vindt en maar één onderwijzer, die door zijn onderwijs en taal de aandacht van 30, 40 kinderen te gelijk weet bezig te houden en te beheerschen, terwijl zijn oog intusschen, de twee andere klassen, die aan 't werk zijn, overziet en bewaakt. Vooral is ook de kennis der aardrijkskunde algemeen toegenomen, zoowel als de bedrevenheid in 't rekenen. Taalkunde en vaderlandsche historiekennis breiden zich uit, al wordt ook dit onderwijs niet altijd geleid door een helder inzigt en met in 't oog houden van 't doel.

„Doorgaande gebreken zijn: er wordt te overhaast gelezen en eene goede uitspraak verzuimd; schriftelijke opstellen: de op- en aanleiding hiertoe wordt doorgaande verwaarloosd, ten minste er wordt nog niet zooveel werk van gemaakt, als 't gewigt der zaak vordert.

„Op alle scholen wordt gezongen, op eenigen ook de theorie van den zang en hare beginselen onderwezen. Zangvereenigen, onder de leiding van den meester van 't dorp of gehucht, zijn zeer in zwang.

„Het teekenen, als middel om de kleine kinderen bezig te houden, 't aanschouwingsvermogen te vormen en 't oog juister te leeren te zien, is vrij algemeen. De vorderingen in de beginselen van dit vak zijn op enkele scholen verrassend.

I. OPENBARE SCHOLEN.

a. *'t Getal der scholen, van de leerlingen en van het onderwijzend personeel.*

„Het getal der openbare scholen is dit jaar gelijk aan dat van 't vorige (134), en zal weldra met één vermeerderd zijn. De Gemeenteraad van Assen heeft tot de stichting eener derde lagere school in de kom der Gemeente besloten; 't gebouw en de meesterswoning zijn genoegzaam gereed. De onderwijzer, die er voor beroepen is, zal tevens eenen cursus houden in de wiskunde, een anderen in de zeevaartkunde. De lange ondervinding en de loffelijke bekendheid van den beroepen *F. Dijkstra*, van 't Ameland, geven de beste verwachting.

„Onder de openbare scholen zijn begrepen twee zoogenaamde Fransche meisjesscholen, ééne te Assen en ééne te Meppel.

„Het getal leerlingen bedroeg, op 15 Januarij, 12,623 op de dagscholen (6785 jongens en 5838 meisjes), en op de avondscholen 2185 (1857 jongens en 328 meisjes), te zamen 14,808 (8642 jongens en 6166 meisjes). Onder de avondscholieren zijn begrepen 1194 jongens en 154 meisjes, te zamen 1348 leerlingen, die tevens de dagscholen bezochten.

„Op den 15 Julij bedroeg het getal leerlingen op de dagscholen 9149 (4704 jongens en 4445 meisjes) en op de avondscholen 545 (403 jongens en 142 meisjes), te zamen 9694 leerlingen (5107 jongens en 4587 meisjes). Onder de avondscholieren zijn begrepen 270 jongens en 37 meisjes, te zamen 307 leerlingen, die tevens de dagscholen bezochten.

„Het onderwijzend personeel bestond uit 130 hoofdonderwijzers, hieronder begrepen de tijdelijk als zoodanig fungerende (76 van den tweeden, 27 van den derden, 21 van den vierden en 6 zonder rang); 47 ondermeesters (8 van den tweeden, 20 van den derden, 16 van den vierden en 3 zonder rang), en 11 kweekelingen, 2 hoofdonderwijzers en 3 secondanten.

b. *Staat van het onderwijs.*

„Wij nemen de vrijheid, om bovenopgegevene redenen, ons te gedragen aan hetgeen vroeger hieromtrent onder de algemeene beschouwingen is gemeld.

c. *Inkomen der onderwijzers.*

„Het inkomen der onderwijzers is nagenoeg op gelijke hoogte gebleven. Er valt hier echter op te merken, dat, door gunstige tusschenkomst van 't Collegie van Heeren Gedeputeerde Staten en de hulp van 't Gouvernement, aan die bijschoolhouders, welke tot hiertoe, ouder gewoonte, op de rij af, bij de Ingezetenen rond gingen eten, een vast kostgeld is toegelegd. Wij zien ons in staat gesteld, hieromtrent de volgende bijzonderheden mede te deelen:

„Op den 22 Maart 1854 hebben Heeren Gedeputeerde Staten aan de Gemeentebesturen voorgesteld, dat de Gemeenten tot opheffing dier schadelijke gewoonte eene toelage van minstens *f* 45.„ uit hare fondsen zouden geven aan iederen onderwijzer, die rond at, onder aanbod om van het Rijk eene gelijke bijdrage aan te vragen, zoodat dan de onderwijzer in alles *f* 90.„ jaarlijks als vergoeding zoude ontvangen. Daarbij is opgemerkt, dat het plan bestond de Rijks bijdrage aan te vragen, ook voor die Gemeenten, welke reeds uit hare fondsen — hetzij met, hetzij zonder bijdragen van de Ingezetenen — eene toelage gaven aan de onderwijzers, ter te gemoetkoming in het gemis van vrijen kost.

„Dientengevolge hebben *tien* Gemeenten zich bereid verklaard voor 25 onderwijzers van bijscholen, in 19 van welke het geheele jaar door, in 6 alleen des winters, onderwijs wordt gegeven, al naar mate ze tot de 1ste of 2de soort behooren, bijdragen te verleenen van minstens *f* 45.„ en *f* 22.50. *Twee* dier Gemeenten hebben meer dan 't minimum aangeboden, zoodat door allen te zamen zoude worden bijgedragen *f* 1086.„, terwijl van het Rijk voor iedere gemeentelijke bijdrage, het minimum als maatstaf genomen, noodig was *f* 990.„.

„Op de aanvraag van Heeren Gedeputeerde Staten, heeft het Gouvernement aangenomen *twee derde* van de gevraagde *f* 990.„, dus *f* 660.„, uit 's Rijks kas te zullen voldoen. Het overige *een derde* of *f* 330.„ is voor 1855 door de Staten van Drenthe beschikbaar gesteld op de *f* 1000.„ *tot aanmoediging van 't lager onderwijs*, welke post overigens reeds bestemd was geworden tot toelagen voor 't houden van ondermeesters. Die bestemming hebben de Staten tevens voor 't vervolg vervallen verklaard, en aan Heeren Gedeputeerde Staten de vrije beschikking gegeven over de daarbij voor het lager onderwijs toegekende gelden.

„Over 1855 zijn (*niet allen voor het geheele jaar*, omdat ook sommige Gemeenten eerst in den loop van 1855 hunne bijdragen hebben doen aanvangen) in het genot van toelagen, tot tegemoetkoming in 't gemis van vrijen kost, geweest, de volgende onderwijzers: In de Gemeente *Anlo*: die te Gasteren, van eene toelage, over het geheele jaar gerekend, ad f 90.00, te Eexterveen ad f 90.00, te Anderen ad f 90.00; in de Gemeente *Assen*: die te Loon ad f 90.00, te Witten ad f 45.00; in de Gemeente *Beilen*: die te Spier ad f 90.00, te Hooghalen ad f 90.00; in de Gemeente *Emmen*: die te Noordberge ad f 90.00, te Zuidberge ad f 45.00; in de Gemeente *Norg*: (*) die te Een ad f 95.00, te Westervelde ad f 95.00, te Langelo ad f 95.00, te Norgervaart ad f 95.00; in de Gemeente *Odoorn*: (†) die te Exlo ad f 136.00, te Valthe ad f 115.00, te Zandberg ad f 95.00, te Exloërveen ad f 90.00; in de Gemeente *Oosterhesselen*: die te Zwinderen ad f 45.00; in de Gemeente *Roden*: die te Steenbergen ad f 45.00, te Lieveren ad f 45.00; in de Gemeente *Rolde*: die te Schoonlo ad f 45.00; in de Gemeente *Ruinen*: die te Ansen ad f 90.00, te Pesse ad f 90.00, te Echten ad f 90.00, te Stuifzand ad f 90.00; te zamen ad f 2076.00.

„De onderwijzers, die in 't geheel maar f 45 genieten, zijn die van zoogenaamde winterbijscholen.

„Van de toelagen, door de Staten van Drenthe toegestaan voor 't houden van ondermeesters aan die Gemeenten, welke daartoe een alterum tantum verleenden, is tot nu toe alleen gebruik gemaakt door de Gemeenten Assen en Rolde.

„Aan Assen, hetwelk *f* 200„ te dien einde had afgestaan, is uit de provinciale fondsen eene toelage van *f* 50„ verleend: aan Rolde welke Gemeente zich bereid verklaarde *f* 25„ te geven, is de Provincie ook met *f* 55„ te gemoet gekomen.

d. *Ondersteuning-, pensioen- en weduwenfondsen.*

Het fonds tot ondersteuning van weduwen en weezen der onderwijzers in de Provincie Drenthe bevindt zich in een gunstigen toestand: terwijl aan pensioenen in 1855 eene som van *f* 599.05^5 is uitbetaald, leverde de rekening op den 1ste Januarij 1856 een batig saldo van *f* 542.17^5 op.

e. *Schoollocalen.*

„De schoolvertrekken zijn over 't algemeen goed, of ten minste in een bruikbaren staat: 't getal der schoollocalen, die bepaald slecht zijn te noemen, bepaalt zich tot 15.

„Te Assen is eene derde openbare lagere school in aanbouw en eene onderwijzerswoning, die beide den Gemeenteraad tot eere verstrekken, dewijl ze naar de behoeften, onbekrompen en zonder overdrijving, zijn ontworpen. Te Eelde bestaat het plan om eene nieuwe school te bouwen, waartoe uit 's Rijks kas is toegestaan eene som van *f* 1200„. Ook is er vooruitzigt, dat spoedig een schoolgebouw zal tot stand komen te Schoonoord en hoogstwaarschijnlijk te Exloërmond.

„De schoollocalen te Gasselternijeveenschemond en te Halen zijn vergroot: het eerste is niet ruim en helder geworden, maar toch bruikbaarder.

II. BIJZONDERE SCHOLEN DER EERSTE KLASSE.

„Het getal dezer scholen is hetzelfde gebleven, als in 1854, namelijk 7, en niet 4, zoo als abusievelijk in 't vorige jaar is opgegeven. Twee scholen, vroeger verkeerdelijk onder die der tweede klasse vermeld, zijn thans tot de eerste teruggebragt. Voorts is voor 't eerst onder dit getal gebragt eene te Assen bestaande Israëlietische school, vermits is gebleken, dat het onderwijs zich niet uitsluitend tot het godsdienstige bepaalt, maar er ook lager onderwijs wordt gegeven.

„Behalve deze Israëlietische school bestaat te Assen nog ééne bijzondere school der eerste klasse, die van den onderwijzer KREMER, zijnde eene Fransche school voor jongens; zij houdt zich op dezelfde hoogte staande.

(*) De Gemeente geeft harerzijds aan iederen onderwijzer f 50.00.

(†) De Gemeente geeft aan den onderwijzer te Exlo f 91.00, aan dien te Valthe f 70.00, aan dien te Zandberg f 50.00.

„Te Meppel zijn drie scholen, waarvan de ééne door de Hervormde Diaconie en eene andere door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen is opgerigt, terwijl de derde eene Israëlietische school is.

„De staat van 't onderwijs op de departementale school van den onderwijzer HUMMEL is uitstekend te noemen; ook dat, op de beide andere gegeven, wordt door de Plaatselijke Schoolcommissie te Meppel als *zeer goed* opgegeven.

„De twee overige scholen, beide ten laste komende van bijzondere personen, zijn gevestigd: de ééne te Westerbork en de andere te Zweelo; op beide is de staat van 't onderwijs *goed* te noemen.

III. BIJZONDERE SCHOLEN DER TWEEDE KLASSE.

„Ook 't getal van deze scholen in 't jaar 1854 is niet juist opgegeven. Twee zijn, zooals boven vermeld, alsnu onder de bijzondere scholen der eerste klasse gerangschikt; twee andere schijnen dubbel geteld te zijn: èn hier èn onder de openbare scholen. Het getal dezer scholen, in 1854 als 8 opgegeven, wordt hierdoor met 4 verminderd, en bedroeg alzoo 4. Eene vijfde school is in 1855 hier bij gekomen: de heer *J. W. de Meijer* heeft, na bekomene magtiging van heeren Gedeputeerde Staten, eene bijzondere school der tweede klasse te Meppel opgerigt. De 4 overige scholen zijn gevestigd te Coevorden, Eelde, Peize en Smilde. Het getal leerlingen op iedere school is hoogst gering. Op alle gezamenlijk bedroeg het op 15 Januarij slechts 62 leerlingen (43 jongens en 19 meisjes), en op 15 Julij 60 leerlingen (41 jongens en 19 meisjes). De scholen zelve verkeeren meest in een kwijnenden toestand; wegens gebrek aan leerlingen, zijn sommige een groot gedeelte van het jaar gesloten gebleven.

IV. SCHOLEN VAN BIJZONDEREN AARD EN STREKKING.

Bewaarscholen.

„Onder het opgegevene getal van 4 is nu ook begrepen eene te Hoogeveen bestaande bewaarschool, wet 83 leerlingen, waaronder 41 jongens en 42 meisjes. Schijnbaar is er eenige achteruitgang. Twee bewaarscholen te Assen zijn verloopen, maar beide, volgens het verslag van den District-Schoolopziener, waren van weinig beteekenis en ingerigt op eene zoo bekrompene schaal, vergeleken met diergelijke inrigtingen te Groningen en elders, dat ze eerder den naam van matressenschooltjes moesten dragen.

„De overige 2 bewaarscholen bevinden zich te Meppel; het getal leerlingen bedroeg op beide gezamenlijk 170, waaronder 81 jongens en 89 meisjes. Buitendien bestaan in die Gemeente ook nog 3 klein-kinderen- of matressenschooltjes, gezamenlijk met 28 leerlingen (15 jongens en 13 meisjes).

„Er zijn in de Provincie geene *kostscholen*, die niet tevens dagscholen zijn. „Deze *dag- en kostscholen* bepalen zich tot 3; ééne jonge jufvrouwenschool te Assen en ééne te Meppel, beide behoorende tot de openbare scholen, alsmede eene Fransche school voor jongens te Coevorden, zijnde eene bijzondere school der tweede klasse. De jongenskostscholen te Assen en te Meppel, inrigtingen voor oude en nieuwe talen, zijn, als onder de gymnasiën opgenomen, hier niet medegeteld.

„Het getal leerlingen, zoowel kost- als dagleerlingen, bestond op de school te Assen uit 31 en op die te Meppel uit 20 meisjes; de school te Coevorden heeft geene kostleerlingen, maar alleen 4 dagscholieren.

„Het getal *Herhalingscholen* bedraagt 5: ééne te Assen, ééne te Beilen, ééne te Coevorden, ééne te Dalen en ééne te Meppel. Het aantal leerlingen bedroeg op deze scholen gezamenlijk 250, waaronder 189 jongens en 61 meisjes; allen ontvingen kosteloos onderwijs. De nuttige strekking dezer inrigtingen schijnt meer en meer te worden gevoeld.

„*Werkscholen* zijn er 3 in getal: eene naai- en breischool te Assen, voor kinderen van minvermogende ouders, met 2 onderwijzeressen en 32 meisjes-leerlingen, alsmede eene reken- en teekenschool, welke laatste opgerigt is door 't Departement Assen der Maatschappij van Nijverheid te Haarlem. Ze wordt door 't Hoofdbestuur dier Maatschappij ondersteund; er wordt onderwijs gegeven in het bouwkundig en handteekenen, als ook in de beginselen der wiskunde. Bij het einde van den cursus heeft er eene tentoonstelling plaats van teekeningen en werkstukken; aan twee der meest uitgemunt hebbende leerlingen worden, na afloop, medailles van Rijks wege uitgereikt, en getuigschriften aan dezen of genen tot aanmoediging geschonken. Het getal leerlingen bestond in 1855 gemiddeld uit 17 jongens. Te Meppel bestaat ook eene reken- en teekenschool, omtrent welke ons nadere opgaven ontbreken.

„De *Volkszangscholen*, waaronder verstaan worden de zoodanige, waarin afzonderlijk onderwijs in de theorie van den zang wordt gegeven, blijven zich met afwisselend geluk staande houden. Het getal dier scholen is met 2 verminderd, zoodat het van 15 op 13 is gekomen, maar 't getal leerlingen, zoowel jongens als meisjes, is vermeerderd. In 1855 werd in de volkszangscholen in deze Provincie gemiddeld door 507 leerlingen, waaronder 296 jongens en 211 meisjes, onderwijs ontvangen.

„*Afzonderlijke Gymnastiescholen* zijn er in de Provincie niet.

„Bij de diaconie-armenschool te Meppel bestaat eene overdekte inrigting ten behoeve van het onderwijs in gymnastische oefeningen, van welk onderwijs in 1855 door 14 jongens is gebruik gemaakt.

„Bij de scholen van bijzonderen aard en strekking moeten nog genoemd worden de vroeg-morgenscholen, die door de schoolonderwijzers te Gieten en te Gasselte worden gehouden. Deze school in eerstgenoemde Gemeente werd bezocht door 4 jongens en 3 meisjes, die te Gasselte door 11 jongens.

„Nog zij hier vermeld, dat door den onderwijzer der openbare lagere school te Zuidlaren, *E. Blaauw*, in 1855 aan 3 leerlingen onderwijs in de stuurmanskunst is gegeven.

V. ONDERWIJZERSGEZELSCHAPPEN, VORMING VAN ONDERWIJZERS EN ONDERWIJZERESSEN.

„Gedurende het vorige jaar waren er in de Provincie 8 onderwijzersgezelschappen, 167 leden tellende. Omtrent alle luiden de ingezondene verslagen der Districts-Schoolopzieners gunstig. Het eenige in 't derde district bestaande gezelschap, verdeeld in twee afdeelingen, heeft het plan opgevat, om zich, zoo mogelijk, in twee afzonderlijke gezelschappen te splitsen. Aanleiding hiertoe vond men in de moeijelijkheid, om, bij den zeer grooten onderlingen afstand der meeste plaatsen, geregeld de algemeene vergaderingen te kunnen bijwonen, en om de boeken behoorlijk aan ieder der talrijke leden te doen toekomen.

„De behoeften van kweekelingen en ondermeesters worden door deze vereenigingen niet uit het oog verloren.

„De onderwijzers *Blaauw*, te Zuidlaren, en *Venekamp*, te Rolde, in 't eerste district, gaan voort zich bijzonder aan jonge onderwijzers te laten gelegen liggen.

„De school van Jufvrouw *Wor*, te Assen, verdient den meesten lof, door de wezenlijk wel onderwezene jonge onderwijzeressen, die zich tot 't examen voor de Commissie aanbieden. Ook de jongelieden, die bij den aan 't hoofd eener bijzondere school der eerste klasse te Meppel staanden onderwijzer *Hummel* onderrigt ontvangen, onderscheiden zich gunstig. Beide, Jufvrouw *Wor* en de onderwijzer *Hummel*, verdienen vereerend vermeld te worden.

„De Schoolopziener van 't eerste district heeft dit jaar, even als vroeger, eene algemeene bijeenkomst gehouden van de onderwijzers van zijn district, waarbij ook die van andere gaarne zijn toegelaten. In deze heeft hij zijne opmerkingen en wenken medegedeeld, betrekkelijk den werkelijken toestand van 't onderwijs en tot werkdadige toepassing. Overtuigd, dat vooral de bedrevenheid in de wiskunde en zeevaart van den te Assen beroepen meester, den heer *F. Dijkstra*, eene gewenschte uitbreiding van kennis in die vakken bij de Drentsche onderwijzers kan te weeg brengen, en met het doel, ook in andere opzigten het schoolonderwijs op te beuren, heeft de Schoolopziener van 't eerste district, in vereeniging met genoemden onderwijzer, 't plan ontworpen, maandelijks één of twee keeren les te houden voor allen die bij 't onderwijs zijn, en die deel aan deze lessen willen nemen.

—

„De Commissie eindigt met de betuiging, dat, hoewel zij op geene schitterende punten of verrassende uitkomsten in haar verslag kan wijzen, er opgewektheid en werkzaamheid in 't schoolwezen heerscht, en 't lager onderwijs in de Provincie minder en minder ziellooze sleur en gewoonte wordt."

—

Dus ver het verslag der Commissie.

B. ***Provinciale Commissie van Onderwijs.***

Bij Koninklijk besluit van den 5den December l.l. no. 50, is aan den heer *H. Doorenbos* een eervol ontslag verleend als Secretaris der Provinciale Commissie van Onderwijs. Op het einde van het jaar was de daartoe ontstane vacature nog onvervuld.

C. *Latijnsche Scholen en Gymnasien.*

Door Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken werd, bij resolutie van 9 November 1855, het reglement voor het gymnasium te Assen goedgekeurd en deze inrigting onder de erkende gymnasien opgenomen.

Heeren Curatoren betuigen in hun verslag, dat hunne schoolbezoeken bij voortduring stof tot tevredenheid over het gegevene onderwijs hebben opgeleverd; dat het schoolexamen, in Julij 1855 gehouden, blijken heeft gegeven van grondig grammaticaal onderrigt, en dat ook overigens de resultaten bevredigend waren.

't Getal leerlingen was 35.

Door denzelfden Minister is, bij besluit van 30 April 1855, het voorloopig erkende gymnasium te Meppel onder de erkende gymnasien opgenomen.

De naar elders vertrokken Curator dier inrigting, *H. Uden Masman*, is door Mr. *W. J. Tonckens* aldaar vervangen.

Bijzonderheden worden omtrent deze inrigting niet opgegeven. 't Onderwijs, 't schoollocaal en 't rectorshuis worden zeer voldoende geacht.

't Getal leerlingen was 20.

Kunsten en Wetenschappen.

De te Assen en te Meppel gevestigde reken-, teekenen handwerkscholen, hiervoren als werkscholen opgegeven, leveren, volgens de onderstaande opgaven van de Besturen, goede resultaten op.

Die te Assen, opgerigt door en onder 't bestuur van 't Departement der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid, geldelijk ondersteund wordende door de Stad Assen, strekt tot vorming van bekwame ambachtslieden. In 1855 werden 16 leerlingen in het hand- en bouwkundig teekenen en 7 in het rekenen en in de wiskunde onderwezen.

Twee prijsmedailles, van 's Konings wege verstrekt, zijn in 1855 aan de meestverdienstelijke leerlingen uitgereikt.

Die te Meppel is opgerigt en wordt bestuurd door 't Departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen aldaar, en ook geldelijk uit de gemeentekas ondersteund. In den afgeloopen cursus zijn 33 jongelingen onderwezen in het teekenen en 18 in de rekenen wiskunde; aan welke laatsten, bij wijze van proefneming, ook onderwijs is gegeven in de eerste beginselen der natuurkunde. Een openbaar examen heeft bewezen, dat deze school eene der nuttigste inrigtingen in de Gemeente is, en dat het hoogst wenschelijk zoude wezen, zoo daaraan meerdere uitbreiding en volmaking kon worden gegeven.

Tentoonstellingen.

In 1855 had te Assen eene tentoonstelling p van de teekeningen en verschillende voorwerpen, vaardigd door vroegere en latere leerlingen van melde school; 't was kennelijk, dat er goede vord gen gemaakt waren.

Museum van Oudheden.

Het Provinciaal Museum van Oudheden is in met vele voorwerpen verrijkt. De door ons daar benoemde Commissie heeft die voorwerpen, w zoowel tot de oudheidkunde als ook tot de geöl behooren, deels aangekocht, deels ten geschenke vangen. Zij gaat met ijver voort, om aan 't Mu eene gewenschte uitbreiding te geven; ten w einde zij ook met andere vereenigingen van oud kundigen aard, zoowel binnen- als buiten 's land trekkingen tracht aan te knoopen. Daaraan zijn te danken de giften van eenige belangrijke w over oudheden, die de beginselen zijn van eene boekerij, welke, als daarbij eigenaardig behoo de Commissie aan 't Museum wenscht te verbind

Voor de uitbreiding van deze inrigting is eene meene medewerking wenschelijk. Tot nog toe het daaraan niet ontbroken.

HOOFDSTUK VIII.

Armwezen.

Algemeene toestand.

Wij stellen er grooten prijs op, dit hoofdst kunnen beginnen met de verklaring, dat de *toes* van 't armwezen in dit Gewest over 1855 *niet on stig* was.

Over 't algemeen heeft dezelfde oorzaak, die vo hetgeen hierna zal worden medegedeeld, op de f cien der instellingen van weldadigheid ongunstig gewerkt, de duurte der levensmiddelen, van een deren kant gunstige gevolgen gehad. De eigen brengselen van den Drentschen bodem deelen i duurte in niet geringe mate. De prikkel tot mee voortbrenging, in die duurte gelegen, heeft ove deze bij uitstek landbouwende Provincie veel v inzonderheid handenarbeid, opgeleverd. Die w kon en werken wilde, had, bij open weêr, ie dag de gelegenheid, zijn dagloon te verdienen zelfs de tragen, de mingeschikten heeft men afgeloopen jaar niet te huis kunnen laten. Er wa den nijveren man alleen werk te veel. De slec beiders hadden ook werk. Ieder voorwendsel va te kunnen verdienen ontbrak in dit opzigt. — deze omstandigheid gunstig werken, in zoover werk en daardoor brood vonden, die 't ande zouden gevonden hebben, ze moest bij de instel van weldadigheid van een' anderen kant den gun invloed hebben, dat men den luijen diaconie-be wijzen kon op de ruim openstaande gelegenheid iets te verdienen.

Wij weten dan ook, dat de duurte der landb producten op de arbeidende klasse in dit Gewest, zeer daardoor op het armwezen, gunstig heeft gew

Overigens is het niet onverblijdend, te kunnen gen, dat de bijzondere liefdadigheid grootendeels voorzien in de behoeften der armen, en dat de ar de in geene enkele Gemeente eene bijzondere uitl ding heeft ondergaan.

Hoofdoorzaken van voor- of achteruitgang.

De langdurige winter, welke laat, in 't beg 1855, inviel, en tot in de maand April aanhiel den veldarbeid grootendeels stilstaan, en veroo daardoor meer dan gewone behoeften. De bu woon hooge prijzen van alle levensmiddelen, heele jaar door, zelfs midden in den zomer, ve ten buitengewone opofferingen voor de verstr van onderstand. Hierbij kwam nog de ong oogst van het meest algemeene voedsel, de aar len, welke mede van algemeenen invloed was.

Let men op die omstandigheden, dan is daari ligt grond genoeg, om te verklaren de toenemi 't aantal bedeelden en van het cijfer der uitgave hierna zal worden vermeld. Wij herhalen echte wij daarin op zich zelf volstrekt geen bewijs achteruitgang vinden.

De liefdadigheid heeft niet opgehouden, hare br te doen vloeijen tot leniging der armoede.

Spreken wij van liefdadigheid, van instellinge gegaan, wij bedoelen dan vooral die van de kerk nstellingen. Want, schoon er burgerlijke en gem instellingen bestaan, haar getal is gelukkig altijd beperkt. — De Regering verwachtte, bij de inv der nieuwe wet, dat de vrijheid en onafhankelij daarbij aan de bijzondere en kerkelijke armbe verzekerd, aan de liefdadigheid eene groote ma ontwikkeling zou geven. Wij kunnen voor als no zeggen, dat zich die gunstige verwachting hee wezenlijkt.

Niet alleen toch kan eene ondersteuning van 't Burgerlijk Bestuur nog niet overal vermeden w maar zelfs moet in enkele Gemeenten het bur gezag voortgaan, met òf zelf, voor een groo den last der armverzorging te torschen, òf kerkelijke instellingen voortdurend subsidiën gemeentekas te verstrekken.

Het hoofddoel der wet tot regeling van het stuur, om de armverzorging terug te brengen gebied der vrije liefdadigheid, is alzoo nog ge bereikt.

Intusschen mag men ook niet uit het oog ver dat de staat van het armwezen niet plotseling ka den veranderd. Wij zouden het zeer wenschelijk a indien het verleenen van subsidiën door de Burg Gemeente aan instellingen van Weldadigheid konde ophouden; maar aanvankelijk houden voor onmogelijk en in zeker opzigt ondoelmatig alléén zou eene geheele intrekking daarvan, in verwikkelingen en botsingen kunnen doen ont maar zou zij zelfs een hinderpaal kunnen zijn eene algemeene toepassing van het beginsel,

armverzorging aan de kerkelijke en bijzondere liefdadigheid wil hebben overgelaten.

Bovendien kan het verleenen van krachtige hulp aan bestaande Armbesturen soms een middel zijn, om den toestand van verwarring en achteruitgang, waarin sommige verkeeren, te doen ophouden. In zoodanige gevallen in het subsidiestelsel, mits tijdelijk, geen volstrekt kwaad te noemen, dewijl het dan strekken kan, om die instellingen uit den staat van achteruitgang, waarin ze zijn geraakt, op te heffen, en, in de toekomst, de bereiking van 't hoofddoel der wet te bevorderen of te verzekeren.

De beginselen der nieuwe wet op 't Armbestuur, omtrent de vrijheid en onafhankelijkheid der instellingen van Weldadigheid, achten wij van groot belang. Het besef van de haar verleende vrijheid trachten wij dan ook, zooveel in ons is levendig te houden, zoowel omdat de wet het wil, als omdat wij ook hopen, dat de Besturen van die vrijheid een goed gebruik zullen maken, en dat die vrijheid krachtig zal medewerken tot opwekking der liefdadigheid.

Middelen tot leniging of vermindering van armoede.

De aanbeveling van de wet op het Armbestuur, om de ondersteuning der armen zoo min mogelijk in geld, maar bij voorkeur in eetwaren, brandstoffen, kleedingen liggingstukken en woning te doen plaats hebben, schijnt ook door de bijzondere en kerkelijke instellingen van liefdadigheid te worden behartigd. Uit de tabellen voor de statistiek van 't Armwezen blijkt het toch, dat, terwijl door de Diaconiën, als Besturen voor huiszittende armen (die hier voornamelijk in aanmerking komen) over 1854 in geld werd uitgereikt eene som van f 27623.83^5, en op andere wijze tot eene waarde van f 28322.49, 't geen ongeveer tot elkander staat in de verhouding van 1 tot $1^1/_{41}$, over 1855 die reden gunstiger is. Zij is bijna als 1 tot $1^3/_{11}$, daar in laatstgenoemd jaar in geld f 22909.05^5 en op andere wijze f 32901.47 werd verstrekt.

Wij vestigen hierop bijzonder de aandacht, daar wij het wenschelijk achten, dat het genoemde beginsel bij de bedeeling algemeen worde toegepast, omdat wij daarin een hulpmiddel voor de leniging en vermindering van armoede meenen te zien. Wij moeten er echter tevens op wijzen, dat wij de verhouding tusschen de som van verstrekking *in natura* en die *in geld*, in dit Gewest, veel gunstiger achten, dan die door bovengenoemde cijfers wordt aangewezen. In het cijfer van verstrekking in geld is meer dan waarschijnlijk voor vele Gemeenten begrepen de betaling ook van huren, van kostgeld en dergelijke, die werkelijk *verstrekking in natura* zijn. Wat er van zij, het is ons aangenaam te kunnen wijzen op vooruitgang.

De verstrekking van onderstand, door werkverschaffing in gestichten, blijft aan de verwachting beantwoorden, en wij verheugen ons er daarom over, dat deze wijze van armverzorging meer algemeen wordt. In 1855 is het getal armwerkhuizen weder met twee vermeerderd, door de stichting van zoodanige instellingen in de Gemeenten Dwingelo en Havelte, in aard en doel van de sedert vroeger bestaande niet onderscheiden.

Door de oprigting van *het algemeen Diakengezelschap* te Assen, is men ook daar begonnen met het verkoopen van levensmiddelen voor verminderde prijzen, 't geen aanvankelijk goede resultaten heeft opgeleverd.

Werking der wet van 13 *Augustus* 1849
(Staatsblad no. 39*).*

De wet van 13 Augustus 1849 (Staatsblad no. 39) tot regeling der toelating en uitzetting van vreemdelingen, oefent, luidens de verslagen der Gemeentebesturen, bij voortduring een' gunstigen invloed uit, vooral ook op den staat van het armwezen. Betrekkelijk gering is het aantal behoeftige vreemdelingen, die zich in de Provincie vertoonen, 't geen gunstig afsteekt bij vroeger, toen zij zich in dit Gewest in menigte ophielden.

Maatschappij van Weldadigheid.

In de gestichten der Maatschappij van Weldadigheid zijn, gedurende het jaar 1855, ten laste van Gemeenten in deze Provincie, 116 personen verpleegd.

Over de verschillende Gemeenten waren zij verdeeld, zoo als hierna is aangewezen, waarbij tevens is vermeld, hoeveel de kosten van verpleging hebben bedragen:

Anlo 1 verpleegde f 35.00, Assen 5 f 197.15, Coevorden 5 f 126.23, Dalen 1 f 72.50, Diever 1 f 85.00, Dwingelo 1 f 40.38, Emmen 1 f 35.00, Havelte 4 f 96.01, Hoogeveen 5 f 91.35, Meppel 40 f 1421.98, Norg 13 f 493.40, Roden 5 f 201.07, Rolde 2 f 75.86, Ruinen 1 f 27.09, Ruinerwold 3 f 129.31, Smilde 14 f 671.18, Vries 2 f 56.03, Vledder 10 f 536.50, Zuidlaren 1 f 35.00, Zuidwolde 1 f 7.48, totaal 116 verpleegden, waarvoor de kosten van verpleging hebben bedragen f 4434.52.

De geschillen over de voldoening dezer kosten van vóór 1 September 1854 zijn nog onafgedaan. Sedert dat tijdstip, waarop de wet op het Armbestuur in werking is getreden, is alle twijfel omtrent de verpligting der gemeentebesturen wel opgeheven, maar zijn er, ten opzigte dezer zaak, met een paar besturen, nieuwe geschillen ontstaan, welke nog op eene beslissing wachten.

Instellingen van Weldadigheid.

De in deze Provincie bestaande instellingen van Weldadigheid kunnen onder de zes volgende categoriën gerangschikt worden:

1o. Besturen voor huiszittende armen, behoorende tot de instellingen van Weldadigheid, bedoeld bij letters A en D van art. 2 der Armwet.

Hiertoe behoort alléén: het Burgerlijk Armbestuur te Nijeveen (letter A).

2o. Godshuizen, bedoeld bij letter A en D.

Dit zijn de armwerkhuizen te Borger (letter D en te Hoogeveen (letter A).

3o. Instellingen voor schamele armen, bedoeld bij letters A en D.

Van deze is er slechts één, nml. het gasthuisfonds te Coevorden (letter A).

4o. Besturen voor huiszittende armen, bedoeld bij letter B.

Alle, in de Provincie bestaande Diaconiën behooren tot deze categorie.

Voor de Nederduitsch Hervormden bestaan er in dit Gewest 44, voor de Christelijke Afgescheidenen 15, voor de Roomsch-Catholijken 2 en voor de Nederduitsche Israelieten 5, te zamen een getal van 66 Kerkelijke Armbesturen uitmakende.

5o. Godshuizen, bedoeld bij letter B.

Hiertoe behooren de, ten getale van 13, in de Gemeenten Anlo, Assen, Coevorden, Dalen, Dwingelo, Eelde, Emmen, Havelte, Meppel, Rolde, Vries, Zuidlaren en Zuidwolde, bestaande arm- of armwerkhuizen

6o. Instellingen voor schamele armen, bedoeld bij letter C.

Tot deze soort moeten gebragt worden de beide te Assen bestaande inrigtingen, genaamd Dorcas en het Algemeen Diakengezelschap.

Het geheele aantal der op 31 December 1855 in de Provincie aanwezige Instellingen van Liefdadigheid bedroeg alzoo 85

Hiervan waren:

in Gemeenten boven de 5000 *zielen:*

Godshuizen, A en D, 1 gesubsidieerde. Besturen voor huiszittende armen, B, 7 gesubsidieerde, 4 ongesubsidieerde. Godshuizen, B, 1 gesubsidieerde.

in Gemeenten beneden de 5000 *zielen:*

Besturen voor huiszittende armen, A en D, 1 gesubsidieerde. Godshuizen, A en D, 1 gesubsidieerde. Instellingen voor schamele armen, A en D, 1 ongesubsidieerde. Besturen voor huiszittende armen, B, 1 gesubsidieerde, 54 ongesubsidieerde. Godshuizen, B, 12 ongesubsidieerde. Instellingen voor schamele armen, B, 2 ongesubsidieerde. Te zamen 12 gesubsidieerde en 73 ongesubsidieerde.

Deze verhouding staat thans gunstiger dan in 1854. Volgens ons vorig verslag toch was het aantal gesubsidieerde instellingen 14, en dat der ongesubsidieerden 67.

Ontvangsten en uitgaven der Instellingen van Weldadigheid.

De ontvangsten van alle instellingen van weldadigheid hebben over 1855 bedragen f 95865.84 en de uitgaven eene som van f 94107.99^5. In vergelijking met 1854, levert dit eene niet onbelangrijke vermeerdering op, als hebbende de ontvangsten in laatstgenoemd jaar bedragen f 80889.78, dus f 14976.06 minder; en de uitgaven f 86146.99^5, derhalve f 7961.,, minder.

Wij moeten hier de opmerking herhalen, dat van de *bijzondere* en *kerkelijke* instellingen, in de genoemde sommen, niet *alle* uitgaven en ontvangsten begrepen zijn, maar alléén diegene, welke omschreven zijn in art. 10 der wet op het Armbestuur. Wij moeten dus, als boven, waarschuwen voor eene strenge gvolgtrekking.

Over de verschillende soorten van instellingen zijn die sommen verdeeld, als volgt:

Besturen voor huiszittende armen, letters A en D.

Ontvangsten:

subsidie van Gemeenten f 923,80, gelden op 1 Januarij in 1855 in kas f 25,97^5. Totaal f 949.77^5.

Uitgaven:

Voor onderstand van allerlei aard, uitgereikt in geld f 308.78, op andere wijze f 398.10^5. Totaal f 697.88^5.

Godshuizen, letters A. en D.

De ontvangsten zijn voortgevloeid uit:

a). inkomsten van bezittingen van allerlei aard en toegekende regten f 2224.14^5.

b). collecten, inschrijvingen en andere vrijwillige bijdragen f 1385.95;

c). subsidien van Gemeenten f 3960.00;

d), ontvangen koopprijzen van bezittingen enz. f 16.25;

e). gelden, op 1 Januarij 1855 in kas f 158.90;

f). verschillende ontvangsten f 588.82. Totaal f 8334.06^5;

De uitgaven hebben gestrekt:

a). kosten van onderhoud en beheer en lasten van eigendommen f 735.42;

b). onderhoud en verzorging van behoeftigen f 3763.83;

c.) begrafeniskosten f 39.27;

d.) renten van opgenomen gelden f 60,00;

e). verschillende uitgaven f 3337.32. Totaal f 7935.84;

Instellingen voor schamele armen, letters A. en D.

Ontvangsten:

a.) inkomsten van bezittingen van allerlei aard en toegekende regten f 1244,95^5;

b.) gelden op 1 Januarij 1855 in kas f 877,66^5;

c.) verschillende ontvangsten f 1649.00. Totaal f 3771.62.

Uitgaven:

a). kosten van onderhoud, beheer enz. en lasten van eigendommen f 72.42^5;

b). onderstand, in geld uitgereikt f 1210.51;

c). verschillende uitgaven f 2000.00. Totaal f 3282.93^5.

Besturen voor huiszittende Armen, letter B.

't Bedrag der ontvangsten is voortgevloeid uit:

a.) collecten, inschrijvingen en andere vrijwillige bijdragen f 53,946 15;

b). subsidien van andere instellingen van Weldadigheid *) f 1,775.00;

c). subsidien van Gemeenten f 4,943.21. Totaal f 60,664.36.

Dat der uitgaven heeft gestrekt voor:

a). kosten van beheer f 4,368.02.

b). onderstand, in geld uitgereikt f 22.909.05^5;

c). onderstand, op andere wijze dan in geld verstrekt f 32,901.47. Totaal f 60,173.54^5.

Godshuizen, letter B.

De ontvangsten bestaan in 't bedrag van:

a). collecten enz. f 12,168,38;

b). subsidien van andere instellingen van Weldadigheid f 4,816.30;

c). subsidien van Gemeenten f 4,684.79. Totaal f 21.669.47.

En de uitgaven in dat van:

a). kosten van beheer f 4,403.40;

b). kosten van onderhoud en bezorging der verpleegden f 17,096.55^5;

c). begrafeniskosten f 45.55. Totaal f 21,545.50^5.

Instellingen voor schamele armen, letter C.

De ontvangsten spruiten voort uit:

vrijwillige bijdragen enz., ten bedrage van f 476.55

en de uitgaven zijn besteed voor:

a). kosten van beheer f 0.85;

b). aankoop van hetgeen tot onderstand is verstrekt f 466.43^5. Totaal f 467.28^5.

RECAPITULATIE.

Besturen voor huiszittende armen, A en D, ontvangsten f 949.77^5, uitgaven f 697.88^5; Godshuizen, A en D, ontvangsten f 8,334.06^5, uitgaven f 7,935.84; Instellingen voor schamele armen, A en D, ontvangsten f 3,771.62, uitgaven f 3,282.93^5; Besturen voor huiszittende armen, B, ontvangsten f 60,664.36, uitgaven f 60,178.54^5; Godshuizen, B, ontvangsten f 21,669.47, uitgaven f 21,545.50^5; Instellingen voor schamele armen, C, ontvangsten f 476.55, uitgaven f 467.28^5; Totaal, ontvangsten f 95,865.84, uitgaven f 94,107.99^5.

Aantal bedeelden door de Instellingen van Weldadigheid.

Het aantal dergenen, die, van wege de verschillende instellingen van Weldadigheid, zoowel tijdelijk als onafgebroken gedurende het geheele jaar, onderstand hebben genoten, bedroeg in 't geheel gedurende het jaar 1855 5277. In 1854 was dit getal 4719, 't geen bij vergelijking voor eerstgemeld jaar eene vermeerdering van 558 bedeelden heeft opgeleverd.

Tot beoordeeling van den voor- en achteruitgang van de armoede, wordt vooral ook op het cijfer der bedeelden gelet. Het is niet te ontkennen, dat het jaar 1855, in vergelijking met het daaraan voorafgegane, in dit opzigt, minder gunstige uitkomsten oplevert. Maar wij mogen daarom niet nalaten, om op te merken, dat de vermeerdering van het cijfer der bedeelden mede veroorzaakt wordt, door dat daaronder in 1855 zijn gebragt de bedeelden door het gasthuisfonds te Coevorden; van welke instelling over 1854 geene opgaven zijn medegedeeld. Daarbij staat ook met eene vermeerdering van behoeftigen in nauw verband de aanwas van de bevolking.

Eindelijk mag niet vergeten worden, dat, vermits het getal der bedeelden ook de *tijdelijk*, ook de slechts voor ééns bedeelden bevat, deze omstandigheid, gevoegd bij die, dat de laat aangehouden hebbende winter in 1855 meer dan gewoon tot tijdelijke bedeeling kan hebben geleid — uiterst voorzigtig moet doen zijn, om uit het opgegeven getal bedeelden te besluiten tot achteruitgang.

Onder het cijfer der in 1854 bedeelden is in den volgenden vergelijkingsstaat tusschen beide jaren het getal dergenen, die van bovengenoemd gasthuisfonds in dat jaar ondersteuning hebben ontvangen, medebegrepen, en daarbij de verhouding der bedeelden tot de bevolking, zoo als die was op 31 December van het dienstjaar, aangewezen.

Het aantal bedeelden bedroeg in 1854 4850 en in 1855 5277. Op elke honderd zielen is het aantal bedeelden: in 1854 5.7 en in 1855 6.1.

Uit dezen staat blijkt alzoo, dat er *ruim één* bedeeld werd gedurende 1854 op 17 inwoners, en gedurende 1855 op 16 inwoners.

Moge laatstgemeld jaar dan ook al iets ongunstiger in dit opzigt voor 't armwezen geweest zijn, in vergelijking met andere gewesten, meenen wij, zijn deze uitkomsten verblijdend.

Instellingen ter voorkoming der armoede.

De inrigtingen, die zich ten doel stellen, de armoede te voorkomen, bestaan in dit Gewest uit:

a. banken van leening, ten getale van 4 (te Assen, Coevorden, Hoogeveen en Meppel);

b. zieken- en begrafenisbussen. Hiervan zijn er 2 (te Meppel);

c. spaarbanken, wier aantal 3 beloopt (te Assen, Meppel, Norg);

d. spaarkassen. Slechts 1 spaarkas is er in deze Provincie, nl. te Meppel;

e. bijzondere vereenigingen, waartoe kunnen gebragt worden: 2 commissiën van werkverschaffing, te Assen en te Havelte en het St. Antonie-Gild te Dwingelo.

De bestaande banken van leening zijn alle voortgegaan met het beleenen van panden. Die te Coevorden, welke hare verrigtingen in 1854, ten gevolge van den financiëlen toestand van den houder, had gestaakt, is echter in 1855 in handen van een' anderen houder overgegaan, waardoor zij tevens weder in werking is gebragt.

In de bestaande zieken- en begrafenisbussen en spaarbanken is, gedurende 1855, de deelneming, in vergelijking met vroeger, vermeerderd.

De spaarkas is eene nieuwe instelling, die eerst in 't laatst van 1855 is opgerigt. Zij is alzoo nog niet gedurende een geheel jaar in werking geweest.

Het St. Antonie-Gild te Dwingelo heeft, volgens ons vorig verslag, in 1854 aan 24 personen ondersteuning verleend; gedurende 1855 aan slechts 15.

Met het doen verbrijzelen van keijen hebben de commissien van werkverschaffing te Assen en te Havelte weder aan velen arbeid gegeven; die te Assen aan 60 en die te Havelte aan 30, alzoo te zamen aan 90 per-

---

*) Dit is 't bedrag der subsidien, uit de kas ad pios usus te Smilde verleend aan:

de Hervormde Diaconie van Kloosterveen en Hijkersmilde, ad f 1625-,,

het Israëlietisch Armbestuur te Smilde, ad f 150-,,. Te zamen f 1775-...

sonen. Te Assen is dat getal derhalve weder grooter dan in 't vorige jaar.

In 1853 was het 36, in 1854 58 en in 1855 60.

De inwendige toestand van al deze belangrijke instellingen kan voortdurend gunstig genoemd worden.

HOOFDSTUK IX.

Openbare Veiligheid en Gevangeniswezen.

A. *Openbare veiligheid.*

Maatregelen van- en algemeene toestand der Policie.

Maatregelen, op den algemeenen toestand der policie van invloed, zijn in 1855 niet genomen of ingevoerd. Die toestand is onveranderd gebleven, en wij gedragen ons alzoo, wat dit ontwerp betreft, aan het daaromtrent medegedeelde in de vorige verslagen.

Dienst van de Policie-Dienaren.

Volgens de berigten der Gemeentebesturen, hebben de gemeentelijke policiebeambten genoegzaam alle zich met ijver van hunnen pligt gekweten. Ook de marechaussée blijft steeds gewigtige diensten bewijzen, vooral tot wering van bedelarij, landlooperij en dieverijen. Als zoodanig heeft in den afgeloopenen winter in deze Provincie dienst gedaan een detachement van het 5de regement dragonders, sterk 1 wachtmeester, 2 korporaals en 9 manschappen, waarvan, bij hunne aankomst in het begin van November, posten zijn geplaatst te Meppel, Smilde en Hoogeveen, en vervolgens bij afwisseling in de Gemeenten Borger, Gieten en Zuidlaren.

B. *Gevangenwezen.*

Getal gevangenissen.

In 1855 is het getal gevangenissen hetzelfde gebleven. Er zijn één huis van arrest en justitie, gevestigd te Assen, en vijf huizen van bewaring, één in dezelfde plaats, waar het is vereenigd met het genoemde gesticht, en één te Meppel, Coevorden, Hoogeveen en Dieverbrug.

Getal gevangenen.

In het huis van arrest en justitie te Assen zijn bij afwisseling aanwezig geweest 553 gevangenen, zijnde 4 meer dan in 1854. Het grootste getal te gelijk opgenomen was 75, het kleinste 23; onder deze getallen zijn de passanten en die welke in het huis van bewaring zijn gedetineerd geweest niet begrepen.

HOOFDSTUK X.

Rijksmiddelen.

A. *Directe Belastingen.*

De invorderbaar verklaarde kohieren der directe belastingen over 1855 hebben beloopen, in hoofdsom en opcenten, waarbij tevens het verschil met het bedrag der kohieren over 1854 is aangewezen, als volgt:

Dienstjaar 1855: Grondbelasting *f* 168.229.94; Personeel *f* 99,827.47; Patentregt *f* 38.283.45.

Dienstjaar 1854: Grondbelasting *f* 161.136.45; Personeel *f* 97,945.03½; Patentregt *f* 37,728.65½.

In 1855 meer: Grondbelasting *f* 7.093.49; Personeel *f* 1,882.43½; Patentregt *f* 554.79½.

Het belastbaar inkomen van de eigendommen, hetwelk tot grondslag van de heffing der grondbelasting heeft gestrekt, beliep voor de dienst van 1855 *f* 1.064,009.04½; 1854 *f* 1,061,858.89, en is alzoo vermeerderd met *f* 2,150.15½.

Het aantal kadastrale perceelen bedroeg over 1855, bij de afsluiting der leggers, 198,979.

Op de kohieren der grondlasten voor die dienst zijn 21,475 artikelen uitgetrokken, uitmakende het getal bekende grondeigenaren, behalve dat dezelfde personen op verschillende kohieren voorkomen.

Wat de personele belasting betreft, voor de dienst 1855 bedroeg:

1o. de huurwaarde van woonhuizen *f* 289,762.00, pakhuizen, pakzolders en kelders *f* 3,154.00, totaal *f* 292,916.00.

2o. het getal deuren en vensters 45,203.

3o. het getal haardsteden van gebouwen met één haardstede 5285; twee haardsteden 4070, drie 1521, vier 736, vijf 290, zes of zeven 261, acht of negen 49, tien en meer 60, totaal 12272.

4o. de waarde van het mobilair: bij vermenigvuldiging der huurwaarde *f* 571,940.00. volgens gedane schatting *f* 150,595.00, totaal *f* 722.535.00.

5o. Het getal dienst- en werkboden: van de 1ste klasse 809, 2de kl. 10, 3de kl. 4674, 4de kl. 217, 5de kl. 2, totaal 5712.

6o. Het getal paarden: van de 1ste klasse 31, van de 2de kl. 26, 3de kl. 438, 4de kl. 198, 5de kl. 968, 6de 50, totaal 1711.

Het getal besliste reclames tegen aanslagen in de directe belastingen beliep in 1855, wegens de grondlasten 41, het personeel 130, het patentregt 34; waarvan als ongegrond zijn afgewezen: van de grondlasten 21, van het personeel 22 en van het patentregt 14; terwijl op 20 grondl., 108 pers., 20 patentr. ontheffing of vermindering van belasting is verleend.

Onder de reclames betrekkelijk de personele belasting telde men 99 wegens afschaffing van het belastbaar gebruik van paarden, met 1o. November van het dienstjaar.

B. *In- en Uitgaande Regten.*

Daarvoor is ontvangen:

Dienstjaar 1855 *f* 2562.84. Dienstjaar 1854 *f* 3139.47⁵.
Minder in 1855 f 575.63½.

C. *Accijnsen.*

Deze hebben opgebragt: Zout f 25649.08½, Geslagt f 31669,46½, Gemaal f 72952.54, Wijn f 8501,56, Binnenlandsch Gedisteleerd f 73802.44½, Buitenlandsch Gedisteleerd f 983.47½, Bieren en Azijnen f 2361.31½, Zeep f 9183.92½, Turf f 187028.67½, Steenkolen f 14.97½, Collectief Zegel f 41135.27½, Consentzegel van vervoer- en geleibiljetten f 944.61, totaal f 454227.34½; in 1854 f 403356.38. Dus meer in 1855 f 50870.96½.

D. *Indirecte Belastingen.*

De opbrengst daarvan is geweest: Zegelregten in 1855 f 18,840,63, in 1854 f 18,696.01, meerder in 1855 f 744,62; Registratieregten in 1855 f 59,565.40, in 1854 f 47,418.44, meerder in 1855 f 12,146.96; Griffieregten in 1855 f 741.75, in 1854 f 520.87½, meerder in 1855 f 220.87½; Hypotheekregten in 1855 f 5,899.74, in 1854 f 5,424.60½, dus meerder in 1855 f 475.13½; Successieregten in 1855 f 34,449.10, in 1854 f 18.902.38½, dus meerder in 1855 f 15,546.71½; Rijks verhoogingen in 1855 f 45,403.01½, in 1854 f 34,337.68, dus meerder in 1855 f 11,065.33½; totaal in 1855 f 164,899.63½, in 1854 f 124,699.99½; dus meer in 1855 f 40,199.64.

E. *Regten van waarborg op de gouden en zilveren werken.*

In 1855 is door schatpligtigen, in deze Provincie gevestigd, voor inlandsche werken eene som van f 1822.79½ betaald, doch zijn in dit Gewest voor buitenlandsche werken geene waarborgregten gestort.

In 1854 beliepen de betaalde regten voor inlandsche werken f 1455.38½.

F. *Aan domeininkomsten is ontvangen:*

in 1855 *f* 29,299.84½, in 1854 *f* 245,92.52, dus meer in 1855 *f* 4,706.96½.

G. *De opbrengst der Posterijen*

is aan ons niet opgegeven.

In de Provincie bevinden zich 3 postkantoren en 19 hulpkantoren.

HOOFDSTUK XI.

Waterstaat.

Rivieren.

Daar het model-verslag onder dit hoofdstuk in de eerste plaats eene aanwijzing vordert van den toestand der rivieren, kunnen wij dit onderwerp niet geheel met stilzwijgen voorbijgaan. Wij merken hieromtrent, gelijk vroeger, alleen op, dat rivieren in Drenthe niet worden gevonden en evenmin, met geringe uitzondering, stroomen of diepen, welke bevaarbaar zijn, doch dat niet-bevaarbare stroomen en wateren in groot aantal in de Provincie aanwezig en alle tot waterleiding dienstbaar zijn, en als zoodanig, wat het onderhoud betreft, zijn onderworpen aan de publieke schouw, volgens de bepalingen van het Reglement op het beheer van Wegen en Waterlossingen.

Dit onderhoud heeft geregeld plaats, en slechts zeldzaam worden daarover klagten aan ons ingediend.

Wij gaven in een vroeger verslag te kennen, dat wij, naar aanleiding van klagten, ingediend door ingezetenen van de Wijk en Zuidwolde, over nadeelen, die door de afstrooming van water uit de Dedemsvaart door het dusgenaamde Schotkampsschutje worden toegebragt aan hunne landen, na te vergeefs daar tegen voorziening te hebben gevraagd bij onze Ambtgenooten in de Provincie Overijssel, de tusschenkomst hadden ingeroepen van de Hooge Regering, doch dat eene beschikking daarop te vergeefs door ons was ingewacht.

Die beschikking is ook nu nog niet ontvangen.

Kanalen en vaarten.

De kanalen en vaarten, in de Provincie aanwezig, zijn:

1o. De zoodanige, welke zijn Rijks eigendom, doch waarvan het beheer en onderhoud is opgedragen aan de Provinciale Staten.

Hiertoe behooren de Drentsche Hoofdvaart, van Assen naar Meppel, met de daaraan verbondene Beilervaart, en voorts de Oostermoersche Vaart, van het Zuidlaarder Meer tot Spijkerboor.

2o. Dezulke, welke behooren aan bijzondere ondernemingen of Maatschappijen.

Deze zijn de Hoogeveensche Vaart, zooals die, na hare overneming van de voormalige eigenaren, door de Drentsche Kanaalmaatschappij is verbeterd, en voorts, zoover het hiertoe is tot stand gekomen, het Oranje- of Veen- en Midden-Kanaal, hetwelk, mede voor rekening van eene bijzondere Maatschappij, uit de Hoofdvaart naar de veenen onder Emmen wordt opgelegd.

Onderhoud.

Het onderhoud der eerstgemelde kanalen en wateren is, voor eene som van *f* 16700,, over een driejarig tijdvak aanbesteed geweest, waarvan het laatste jaar met ultimo December 1855 is ten einde geloopen. Boven de aanneemingssom is in 1855 voor deze werken nog besteed *f* 463.25, als: voor opruiming van eenige ondiepten hoofdzakelijk beneden de sluizen *f* 417,, en voor het plaatsen van twee koningspalen of Duc d' Alven bij de Geeuwendraaibrug *f* 46.25.

Deze kanalen en vaarten bevinden zich in goeden toestand.

Ten aanzien van het onderhoud der onder no. 2 vermelde kanalen, hebben wij geene opgaven mede te deelen.

Wat de voortzetting der werken van aanleg dezer kanalen betreft, zullen wij onder rubriek kanalisatie daarop terug komen.

Getal schepen.

In 1855 zijn 5431 schepen de Hoofdvaart afgekomen: 5202 van het bovenpand en 229 van de benedenpanden. Van die van het bovenpand zijn 4321 beladen geweest met turf, 159 met andere waren en 55 ongeladen, terwijl de bestaande trek- en veerschepen 667 maal dit pand zijn afgevaren.

Doordien geene werken, die eene tijdelijke sluiting der Hoofdvaart vorderden, in 1855 hebben behoeven te worden uitgevoerd, heeft de scheepvaart, de tijd van stremming door vorst alleen uitgezonderd, het geheele jaar onbelemmerd kunnen plaats hebben.

Op de Beilervaart bestaat weinig scheepvaart, op de Oostermoersche Vaart alleen tot afvoer van eene geringe hoeveelheid bagger- of sponturf.

Het getal schepen van het bovenpand der Hoogeveensche Vaart, het pand boven sluis no. 6, afgekomen heeft in 1855 beloopen 6181, eene scheepsruimte hebbende van 191,555 tonnen. Tusschen de sluizen no. 6 te Hoogeveen en no. 2 (Roogatsluis) 1613 vaartuigen, inhoudende 32794 tonnen, en uit Meppel, behalve 1224 kleine of ongemetene vaartuigen, 2959, metende 66049 tonnen, makende te zamen 11977 tuigen.

Op het Oranjekanaal had nog geene scheepvaar eenige beteekenis plaats.

Waterstand.

Volgens de waarnemingen aan vijf peilschalen i waterstand op het bovenpand der Drentsche Hoofd gedurende de volgende maanden gemiddeld gewe in April 0.044 onder peil, Mei 0.098 onder peil, 0.173 onder peil, Julij 0.063 onder peil, Aug 0.043 onder peil, September 0.135 onder peil.

Over het geheele jaar is deze stand 0.102 onder geweest, terwijl de hoogste stand op dat pand a peilschaal te Assen in April is aangeteekend op boven peil en de laagste, 11 en 13 Junij, aan d de schaal, op 0.30 onder peil.

Op de Hoogeveensche Vaart is boven sluis no. waterstand van het laatst aan April tot het begi Julij gedaald van peilshoogte tot 0.37 el daar ben In laatstgenoemde maand had, door de toen gev menigvuldige regens, weder eene rijzing plaats wel tot in het midden van Augustus tot 0.07 el o peil. Daarna steeds dalende gebleven, werd de ste waterstand 8 October waargenomen, zijnde el beneden peil.

De gemiddelde stand was op voormeld pand i volgende acht maanden: April 0.070 el onder Mei 0.180; Junij 0.300; Julij 0.330; Augustus 0. September 0.370; October 0.460 en November 0. el onder peil.

De waterstand op de benedenpanden was doorg gelijk peil, of slechts weinige duimen daar onder.

Van omstreeks het midden van Januarij tot 19 M was de scheepvaart door de vorst gestremd, en volgens van nagenoeg het begin van December af.

Sluisgelden.

Het afvaartsgeld op de Drentsche Hoofdvaart, 't w met uitzondering van dat van het Molenwijkssch Smilde, dat verpacht is, bij collecte wordt ge heeft in 1855 opgebragt f 17,613.17.

De pacht van voormelde sluis f 117.00; het van vóórschutting van de trek- en veersch f 1,223.00; te zamen f 18,953.17; zijnde f 895,02 dan in 1854.

Op de Hoogeveensche Vaart is aan afvaartsgeld vangen f 25,107.61, opleverende een verschil in der met 1854 van f 4,350.65.

Verordeningen van policie.

De policie op voormelde kanalen, met uitzonde van het Oranjekanaal, voor 't welk nog geene cie-verordeningen zijn vastgesteld, wordt uitgeoe uit krachte van daarvoor bestaande reglementen.

Kanalisatie.

Bij het overzigt, dat wij hebben te geven van geen met betrekking tot de verschillende plannen kanalisatie in den loop van 1855 is voorgevall zullen wij de orde volgen, in ons laatstvorige versl daaromtrent in acht genomen, en in de eerste pla spreken van de werken der Drentsche Kanaalmaa schappij.

I. In ons bedoeld verslag, uitgebragt in de zo vergadering van 1855, deelden wij mede, da Bestuur dezer Maatschappij, na bekend te zijn gem met de voorwaarden, waarop de Staten hadden to stemd tot het brengen van verandering in de acte concessie, aan den Heer Minister van Binnenlands Zaken een concept had overgelegd van de wijziging die het in die acte wenschte gebragt te zien; dat Minister dit concept aan de beoordeeling van Collegie had onderworpen, en dat daarop door rapport was uitgebragt, zonder dat nog eene be sing in de zaak bij de Hooge Regering was ge men.

Daar deze beslissing ook tijdens uwe herfstverg ring van 1855 nog niet was ingekomen, heeft vertraag er aanleiding toe gegeven, dat door de S ten eene Commissie uit hun midden werd benoem met opdragt, om, zoo geene beschikking of ber ten deze binnen eenen gestelden tijd mogt word ontvangen, zich naar 's Hage te begeven, ten ein op de afdoening van deze zaak bij de Hooge Regeri aan te dringen.

Toen geene beslissing of berigt als bedoeld binn den gestelden termijn was ontvangen, heeft de Co missie eenigen tijd daarna aan de haar opgedrag taak voldaan, en het rapport van haar wederva zal, gelijk wij verwachten, in de nu te houden zitt door haar uitgebragt worden.

Wij kunnen intusschen hierbij mededeelen, dat langs door Zijne Excellentie den Minister van Binn landsche Zaken de wijzigingen in de concessie aan zijn kenbaar gemaakt, die de Regering genegen is bewilligen.

II. Het Oranjekanaal, uitgaande uit de Hoofdva te Smilde, naar de Zuid- en Noordberger veenen.

Met de werken van dit kanaal, aangevangen December 1853, is in 1855 weder geregeld voort gaan.

Op het einde van dit jaar was, volgens de op ven, door een der heeren ondernemers medegedee het kanaal, gerekend van het punt van uitgang Smilde, over eene lengte van 19,006 ellen, in Gemeenten Smilde, Beilen en Westerbork, tot sluis no. 3 in de marke van Orvelte afgewerkt, de daarin gelegde twee sluizen, vier ophaal- en draaibruggen, benevens drie loopdraaijen.

Met den bouw van sluis no. 3, in de marke Orvelte, is aangevangen, nadat daartoe door Zij Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zake bij dispositie van 3 November 1855, vergunning verleend, en het peil daarboven op 4.80 el bove hoofdvaartspeil was vastgesteld. Deze sluis, gelij

eene daarboven gelegene brug, zijnde brug no. zijn zoo goed als afgewerkt.

en of beoosten die sluis is het kanaal op twee len, te zamen ter lengte van 2270 ellen, ge n. Voorts zijn in de marke van Orvelte en r op in die van Wesup en Noordsleen, tot aan noord, over eene lengte van 5224 ellen, ge- ld per strekkende el 35 kubieke ellen gronds raven.

kan dus met regt zeggen, dat de werken van naal goed gevorderd zijn.

Het kanaal tot verbinding der Drentsche vaart te Assen met de haven der Stad Gronin- et Noord-Willemskanaal.

ns ons laatstvorige verslag was in 1854 door vereeniging met onze ambtgenooten in de ie Groningen, aan Zijne Excellentie den Minister nnenlandsche Zaken rapport gedaan op eene de Collegien tot dat einde verzondene aanvrage ontwerpers, de heeren *van Ittersum c.s.*, om voor den aanleg van dit kanaal. Wij deelden zomervergadering van 1855 dit verslag aan U in eheel mede, en ofschoon, volgens een berigt in ats-Courant, destijds de concessie reeds verleend droegen wij evenwel toen daarvan officieel nog kennis.

igen tijd daarna. in de maand October 1855, wij, door den heer Minister daartoe uitgenoo- ons gevoelen medegedeeld op een door de ont- s, toen concessionarissen, aangeboden tarief van en, op het kanaal te heffen.

de toezending van het Koninklijk besluit, gedag- 13 Februarij 1856 no. 63, houdende vaststel- het tarief, ontvingen wij toen ook tevens van ister het afschrift Zijner dispositie van 23 Junij o. 136, waarbij, namens den Koning, aan de *J. W. C.* Baron *van Ittersum*, te Groningen, ncessie was verleend tot het graven en exploi- van een kanaal in de Provincien Groningen en , hetwelk den naam zou voeren van Noord- kanaal, zullende aanvang nemen uit of nabij k der Hoofdvaart te Assen, en loopen, door de nten Assen, Vries, Eelde en Haren, tot in de der Stad Groningen.

het aangehaalde Koninklijke besluit is als maxi- der te heffen sluis- en vaartgelden bepaald:

iedere sluis, de enkele te Assen, de middenste en de Punt en Assen, de gekoppelde bij de Punt an den boom nabij het gehucht Dilgt, voor elke vaart:

or elk schip, ledig $1\frac{1}{2}$ cent, per binnenl. ton;

elk schip, niet ledig 3 cent, voor een eiken balk nt, voor ander hout, hetzij afzonderlijk doorge- , hetzij op houtvlotten opgestapeld 5 cent.

r het regt van vóórschutting dubbel sluisgeld.

rigens valt ten aanzien van dit kanaal nog te en, dat in de zomervergadering van 1855, ter uwer tafel zijn gebragt, betrekking heb- ot een door den heer *de Quartel*, Ingenieur van terstaat in Drenthe, ontworpen plan, waarvan ekking was, om het kanaal in vier panden te en en bij elk der vier sluizen een stoomgemaal rigten, ten einde, door opmaling van water uit nterdiep, de Drentsche Hoofdvaart altijd op peil den, en naar aanleiding van welk plan conces- issen, die van wege den Minister van Binnen- che Zaken daarop waren gehoord, het voorstel om, met wijziging van het oorspronkelijk ont- en gedeeltelijke aanneming van dat plan, het in drie panden te verdeelen en bij ieder der luizen een stoomgemaal van voldoend vermogen atsen, ten einde het water uit het gemelde diep et bovenpand der Hoofdvaart te brengen. Aan wijziging verbonden de voorstellers de voorwaarde, e kosten van oprigting, onderhoud en bediening toomtuigen door de Provincie Drenthe voor $\frac{2}{3}$ oor de onderneming voor $\frac{1}{3}$ zouden gedragen n.

onderzoek van deze zaak, heeft uwe Vergadering, t advis van ons Collegie, vooral uithoofde van ezwarende der kosten en van de daaraan niet redigde voordeelen, verklaard, dat in het voor- t kon worden getreden.

t van deze door U gedane verklaring aan den Minister van Binnenlandsche Zaken door ons eling was gedaan, heeft Zijn Hoog Edel Gestr., sive van 11 Februarij j.l. no. 155, aan ons ken- geven, dat, na die mededeeling, er geen uitzigt d, dat men zich met goed gevolg het gewijzigde van het Noord-Willemskanaal zou kunnen aan- n, en dat dus slechts het oorspronkelijke in rking komen kon.

Kanaal van Coevorden naar Ane.

we herfstvergadering van 1855 kwam een adres het Gemeentebestuur van Coevorden, om eene uit de provinciale fondsen van f 25,000,, voor waterings- en scheepvaartskanaal van daar naar oote Vecht, in plaats van het vroeger daarvoor gde subsidie.

verzoek is buiten behandeling gehouden, tot in te houden zomervergadering.

schen werd, met betrekking tot dit kanaal, van Excellentie den Minister van Binnenlandsche Za- missive van 1 October 1855 no. 195, de ken- g ontvangen, dat er uitzigt bestond op een van f 60,000,, uit 's Rijks kas, te betalen in . tot verwezenlijking van de voorgenomene ng der afwatering van den omtrek van Coe- door middel van een kanaal van daar naar ote Vecht, dat de heeren *Dommers* en *Slingenberg* hadden voorgenomen, met ondersteuning van het Gouvernement en de Provincie daar te stellen.

Overeenkomstig die kennisgeving, is op de staatsbegrooting voor 1856 het eerste een derde gedeelte van dit subsidie, ter som van f 20,000,, gebragt. In de memorie van toelichting is daarbij het volgende gezegd:

„Bij de eerste aanbieding van het wetsontwerp be„treffende het maken van een uitwateringskanaal in „Noord-Braband en het scheepvaartskanaal van Assen „naar Groningen, bestond het voornemen, het reeds „sedert jaren besprokene plan tot afwatering van de „omstreken van Coevorden, door middel van het graven „van een kanaal uit de grachten van die Gemeente „naar de Vecht, in dat ontwerp te begrijpen, door „den Staat uit te voeren, met bijdragen van de be„langhebbende streek.

„Hieraan is toen geen gevolg gegeven, omdat, wat „de voorziening in 't onderhoud van 't werk betrof, „de zaak niet in staat van wijzen was.

„Sedert hebben zich de belanghebbenden meer bij„zonder den aanleg van een afwateringskanaal, met „een rijweg en jaagpad, van Coevorden naar de „Groote Vecht aangetrokken. Zij wenschen het met „ondersteuning van het Rijk en de Provincie tot stand „te brengen. Zonder eene ruime bijdrage van het „Rijk kan intusschen op de uitvoering van dit nuttige „werk, waarvan de kosten op ruim *f* 110,000.,, mo„gen worden geraamd, niet worden gerekend. De „aanleg van dit kanaal verdient, met het oog op de „lang onvervulde wenschen der landstreek om en bij „Coevorden en op het veelzijdige nut, in zeer hooge „mate de belangstelling der Regering. Zij acht eene „bijdrage van *f* 60,000.,,, over drie dienstjaren te „verdeelen, niet te groot, in rede tot het algemeene „belang, te minder, daar zonder zoodanige tegemoet„koming van de uitvoering op die wijze geen resul„taat mag verwacht worden."

V. Verbetering van het Meppelerdiep. De stand, waarin de zaak betrekkelijk de verbetering van dit diep in 1854 zich bevond, is in ons laatstvorige verslag aan u medegedeeld. In 1855 en ook tot hiertoe is niets, tot deze zaak betrekking hebbende, ter onzer kennis gekomen, en wij hebben dan ook daaromtrent alleen te vermelden, dat, in Uwe herfstvergadering van dat jaar, aan de Commissie, benoemd om zich naar 's Hage te begeven, om aan te dringen op de afdoening der zaken van de Drentsche Kanaalmaatschappij, is opgedragen, om te dier gelegenheid tevens bij de Hooge Regering te insteren op eene spoedige beëindiging der zaak betreffende de verbetering van het Meppelerdiep.

HOOFDSTUK XII.

Wegen.

Provinciale Wegen.

Het onderhoud van den weg van Assen naar de Hilte is in 1855 bij gedeelten op declaratiën uitgevoerd, nadat eene openbare aanbesteding was beproefd, doch niet gegund, omdat de aannemingssom de begrooting met *f* 439.,, te boven ging. Met de kosten van aankoop van keijen is voor dit onderhoud op die wijze besteed eene som van *f* 2061·92, waarmede de weg in goeden staat is gehouden, uitgezonderd het gedeelte tusschen Assen en Rolde, dat bij opdooi en regen veel te wenschen overlaat, en tot de verbetering waarvan buitengewone voorzieningen zullen noodig zijn, waartoe een voorstel bij de begrooting voor 1857 door ons zal gedaan worden.

De tolboom bij de Duurserbrug is opgeheven, en, na tijdelijk te zijn geplaatst geweest te Steendijk, nabij den Loonerweg, opgerigt bij eene iets meer naar de zijde van Assen gebouwde tolmeesterswoning. Van het een en ander, hebben de kosten, die van bouwing der woning daarin begrepen, beloopen *f* 767.03.

De provinciale weg van Meppel naar Zwartsluis wordt, ook wat het Drentsche gedeelte betreft, uitgezonderd alleen de daarin gelegene twee bruggen over de Kolderveensche griften, waarvan het onderhoud aan deze Provincie behoort, tegen genot van den tol door de Provincie Overijssel onderhouden, tegelijk met het gedeelte op Overijsselsch territoir. Die weg bevindt zich, wat het Drentsche gedeelte betreft, in goeden staat. Het onderhoud van de twee bruggen heeft in 1855 gekost *f* 14.56.

Tusschen Gieten en de Hilte is de onderberm des wegs voor een gedeelte met wilgenstek beplant, om de slootskanten tegen afslag door het water te beveiligen, waarvan de kosten hebben beloopen *f* 23.70.

De tol op den weg van Assen naar de Hilte heeft in 1855 opgebragt *f* 4286.10, en werd ingevorderd bij gaardering, door tolmeesters, die tevens als wegwerkers dienst doen.

Van voormelde som is ontvangen aan den tolboom tusschen Assen en Rolde *f* 1841.88, ten oosten van Rolde *f* 757.93, bij Gieten *f* $682.97\frac{1}{2}$, tusschen Gieten en de Hilte *f* $1003.31\frac{1}{2}$, te zamen *f* 4286.10.

Het grasgewas op de bermen des wegs is verpacht voor *f* 15,—.

Gemeente- en Buurtwegen.

Wij herhalen hier kortelijk 't geen in vroegere verslagen meermalen gezegd is. dat in de Provincie genoegzaam geene wegen worden gevonden, waarvan het onderhoud behoort aan Gemeenten, als zijnde meestal ten laste van Gehuchten, Buurten, Markgenootschappen of bijzondere onderhoudpligtigen.

Schoon door de Gemeentebesturen, die met de schouwing der wegen zijn belast, het onderhoud veelal als goed wordt opgegeven, laat het toch dikwijls veel te wenschen over. Door een lid van ons Collegie, daartoe volgens art. 25 van het Regement op het beheer der wegen door ons gecommitteerd, zijn in 1855 weder eenige wegen opgenomen.

Nieuwe wegen en voetpaden zijn niet aangelegd, dan alleen een weg van het Dorp Zeijen, onder de Gemeente Vries, naar den straatweg van Assen op Groningen.

Bij de Gemeentebesturen van Rolde en Westerbork bestaat het voornemen, om den weg van laatstgenoemde plaats naar Grollo te verleggen.

Wegen, door Gemeenten of bijzondere ondernemingen met behulp van subsidiën aangelegd of aan te leggen.

Ten aanzien van deze wegen deelen wij het volgende mede:

Voor de wegen van Coevorden naar Dalen, van Zuidlaren naar Gieten. van Assen naar Beilen en van Vledder naar Steenwijk zijn de bestekken door ons goedgekeurd, voor den laatsten zooveel het Drentsche gedeelte betreft.

Van de subsidiën voor deze wegen, door de Provincie en het Rijk toegezegd, is reeds in ons verslag van 1855 opgave gedaan.

Voor den aanleg der wegen van Zuidlaren naar Gieten en van Vledder naar Steenwijk is in 1855 door Zijne Majesteit concessie verleend.

De weg van Coevorden naar Dalen, lang 3637 ellen, is voor eene som van f 20,800 aanbesteed en in 1855 reeds grootendeels voltooid, zijnde de aanleg geschied met verbrijzelde keijen.

Volgens de goedgekeurde bestekken zal de weg van Zuidlaren naar Gieten, lang 11305 ellen en waarvan de kosten op f 34,396,, waren begroot, mede met geslagene keijen worden bevloerd, en moet hij volgens het bestek in 1857 opgeleverd zijn.

De weg van Vledder naar Steenwijk, lang 9858 ellen, zal op gelijke wijze, en die van Assen naar Beilen, lang 15228 ellen, geheel van klinkersteen worden aangelegd. De raming van kosten van eerstgemelden weg was f 28.700,, en die van den laatsten f 89492,,.

Nieuwe plannen tot bevloering van wegen zijn in 1855 weder tot stand gekomen, als:

a. van een weg van Meppel, over de Wijk en Zuidwolde, naar Hoogeveen, met een zijtak naar de Dedemsvaart, en van een weg van Meppel, over Koekange en Echten, naar Hoogeveen;

b. van een weg van Smilde naar de grenzen van Friesland, in verbinding met een aan te leggen kunstweg, dóór de Gemeenten Oost- en Weststellingwerf en Opsterland, in die Provincie, naar de Lemmer;

c. van een weg van het dorp Gieten, dóór Gasselte, Borger, Odoorn en Emmen, tot aan de grensscheiding van laatstgenoemde Gemeente met Sleen.

Voor deze wegen zijn uit de provinciale kas subsidien toegezegd, ten bedrage van 30 pct. der kosten van aanleg. Ook van het Rijk zijn voor de wegen van Meppel, over de Wijk en Zuidwolde, naar Hoogeveen, met een zijtak naar Avereest, en voor dien van Smilde naar de Friesche grenzen, subsidien gevraagd.

Verder hebben wij, ten aanzien van dit ontwerp, nog te vermelden, ten eerste: dat, na verkregene goedkeuring des Konings, door ons magtiging is verleend aan de Gemeentebesturen van Smilde, Norg, Roden en Peize, om, onderling en in overleg met dat van Groningen, den aanleg te regelen van een kunstweg van Smilde naar laatstgemelde plaats, dóór de andere genoemde drie Gemeenten, en ten andere, dat tot het doen uitvoeren van den ontworpenen aanleg eens straatwegs van Paterswolde naar Haren eene aanbesteding is gehouden, doch dat, tengevolge van gerezene moeijelijkheden, daaraan tot hiertoe geene uitvoering is gegeven.

Spoorwegen.

Bij Koninklijk besluit van den 24 Maart 1855 no. 139, werd aan de heeren *C. S. Sixma* Baron *van Heemstra*, te Leeuwarden, c. s., voorloopige concessie verleend tot het aanleggen van een spoorweg van de haven van Harlingen, over of langs Franeker, Leeuwarden, Meppel, Zwolle en Almelo, tot de Hannoversche grenzen in de rigting van Rheine, met eene lijn van Leeuwarden naar Groningen.

Bij de toezending van dit besluit voegde Zijne Excellentie de Minister van Binnenlandsche Zaken er de mededeeling bij, dat tot het verleenen van deze concessie niet was overgegaan, dan nadat het was gebleken, dat de heeren *Heemstra c. s.* ongenegen waren, om zich te verbinden tot eene uitgestrektere concessie, zoo als vroeger was toegezegd aan eene andere onderneming, die der firma *Balkema en Comp.*, die echter tot geene uitkomst had geleid, en dat Zijne Excellentie gemeend had, dit niet onopgemerkt te moeten laten, ten einde de overtuiging te vestigen, dat voor het oogenblik niet meer kon verkregen worden, en dat vertoogen of aanvragen, welke verdere uitbreiding mogten beoogen, daarin geene verandering konden brengen.

Zoo als dit plan lag, kwam Drenthe met den spoorweg slechts voor een zeer klein deel in aanraking, en werd overigens de provincie geheel voorbijgegaan.

Daarbij was, volgens de verklaring van den Minister, de mogelijkheid afgesneden, om meer uitbreiding aan de concessie te doen geven, en gevolgelijk ook om eene lijn te bekomen, die de provincie doorsneed; vertoogen, daartoe strekkende, zouden dus vruchteloos zijn. De Regering echter, meenden wij, was nog vrij in hare beschikking tot bepaling van de rigting der lijnen tusschen de hoofdpunten, bij het verleenen der definitieve concessie. Wij rekenden het uit dien hoofde ons ten pligt, ons tot de Hooge Regering te wenden, ten einde zoo mogelijk te bekomen, wat nog te verkrijgen scheen, eene veranderde rigting namelijk der lijnen, voor zooveel Drenthe daarbij was betrokken, waardoor de weg meer nabij het midden der provincie werd gebragt, en dus meer in haar voordeel. Tot dat einde dienden wij in de maand Mei 1855 een eerbiedig vertoog aan den Heer Minister in, met het verzoek, om bij eene definitieve concessionering van den spoorweg, de belangen van de Provincie Drenthe in den door ons aangevenen zin te willen bevorderen.

HOOFDSTUK XIII.

Landbouw.

De algemeene toestand van den landbouw is zeer gunstig, en de duurte van alle voortbrengselen van dezen tak van volksbestaan heeft daaraan een verhoogd gewigt en nieuwe belangstelling gegeven, die in eene landbouwende Provincie, als de onze, zeer voordeelig werken. Men mag aannemen, dat door die duurte niet alleen de eigenlijke landbouwende stand wordt gebaat, maar ook, dat het voordeel, door dien stand verkregen, op bijna alle andere standen in de maatschappij gunstig terugwerkt. Die gunstige terugwerking zien wij in de menigvuldige ontginningen van woeste gronden, ook door anderen dan landbouwers ondernomen; in het bouwen van nieuwe woningen en schuren; in het daarstellen van nieuwe communicatien te water en te lande, in één woord, in al zoodanige ondernemingen, welke getuigen van den materiëlen voorspoed des volks.

De duurte der landbouwvoortbrengselen heeft ook op de koop- en huurwaarde der landen grooten invloed gehad. Deze waarde is in 1855 weder aanzienlijk gestegen, doch moeijelijk in vaste cijfers op te geven, daar de nabijheid van bevolkte plaatsen en zelfs van huizen, van vaarten, van eigendommen van anderen en meerdere bijkomende omstandigheden daarop invloed uitoefenen.

De houtteelt wordt in Drenthe op vele plaatsen met belangstelling behartigd. Volgens de opgaven der Gemeentebesturen beliep het getal bunders met hout bezet in het geheel 1255, van welke 731 met hakhout en 524 met opgaand hout, onder welke laatste 284 bunders dennenbosschen.

Aanplantingen van hout hadden, volgens die opgaven, in 1855 plaats in de Gemeenten Assen, Beilen, Borger, Hoogeveen, Oosterhesselen, Ruinen en Westerbork, te zamen over eene uitgestrektheid van 60 bunders. Behalve dien werden in sommige Gemeenten dennen gezaaid in de zanden, tot keering der verstuivingen.

Rijswaarden bestaan in Drenthe niet.

Met de beteugeling der zandverstuivingen wordt, volgens de berigten der Gemeentebesturen, steeds voortgegaan, zoo door bepoting en bezaaijing der zanden met dennen, als door belegging derzelve met heide schalen. In het vorige jaar zijn onder anderen zoodanige maatregelen genomen in de Gemeenten Beilen, Dwingelo, Emmen, Norg, Odoorn en Zuidwolde.

De van hoog veen ontbloottе dalgronden worden meest tot bouwland aangemaakt. De ontginning van die dalgronden is in ons Gewest de belangrijkste, die ook de beste uitkomsten geeft.

De toestand van den veestapel is gunstig, en eenstemmig luiden de berigten van de Gemeentebesturen omtrent de voordeelige uitkomsten, die de aanfok van vee heeft opgeleverd, vooral ook ten gevolge van de buitengewoon hooge prijzen.

Om deze zelfde reden gaf ook de paardenfokkerij de beste resultaten. Naar goede paarden bestond in alle soorten veel vraag, doch vooral naar jonge paarden. De aanfokking van schapen en varkens heeft mede veel voordeel aangebragt.

De bijenteelt is ongunstig geweest, zoowel door den nadeeligen invloed, dien de strenge en langdurige koude in den winter op de bijen had uitgeoefend, als door het late voorjaar, de sterke droogte in den zomer en het ongunstige weder gedurende den bloeitijd der heide.

De hoeveelheid gewonnen honig en was is dan ook gering geweest. Eene opgave daarvan komt voor in de zoo even genoemde tabel, doch onvolledig, doordien sommige Gemeentebesturen er geene mededeeling van hebben gedaan.

De middenprijzen van veldvruchten en boter en de hoeveelheden, welke van deze producten ter markt zijn gebragt, voor zoover de laatsten door de Gemeentebesturen zijn opgegeven, hebben bedragen, als volgt:

a). prijzen.

Rogge per mud *f* 10.00. Boekweit per mud *f* 7.50. Haver per mud *f* 4.50. Aardappelen per mud *f* 2.50. Boter per pond *f* 0.82⁵.

b.) hoeveelheden op de weekmarkten in de onderstaande Gemeenten aangevoerd, zoo zoo ver door de Gemeentebesturen opgegeven.

Te *Assen* 18255 mudden rogge, 6009 mudden boekweit, 4553 mudden aardappelen en 12714 ponden boter. Te *Coevorden* 24604 mudden rogge en 4255 mudden boekweit. Te *Hoogeveen* 7236 mudden rogge, 3774 mudden beekweit en 702 mudden Haver. Te *Meppel* 395148 ponden boter.

HOOFDSTUK XIV.

Verveening, Jagt en Visscherij.

A. *Verveening.*

Voor de verveening, wij bedoelen vooral die der hooge veenen, daar de lage van weinige beteekenis zijn, was de weersgesteldheid 1855 niet gunstig, eensdeels uithoofde van den langdurigen winter, waardoor eerst laat met den veenarbeid is kunnen worden begonnen, en anderdeels door den in Julij en Augustus overvloedig gevallen regen, die aan de droogwording van de turf zeer hinderlijk is geweest. Ook was in sommige veenderijen gebrek aan handen, doordien minder vreemde arbeiders, dan gewoonlijk, waren overgekomen. Er is daardoor ook minder turf gegraven dan in 1854.

Op de aanvragen van het Bestuur der Drentsche Veen- en Midden-Kanaalmaatschappij, om vergunning tot verveening onder de Gemeenten Emmen en Odoorn, waarover, blijkens ons verslag van 't vorige jaar, zoo met de aanvragers zelve als met het Hooge Gouvernement door ons briefwisseling was gevoerd, is zoodanige vergunning nog niet verleend.

Intusschen heeft het Bestuur dier Maatschappij, in October 1855, voor de verveening onder Odoorn eene nadere aanvrage aan den Koning ingediend, welke, aan ons geremvoijeerd zijnde, op het einde van het vorige jaar nog niet volledig geïnstrueerd was.

Volgens de voor den accijns gedane tauxatiën, beliep de hoeveelheid gegraven turf van de

Eerste soort (laag veen):

Eerste klasse 52485 tonnen, derde klasse 3774 tonnen.

Tweede soort (hoog veen):

Eerste klasse 387689 tonnen, derde klasse 12,166,184 tonnen.

Hetgeen minder is dan in 1854:

Van de eerste soort 4814 en van de tweede soort 560,352 tonnen.

De prijzen van den turf echter waren hooger, dan in 1854. Zij beliepen, met inbegrip van den accijns, gemiddeld, per dagwerk van 12000 turven, van den zwarten turf *f* 35.„ en van den graauwen *f* 20.„.

Volgens de opgaven, van de Gemeentebesturen ontvangen, zijn 6231 arbeiders in de veenderijen werkzaam geweest.

Het Reglement van het Veenschap, de Oostermoersche en Zuidenveldsche Veenen, van Eext tot Valthe ingesloten, hetwelk den 19 Julij 1855 door Uwe Vergadering is vastgesteld, is door Zijne Majesteit bij besluit van 10 September daaraanvolgende no. 36 goedgekeurd en den 26 dier maand door ons afgekondigd.

Na die goedkeuring is, naar aanleiding van art. 7 der overgangsbepalingen van het Provinciaal Reglement op de Verveeningen in Drenthe, door ons een termijn gesteld, tot het doen opmaken van de leggers van het grondgebied van iedere marke en van de lijsten der eigenaren, bedoeld in art. 12 van dat Reglement.

Van dien termijn is later, op verzoek van de betrokkene Commissie, verlenging verleend.

Tot het oprigten van een Veenschap voor de veenen in de kolonie Smilde, hebben in 1855 voorbereidende werkzaamheden plaats gehad.

B. *Jagt en Visscherij.*

De toestand van het jagtveld was in het jagtsaizoen 1855 voldoende.

Eene aanzienlijke vermindering van wild, welke men als een gevolg van den strengen en langhoudenden winter van dat jaar verwachtte, werd niet waargenomen.

Door een in de laatste jaren vooral sterk in zwang gekomen, bij de wet niet verboden middel evenwel tot bemagtiging van wild, werd veel nadeel aan de wildbaan toegebragt.

Wij bedoelen het schieten van korhoenders uit hutten, of van achter heggen of wallen, bij de voederplaatsen, des morgens even na zons op- en des avonds tegen zons ondergang, van welk schadelijk jagtbedrijf ook in een vorig verslag reeds door ons is melding gemaakt.

Het ware te wenschen, dat ter gelegenheid van de thans voorgenomene herziening der wet op de Jagt en Visscherij tegen dit misbruik kon worden voorzien.

Het getal verleende groote jagtacten bedroeg 211, dat der kleine jagtacten 2 stuks.

Het getal groote vischacten 36 en der kleine vischacten 128 stuks, terwijl aan kennelijk onvermogenden 58 kostelooze vergunningen, om te mogen visschen, werden uitgereikt.

De ontvangsten en uitgaven ter zake van de Jagt en Visscherij hebben in 1855 beloopen als volgt:

Ontvangst:

Opbrengst der jagtacten *f* 4127.50; Opbrengst der vischacten *f* 657.00; Opbrengst der boeten na aftrek van het $1/3$ voor het fonds der opzieners *f* 207.83; Verbeurdverklaringen *f* 83.80; te zamen *f* 5076.13.

Uitgaaf:

Premien voor gedane bekeuringen verleend van 1o. Januarij tot ultimo December f 362.90. Premien voor gedood schadelijk gedierte f 991.50. Tractement van den Inspecteur f 640.00. Reiskosten f 110.37⁵. Tractementen van negen opzieners f 1872.00. Kleeding f 146.26. Drukwerk, ongeveer f 50.00. Te zamen f 4172.12⁵.

Ontvangst f 5076,13. Uitgaaf 4172.12⁵ Batig slot f 904.00⁵.

Het getal relazen van de opzieners der Jagt en Visscherij en van de verdere beambten, tot het doen van bekeuringen geregtigd, beliep in 1855 honderd zes en twintig stuks.

Deze relazen hebben 101 veroordeelende vonnissen en 14 vonnissen van vrijspraak ten gevolge gehad, terwijl 9 relazen voor vervolging onvatbaar zijn geacht en van twee bij relaas geconstateerde bekeuringen, overeenkomstig artikel 40 2de lid der wet van den 6 Maart 1852 (Staatsblad no. 74), de strafvordering is voorgekomen.

De standplaatsen der bezoldigde Jagtopzieners zijn: Assen, Beilen, Borger, Dalen, Diever, Hoogeveen, Peize, de Wijk en Zuidlaren.

HOOFDSTUK XV.

Ambachts- en Fabrieksnijverheid.

De toestand der fabrieken was in 1855 over het algemeen gunstig.

De voornaamste fabrieken zijn:

Te Assen ééne calicotweverij, twee leerlooijerijen, ééne kalkbranderij, ééne stokerij van chemicaliën, ééne branderij der 4de klasse, ééne vijfschaftweverij, ééne touwslagerij en twee borstelmakerijen, die alle, behalve de touwslagerij en borstelmakerijen, in gunstigen toestand verkeerden; terwijl de calicotweverij, waarin 12 arbeiders werden gebezigd, niet altijd als zoodanig geregeld heeft doorgewerkt, maar daarentegen op deze fabriek andere stoffen vervaardigd zijn.

Te Meppel zijn drie azijnmakerijen, twee beddefabrieken, drie blokkenmakerijen, zeven borstelmakerijen, vijf chemisterijen, éénе distilleerderij, vier leerlooijerijen, vier touwslagerijen, éénе bierbrouwerij, éénе zeepziederij, alle welke inrigtingen gunstige uitk[...] hebben opgeleverd; terwijl daarentegen minder g[...] hebben gewerkt éénе bierbrouwerij, twee hoe[...]kerijen en vier kaarsenmakerijen. Eene fabri[...]everdoek begint zich te herstellen. Nog bezit e[...] gezeten van deze Gemeente eene bloedzuigerkwe[...] in de Gemeente Havelte, die goede resultaten ge[...] verzendingen door geheel Nederland doet.

Te Coevorden éénе calicotweverij, met 58 [...]lieden die zich op dezelfde hoogte heeft staan[...]houden.

Te Diever éénе steenbakkerij, in 1854 opgerigt, [...] de deugdelijkheid van welker fabricaat men echt[...] niet voldoende kan oordeelen.

Te Hoogeveen drie jeneverstokerijen, drie kal[...]derijen, twee leerlooijerijen, vier zeilmakerijen, [...] touwslagerijen, vier blokkenmakerijen, éénе ka[...]makerij, van alle welke de toestand als niet ong[...] is opgegeven.

Te Borger twee glasblazerijen, die in bloeij[...] staat verkeerden en waarin 100 arbeiders zijn [...]zaam geweest.

Te Norg, in de gestichten der Maatschapp[ij van] Weldadigheid te Veenhuizen, éénе stoomkatoe[...]nerij, twee en veertig weefgetouwen voor de bewe[...] van katoen, linnen en wollen stoffen en vijf en[...]tig weefgetouwen voor de vervaardiging van [...] zakken. Het getal arbeiders, daarin werkzaam, is [...] opgegeven.

Te Roden twee steen- en pannebakkerijen, di[...]werkt hebben met 18 arbeiders.

Te Smilde éénе bierbrouwerij, twee blokkenma[...]en, twee kalkbranderijen, éénе katoenweverij, [...] stoffendrukkerij en verwerij, met 6 werkliede[n], alle tamelijke voordeelen opleverden.

Te Vledder katoenweverijen van de Maatschapp[ij van] Weldadigheid, wier aantal, gelijk ook dat der [...]lieden, niet is opgegeven.

Te Zuidlaren twee cichoreifabrieken, wier to[...] gunstig was.

Behalve de opgegevene inrigtingen, worden [...] Provincie gevonden:

18 scheepstimmerwerven, waarvan 9 te Hoog[eveen,] 3 te Meppel, 2 te Smilde, 2 te Roden, 1 te [...] en 1 te Gasselte. Ze zijn, zoover er opgave v[...]daan is, meest alle in vooruitgaanden toestand.

82 korenmolens, waarvan tevens zijn ingerigt [...]

41 als pelmolens, 6 als oliemolens, 3 als [...]lens, 2 als mout- en pelmolens, 1 als pel- en [...]molen, 1 als moutmolen, 1 mout- en oliemolen [...] houtzaagmolen.

Voorts zijn er aanwezig: zes oliemolens, b[...] de reeds opgegevene zes tevens tot oliemolens ing[...] korenmolens, en één te Assen bestaande va[...] olieslag voorzienen houtzaagmolen;

Zeven houtzaagmolens, waarvan één te A[...] tevens oliemolen, en één te Hoogeveen, tevens k[...]molen;

Eén schors- of runmolen, zich bevindende te [...]pel, behalve den reeds opgegevenen als [...] ingerigten koren- en pelmolen, aanwezig te Ho[ogeveen].

Vergunningen tot het oprigten van nieuwe fab[...] zijn verleend:

Door of van wege Zijne Majesteit den Koning [...] de stichting van windkorenmolens te Assen, [...]gelo, Frederiksoord en Koekange en tot het in[...] van een korenmolen te Hoogeveen tevens to[...] oliemolen.

Door ons Collegie tot het oprigten van eene [...] de steenbakkerij te Weerdinge, Gemeente Emme[n,] van eene branderij van de 3de klasse 1ste so[...] Hoogeveen.

Is ingetrokken eene in 1854 verleende con[...] voor de oprigting van een windkoren- en oliem[...] Makkum, Gemeente Beilen, omdat daarvan binne[n] voor die oprigting gestelden tijd geen gebru[ik] gemaakt.

HOOFDSTUK XVI.

Handel en Scheepvaart.

Binnenlandsche Scheepvaart.

In de nagenoemde Gemeenten behoorden, vo[lgens] de opgaven der Gemeentebesturen, in 1855 te[...] het volgende getal schepen, metende den daar[...] opgegeven tonneninhoud. Hieronder zijn niet b[...]pen de vaartuigen, behoorende tot de openbare [...]delen van vervoer en meerendeels ook niet de [...]naamde bokken of brandschuiten, gebruikt wo[rden] in de veenderijen.

Te Hoogeveen 510 schepen, metende 15691 to[nnen;] te Meppel 161 schepen, waarvan de tonneninho[ud niet] is opgegeven; te Smilde 69 schepen, metende [...] tonnen; te Gasselte 37 schepen, metende 3085 to[nnen;] te Assen 12 schepen, metende 434 tonnen; te [...] schepen, metende 333 tonnen; te Gieten 2 sc[hepen,] metende 169 tonnen; te Beilen 1 schip, meten[de ...] tonnen.

Volgens de betrekkelijke kohieren heeft he[t ...] vaartuigen, over 185⁵/₆ in het patentregt aanges[...] en hunne tonneninhoud, in de geheele Provinci[e ...]loopen, van de overdekte 334, met eenen to[nnenin]houd van 19953, en van de onoverdekte 567 [...] eenen tonneninhoud van 11467.

Op de scheepstimmerwerven te Hoogeveen, [...]tale van 9, waarvan echter één het geheele j[aar en] één den meesten tijd stilstond, waren werkza[am ...] knechten en 6 leerlingen. Er werden gebou[wd ...] overdekte en 5 onoverdekte vaartuigen, 10 bran[dschui]ten of bokken en 4 punters, en hersteld 11[...]dekte, 213 onoverdekte vaartuigen, 69 brands[chuiten] en 29 punters.

Op de drie werven te Meppel, waar 33 a[...] werkzaam waren, zijn gebouwd 5 nieuwe vaa[rtuigen] en gerepareerd 141.

.. de twee werven te Smilde, aan één waarvan .. molen- en wagenmakerij is verbonden, waren ..zaam 22 arbeiders. Er werden gebouwd 3 overvaartuigen en 2 bokken, terwijl op beide onder..ene vaartuigen werden hersteld.

.. getal der gebouwde of herstelde schepen op de ..werven in de Gemeente Roden en de eene werf .. Gemeente Gasselte, is niet opgegeven, en dat ..werklieden alleen zoo veel de laatste betreft, zijnde .. meer. Op de werf te Assen werd eene markt.. op stapel gezet en zijn eenige bokken getimmerd.

Buitenlandsche Scheepvaart.

..ze bestaat genoegzaam hier niet. Alleen onder de ..en, hiervoren opgegeven als te huis behoorende ..sselte en Gieten, bevinden zich eenige, welke op ..ostzee varen.

HOOFDSTUK XVII.

..rordeningen, in verband staande met de uitoefening van handel en andere bedrijven.

A. *Maten en gewigten.*

..olgens het verslag van den Arrondissements-IJker, .. in 1855 vele bekeuringen door Rijks policiebe..bten gedaan, wegens bij neringdoenden bevondene ..en en gewigten, die in het vorige of in meer vroe.. jaren aan den herijk niet waren onderworpen, ..zake van welke bekeuringen, regtsvervolgingen zijn ..steld.

..t getal der overtredingen is ons niet bekend ge..en.

.. ingestelde vervolgingen schijnen van gunstigen ..d te zijn geweest op de opbrengst van den ijk, ..rs die opbrengst was over 1855 *f* 1461.42⁵, ..n *f* 116.40 meer is, dan in 't vorige jaar.

.. ijk van 't vaatwerk bragt in 1855 *f* 42.20 op, ..e der boter- en honigvaten het bedrag hierna ..ld, waarbij tevens het getal en de grootte van ..ijkte vaten zijn opgegeven:

	BOTERVATEN.				HONIGVATEN.		Opbrengst.
	1/4	1/8	1/16	ton.	1/2	1/4	
..sen . . .	36	3	„	7	131	100	*f* 17.40
..eilen . . .	246	1335	„	„	75	204	- 61.50
..oevorden	688	631	„	15	215	57	- 70.65
..wingelo .	954	1246	„	„	22	55	- 83.25
Emmen .	91	276	„	„	79	305	- 39.77
Hoogeveen	856	2551	4	3	128	134	- 128.32⁵
Meppel : .	2507	4141	„	[illegible]	[illegible]	[illegible]	- [illegible]
Totaal	5378	10183	4	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

.. opbrengst in 1854 was *f* 4.83 meer.

B. *Middelen van vervoer te water.*

R.... in 1854 heeft de Zwolsche Stoomboot-Maatschappij vergunning verzocht voor eene schroefstoom..dienst tusschen Zwolle, Meppel en Assen. De be..king op dat verzoek werd afhankelijk gesteld van ..g eener te doene proefvaart. Die proefvaart .. 1855 op het Meppeler Diep plaats gehad, .. door den heer Minister van Binnenlandsche .., bij dispositie van 10 Julij 1855, aan de Maat..pij voorloopige concessie voor eene schroefstoom..ienst, voor een gedeelte van het traject, nml. ..en Zwolle en Meppel, voorwaardelijk is verleend, ..er dat echter die boot tot hiertoe is in werking ..gt, of eene andere proefvaart op de Hoofdvaart ..den is.

..k is, door personen te Leek en Nietap woonach.. concessie gevraagd voor eene stoombootdienst tus.. die plaatsen en Groningen. Deze concessie was ..n 31sten December jl. nog niet verleend.

..or ons zijn, na zooveel noodig door den Koning ..oor gegevene goedkeuring, matigingen verleend .. de nagenoemde Besturen, om onderling, of met Besturen in andere Provincien, in overleg te treden .. den aanleg van schip- of schuitenveeren:

..n Borger, voor den aanleg van een trekschuiten.. tusschen Nieuw-Buinen en Groningen;

..n Meppel en Westerbork, van een schipveer tus..n die plaatsen;

..n Meppel, van een beurtveer van daar op Aver..

..or het veer tusschen Nieuw-Buinen en Groningen .. reglement en vrachttarief ingekomen en door.. ..oedgekeurd.

..rgelijke goedkeuring is ook door ons verleend op ..menten en vrachttarieven voor de volgende schip..n:

..or beurtveeren tusschen Meppel en Groningen en ..el en Hoogeveen;

..r een tweede trekschuitenveer tusschen Assen en ..el; en

..r eene marktschuit tusschen Meppel en de Wijk.

..uwe reglementen en vrachttarieven zijn voorts nog ..ekeurd voor de beurtveeren tusschen Meppel en ..rdam en Meppel en Assen.

C. *Middelen van vervoer te lande.*

.. onderscheidene in de Provincie bestaande wagen..en zijn over het algemeen vrij geregeld naar de ..hriften van het Reglement op de Middelen van ..er te Lande uitgeoefend, behalve de diligence- Concordia, tusschen Zwolle en Groningen en ..en Leeuwarden, van de heeren *Visscher* en *Kies*.. te Zwolle, welke ondernemers zich gedurig aan ..ingen van het reglement en van hunne conces..ben schuldig gemaakt.

..geconstateerde overtredingen tegen sommige der .. ondernemers bepaalden zich hoofdzakelijk tot de volgende: tegen *H. R. Roelfsema*, te Assen, wegens te laat vertrek en aankomst van zijn wagen tusschen Assen en Veendam, en tegen het Bestuur der Zwolsche Stoombootmaatschappij, wegens weigering van plaats aan passagiers op hare diligence tusschen Meppel en Assen, in verbinding met de boot, en wegens onvoldoende rijtuigen.

Groot echter was het getal der gerezene klagten en gedane bekeuringen tegen de heeren *Visscher* en *Kiesbrink*, betreffende de uitoefening van voormelde hunne diensten.

Die klagten en bekeuringen hadden haren grond, onder meer anderen, in de volgende met het reglement of hunne concessie strijdende handelingen: het beladen der rijtuigen met te zwaren of te hoogen bovenlast; weigering om, op de vordering der policie, het rijtuig te doen stilstaan, tot het onderzoeken van den bovenlast; gedurige te late aankomst op- of te laat vertrek van de bestemde plaatsen; het niet begeleid zijn van den wagen door eenen conducteur, en het te laat of bij gedeelten overbrengen van vrachtgoederen. Bovendien was een voorname grond tot klagte gelegen in het oponthoud, dat de reizigers in de voortzetting der reis meermalen ondervonden, door den slechten staat en het overladen zijn der rijtuigen en door het ontoereikende getal paarden.

Naar aanleiding van deze menigvuldige bezwaren en bovendien van klagten, door reizigers zelve over willekeurige handelingen van de ondernemers in de uitoefening van hunne dienst, vooral tusschen Meppel en Leeuwarden, aan het Departement van Binnenlandsche Zaken ingediend en door dat Departement aan ons Collegie gerenvoijeerd, hebben wij, bij het daarop aan hetzelve uitgebragt advies, tot het nemen van krachtige en afdoende administratieve maatregelen tegen de ondernemers geraden, terwijl wij later, na overleg, op verlangen van voornoemd Departement, met Gedeputeerde Staten der overige betrokkene Provinciën gehouden, in overeenstemming met onze Ambtgenooten in Overijssel, een voorstel aan den Heer Minister tot geheele intrekking der concessie hebben gedaan.

Wij gronden dit voorstel hoofdzakelijk daarop, dat, blijkens onze ondervinding sedert jaren lang, het voortdurend streven der ondernemers was, om telkens, wanneer hunne belangen dit medebragten, zich aan de voorschriften van het reglement te onttrekken, en dat vervolgingen in regten niet tot verbetering leiden konden, zoodra het voordeel, door de overtreding verkregen, grooter was dan het nadeel, van de regtsvervolging te wachten, zoodat alleen maatregelen, krachtens het reglement door het administratief gezag genomen, afdoende konden zijn.

De Heer Minister heeft hierop bij dispositie van 19 September 1855 de concessie van de heeren *Visscher* en *Kiesbrink* ook werkelijk, te rekenen van 3 October 1855, voor een gedeelte ingetrokken, en wel zooveel de dienst tusschen Meppel en Leeuwarden betrof, doch aldra daarna, bij dispositie van den 28sten dier maand, op een verzoek der ondernemers, het tijdstip der intrekking tot den 3den November verdaagd, en voorts bij beschikking van den 5den dier maand, tot voorloopige uitoefening van deze dienst voor den tijd van zes maanden, vergunning verleend aan den heer *Gorter*, te Leeuwarden, welke voorloopige vergunning vervolgens bij dispositie van den 8sten Februarij jl. in eene definitieve concessie is veranderd.

Wij hadden in het belang van het publiek gewenscht, zoo als wij ook met kracht daarop hadden aangedrongen, dat het Hooge Gouvernement tot eene geheele in stede van eene gedeeltelijke intrekking der concessie van de heeren *Visscher* en *Kiesbrink* ware overgegaan, en wij ontveinzen het niet, dat wij van den nu genomenen maatregel ons weinig verbetering durven voorstellen, en dit te minder, doordien de heer *Gorter* is schoonzoon van den heer *Visscher*, en het te vrezen is, dat de opdragt der concessie aan eerstgenoemden tot geene andere uitkomst leiden zal, dan dat de dienst onder eenen anderen naam ten belange van de vorige ondernemers wordt voortgezet.

Aan den heer *Budde*, te Deventer, is, met wijziging zijner concessie van den 21sten Maart 1854, vergund, om zijne diligencedienst tusschen Zwolle en Meppel, in plaats van over de Ligtmis, uit te voeren over Hasselt, om te Zwartsluis aan te sluiten aan de dienst der Zwolsche Stoombootmaatschappij.

D. *Broodzetting.*

Eene prijszetting van het brood bestaat slechts in weinige Gemeenten meer. In de meeste is de regeling van den prijs aan de bakkers zelve overgelaten. Waar de zetting vroeger bestond, doch is afgeschaft, schijnen van deze afschaffing geen nadeelige gevolgen te worden ondervonden, immers door geen der Besturen van Gemeenten, die zich in dit geval bevinden, is daarover geklaagd, terwijl door enkelen zelfs gunstig is berigt; alleen door het Gemeentebestuur van Assen is te kennen gegeven, dat ook het jaar 1855 de overtuiging niet had opgeleverd, dat de afschaffing der broodzetting aldaar eenige vruchten droeg; dat de bakkers zelve nu onderling den prijs bepaalden, en dat daarvan het gevolg wes, dat het brood thans even duur, zoo niet duurder werd betaald, dan toen het Gemeentebestuur de zetting regelde.

In sommige Gemeenten bestaan verordeningen op de hoedanigheid en gewigt van het brood.

Proefbakkingen zijn in 1855 niet gehouden.

E. *Verordeningen op de botervaten en dergelijke.*

In de door U laat gehoudene gewone vergadering bragten wij ter tafel eene door ons ontworpene nieuwe verordening op de boter- en honigvaten in deze Provincie, waarbij wij hadden gebruik gemaakt van de vroeger te dier zake gemaakte ontwerpen en van de aanmerkingen, die daarop waren gevallen.

Nadat in die vergadering van dat ontwerp door U was kennis genomen, en tevens van eene tot de zaak betrekkelijke mededeeling van den heer Minister van Binnenlandsche Zaken, dat nog geen bepaald antwoord door Zijn Hoog Ed. Gestr. kon gegeven worden opzigtelijk de vraag, of eene vaststelling van algemeene bepalingen op het stuk der botervaten te wachten was, is door U besloten, de behandeling van deze zaak tot in de nu te houden zomervergadering aan te houden.

GEDRUKT BIJ C. VAN GORCUM/GRATAMA TE ASSEN.

vincie, waarbij wij hadden gebruik gemaakt van de vroeger te dier zake gemaakte ontwerpen en van de aanmerkingen, die daarop waren gevallen.

Nadat in die vergadering van dat ontwerp door U was kennis genomen, en tevens van eene tot de zaak betrekkelijke mededeeling van den heer Minister van Binnenlandsche Zaken, dat nog geen bepaald antwoord door Zijn Hoog Ed. Gestr. kon gegeven worden opzigtelijk de vraag, of eene vaststelling van algemeene bepalingen op het stuk der botervaten te wachten was, is door U besloten, de behandeling van deze zaak tot in de nu te houden zomervergadering aan te houden.

GEDRUKT BIJ GRATAMA TE ASSEN.